

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
YÖNELME HÂLİ EKİ (+A) VE İŞLEVİNİ
BULMA DURUMU ÜZERİNE BİR
İNCELEME

Ceyda KASAPOĞLU

TÜRKÇE EĞİTİMİ BÖLÜMÜ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2020

TC.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BÖLÜMÜ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YÖNELME HÂLİ EKİ
(+A) VE İŞLEVİNİ BULMA DURUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ceyda KASAPOĞLU

Danışman

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ

Antalya, 2020

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim, tez konumun belirlenmesi, planlanması ve yürütülmesi süresince beni destekleyen, bana zaman ayıran, bilgi ve tecrübeleri ile bana destek olan bilimsel çalışma disipliniyle örnek alacağım danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Yusuf TEPELİ 'ye tezin tamamlanmasında gösterdiği titiz çalışmalarından ve yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. Tezimi onurlandıran değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Hakan ÜLPER ve Dr. Öğretim Üyesi Yasemin Gül GEDİKOĞLU ÖZİLHAN hocalarıma teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen ve değerli bilgilerinden faydalandığım Türkçe Eğitimi alan hocalarım Prof. Dr. Mehmet CANBULAT, Doç. Dr. Bekir DİREKÇİ ve Dr. Öğretim Üyesi Mevlüt GÜLMEZ 'e teşekkürü bir borç bilirim.

Üniversiteye başlamamdan bu yana beni araştırmaya, sorgulamaya, kendimi geliştirmeye ve bu yolda ilerlemeye teşvik eden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli hocam Selahattin KESER'e teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca tez çalışmamda katılımcı olmayı kabul ederek bana çalışmamın verilerinin toplanmasında destek veren öğretmenlere ve ortaokul öğrencilerine teşekkür ederim. Maddi manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli arkadaşlarım ve meslektaşlarım Furkan Alptekin KAYA, Fevzi Can YILDIZ, Habibe Tuğçe ALA, Arif Turan AKINCI, Ebru BOZBIYIK ve Ebru Nur DOKUMACI 'ya çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili babam Nazım KASAPOĞLU, annem Fatma KASAPOĞLU, kardeşlerim Esra ve İbrahim KASAPOĞLU, Sevinç ÖZÇAĞ ve Lina'ma sonsuz teşekkür ederim.

Ceyda KASAPOĞLU

Antalya, 2020

ÖZET

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YÖNELME HÂLİ EKİ (+A) VE İŞLEVİNİ BULMA DURUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME

KASAPOĞLU, Ceyda

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Yusuf TEPELİ

Ağustos, 2020: xiii+130 sayfa

Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ve özel okulların 6. sınıf ortaokul öğrencilerinin yenilenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki yönelme hâli ekini ve işlevlerini bulma durumlarının incelenmesi ve farklı değişkenler bakımından yönelme hâli ekini ve işlevlerini bulma durumlarında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca aynı okullarda görev yapan öğretmenlerin ve öğrencilerin yönelme hâli ekini ve işlevlerini bulmayla ilgili görüşleri de ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu, nicel boyutta 2018-2019 eğitim öğretim yılında Antalya ilinde bulunan 4 ortaokulda öğrenim gören 160 altıncı sınıf öğrencisi; nitel boyutta ise açık uçlu soruya cevap veren 160 altıncı sınıf öğrencisi ile çalışmada belirlenen ölçütlere uyan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 26 Türkçe öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada karma yöntem ve nicel verileri desteklemek için gömülü desen kullanılmıştır. Nicel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen 28 cümle ve 3 paragraftan oluşan bir ölçme aracıyla; nitel veriler 15 -20 dakika süren yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilmiştir. Öğrencilerden elde edilen nicel veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Analizlere geçilmeden önce değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi ile sınanmıştır. Gerçekleştirilen test sonucunda normal dağılım göstermeyen değişkenlerin bağımsız iki grup karşılaştırılmalarında non-parametrik testlerden olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin ikiden fazla bağımsız grup karşılaştırmalarında ise Kruskal Wallis Test kullanılmıştır. Kruskal Wallis Test sonucunda gruplar arasında farklılık görüldüğünde bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının test edilmesinde non-parametrik post-hoc tekniklerinden Tamhane-T2 kullanılmıştır. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında ise Ki-Kare testi kullanılmıştır. Veriler ayrıca yüzde ve frekans analizleri ile beraber tanımlayıcı istatistik analizleri yapılmıştır. İstatistik önem düzeyi $p < 0,05$ düzeylerinde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonucu olarak, öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekini bularak doğru cevaplama oranı %65,60; yanlış cevaplama oranı %25,90; boş bırakma oranı ise %8,50 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekini doğru cevaplama oranı %82,10; yanlış cevaplama oranı %11,90; boş bırakma oranı ise %6,10 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bularak doğru cevaplama oranı %64,00; yanlış cevaplama oranı %30,20; boş bırakma oranı ise %5,80 olarak tespit edilmiştir. Yönelme hâli ekini ve işlevini bulma durumlarının okul türü ve okul başarısı açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği, cinsiyete göre ise herhangi bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Öğrencilerin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları cinsiyet, okul türü ve okul başarısı açısından anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumları incelendiğinde cümlelerde paragrafa göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en çok yaptıkları hatalar: zarf fiil ekine yönelme hâli deme, ekin ünlüsü ile karıştırma, diğer hâl ekleri ile karıştırma olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğunun yönelme hâli ekini öğretirken, buldururken ve ekin işlevini buldururken örnekler üzerinden araştırma yapma yolunu izledikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun ise yönelme hâli ekini bulurken –e/-a ekine dikkat etme, işlevi bulurken ise metin veya cümlenin anlamına dikkat etme yolunu izledikleri tespit edilmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Hâl ekleri, Yönelme hâli, 6. Sınıf, Türkçe Öğretim Programı, Öğretmen, Öğrenci*

ABSTRACT

A STUDY TOWARDS EXAMINING 6th GRADESECONDARY-SCHOOL STUNDENTS' CASE OF FINDING THE DATIVE SUFFIX (+A) AND IT'S FUNCTION

KASAPOĞLU, Ceyda

Postgraduate Dissertation, Department of Turkish and Social

Science Education

Thesis Advisor: Prof. Dr. Yusuf TEPELİ

August, 2020 : xiii+130 page

This aim of this study is to determine whether there is a significant difference in case of finding dative suffix and its functions in terms of different variables, and to examine the case of findings of the dative suffix and its functions at renewed Turkish Lesson Education Program for 6th Grade Secondary-School students of state and private schools affiliated to Ministry of National Education. Also, an effort was made to put forth the thoughts of students and teachers that work at these same schools.

Group that is included in this study contains of a total 160 sixth grade students in terms of quantitative extent taken from 4 different schools at 2018-2019 school year which located at Antalya province; 160 sixth grade students in terms of qualitative extent that answered open ended questions alongside the 26 Turkish Lesson teachers that volunteered to join and that are suitable for the standards of this study. In the study, embedded patterns were used to support the mixed method and quantitative data. Quantitative data was obtained by a measurement tool prepared by the researcher while the qualitative data were obtained by semi-structured meetings that take 15-20 minutes. Quantitative data obtained from the students analyzed with SPSS 22.0 package software. Before the analyzes were done, compliance of variables to normal distribution were tested with Kolmogorov-Smirnov (K-S) test. After the results of K-S test, Mann Whitney U test which is one of the non-parametric tests was used in comparison of two groups of variables that did not have normal distribution. Kruskal Wallis Test was used in comparisons of more than two groups of variables that did not have normal distribution. After the Kruskal Wallis Test, in the groups that showed differences, Tamhane-T2 technique which is one of the non-parametric post-hoc tests was used to find out the group that caused this to happen. As for the comparison of qualitative iv

data, Chi-Square test was used. Statistical analyzes of the data were also done along the percentage and frequency analyzes. Statistical significance level was evaluated at $p < 0,05$ levels.

As a result of the study, within the context of sentences and texts given in the measurement tool, answer rate of the students finding the dative suffix were determined as 65,60% true answer, 25,90% wrong answer and 8,50% empty answer. Within the context of sentences and texts in measurement tool, when the case of finding factors that oriented suffix connected to were examined, giving the right answer rate of the students was determined as 82,10% and giving wrong answer rate was 11,90% when leaving it empty was 6,10%. The answer rate of students to find the functions of dative suffix within the context of sentences and texts in measurement tool, true answer was 64,00% and wrong answer was 30,20% when leaving it empty was 5,80%. It was ascertained that the case of finding dative suffix and the functions of it showed differences depending on the type of the school and the success of it when it showed no difference when it depended on the gender. The case of finding factors that dative suffix connected, students showed no difference depending on gender, school type and the success of it. It was seen when examined that students took part in this study were better in sentences than paragraphs at the case of finding factors that dative suffix connected to. Common mistakes that students made when finding the suffix were spotted as; thinking adverbial verb suffix as dative suffix, mixing it with suffix' vowel, mixing it with other case suffixes. It was determined that most of the teachers were following researching method when teaching dative suffix, how to find it and the functions of it. As for the students when trying to find the dative suffix, it was determined that they were looking out for –e/–a suffixes while paying attention to the text or to the meaning of the sentence when trying to find the functions of it.

Key Words: *Case Suffixes, Dative Case, 6th Grade, Turkish Language Teaching Program, Teacher, Student*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Problem Cümlesi	4
1.2.2. Alt Problemler	4
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Varsayımları	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.6. Tanımlar.....	7

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil Nedir?	9
2.2. Dil Bilgisi Nedir?.....	9
2.3. Şekil Bilgisi Nedir?	10
2.4. Ek Nedir?.....	10
2.5. Yapım Eki Nedir?	11
2.6. Çekim Eki Nedir?	11
2.7. Hâl Eki Nedir?	11
2.7.1. Yalın Hâli (Nominatif Hâli)	13
2.7.2. İlgi Hâli (Genitif Hâli).....	14
2.7.3. Belirtme Hâli (Akkuzatif Hâli)	15
2.7.4. Yönelme Hâli (Datif Hâli).....	15

2.7.5. Bulunma Hâli (Lokatif Hâli)	18
2.7.6. Çıkma Hâli (Ablatif Hâli)	18
2.7.7. Vasıta Hâli (İnstrumental Hâli)	19
2.7.8. Eşitlik Hâli (Ekvatif Hâli)	20
2.7.9. Yön Gösterme Hâli (Direktif Hâli)	21
2.8. Zamir Nedir?.....	22
2.9. Türkçe Dersi Öğretim Programı	22
2.10. Türkçe Dersi Öğretim Programında Dil Bilgisi	24
2.10.1. Beşinci Sınıf Kazanımları	24
2.10.2. Altıncı Sınıf Kazanımları	24
2.10.3. Yedinci Sınıf Kazanımları.....	25
2.10.4. Sekizinci Sınıf Kazanımları	25
2.11. Hâl Ekleri ile İlgili Araştırmalar.....	26
2.11.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	26

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli ve Deseni.....	29
3.2. Çalışma Grubu.....	30
3.3. Veri Toplama Araçları.....	34
3.3.1. Öğrenciler İçin Başarı Ölçme Formu	34
3.3.2. Yönelme Hâl Ekinin Öğretimi Üzerine Yarı Yapılandırılmış Bireysel Öğretmen Görüşme Formu.....	35
3.4. Veri Toplama Süreci.....	35
3.5. Verilerin Analizi	37
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik	37
3.7. Değerlendiriciler Arası Güvenirlik.....	38

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının İncelenmesi ile İlgili İstatistiki Bulgular	40
4.1.1. Ortaokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Ölçme Aracındaki Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumları Nedir?.....	40

4.1.2. Yönelme Hâli Ekinin Bulma Durumları Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?.....	46
4.1.3. Yönelme Hâli Ekinin Bulma Durumları Okul Türüne Göre Farklılaşmakta Mıdır?	47
4.1.4. Yönelme Hâli Ekinin Bulma Durumları Devlet Okullarına Arasında Farklılaşmakta Mıdır?	48
4.1.5. Yönelme Hâli Ekinin Bulma Durumları Okul Başarısına Göre Farklılaşmakta Mıdır?	50
4.2. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumları ile İlgili İstatistiki Bulgular	50
4.2.1. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracında geçen yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları nedir?	51
4.2.2. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları nedir?	54
4.2.3. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?.....	56
4.2.4. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?.....	57
4.2.5. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?.....	57
4.2.6. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumları Öğrenci Başarısına Göre Farklılaşmakta Mıdır?	60
4.3. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları ile İlgili İstatistiki Bulgular.....	60
4.3.1. Ortaokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Ölçme Aracındaki Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Nedir?	61
4.3.2. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?	70
4.3.3. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Okul Türüne Göre Farklılaşmakta Mıdır?	70
4.3.4. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Devlet Okullarına Arasında Farklılaşmakta Mıdır?	71
4.3.5. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Okul Başarısına Göre Farklılaşmakta Mıdır?	72

4.4. Ortaokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Ölçme Aracındaki Cümle ve Metinlerde Yönelme Hâli Ekini, Bağlandığı Unsurları ve İşlevini Bulmayla İlgili Yaptıkları Hatalara İlişkin İstatistiki Bulgular	73
4.4.1. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Yaptıkları Hatalar Nelerdir?	73
4.4.2. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsuru Bulurken Yaptıkları Hatalar Nelerdir?.....	84
4.4.3. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Yaptıkları Hatalar Nelerdir?	84
4.5. Türkçe Öğretmenlerin Yönelme Hâli Ekini Öğretirken, Buldururken ve Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Buldurmada İzledikleri Yollar	91
4.6. Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yönelme Hâli Ekini ve İşlevini Bulurken İzledikleri Yollar	95

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma	99
5.2. Öneriler	109
KAYNAKÇA.....	111
EKLER	115
EK-1 Etik Kurul Onayı.....	115
EK-2 Tez İzin Belgesi	116
EK-3 Yönelme Hâli Eki Ölçme Formu	117
EK-4 Öğrenciler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	123
EK-5 Öğretmenler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	124
EK-6 Onam Formu	126
EK-7 Bildirim Sayfası	127
ÖZGEÇMİŞ	128
İNTİHAL RAPORU.....	130

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1. Öğrencilerin Okul Türü ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	31
Tablo 3. 2. Öğrencilerin Başarı Düzeyinin Dağılımı.....	32
Tablo 3. 3. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	32
Tablo 3. 4. Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	32
Tablo 3. 5. Öğretmen İş Tecrübesine Göre Dağılımı.....	33
Tablo 3. 6. Öğretmen Çalışma Grubunun Kişisel Bilgi Dağılımı Genel Görünümü.....	33
Tablo.3. 7. Veri Toplama Süreci Akış Tablosu	36
Tablo 4.1. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekini Sözcükler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdelerik Dağılımı.....	41
Tablo 4. 2. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Paragraflarda Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdelerik Dağılımı.....	43
Tablo 4. 3. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekini Cümleler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdelerik Dağılımı.....	45
Tablo 4.4. Öğrencilerin Yönelme Hâl Ekini Bulma Durumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	47
Tablo 4.5. Yönelme Hâl Ekini Bulma Durumlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılması	47
Tablo 4. 6. Yönelme Hâl Ekini Bulma Durumlarının Devlet Okullarına Göre Karşılaştırılması.....	48
Tablo 4.7. DO ₁ , DO ₂ ve DO ₃ Okullarının Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının Karşılaştırılması.....	49
Tablo 4.8. Yönelme Hâl Ekini Bulma Durumlarının Okul Başarısına Göre Karşılaştırılması.....	50
Tablo 4.9.Cümle Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekininin Üzerine Geldiği Sözcüğün Türünü Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdelerik Dağılımı.....	51
Tablo 4. 10. Cümle Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekininin Üzerine Geldiği Sözcük Grubunu Bulup Altını Çizme Durumlarının Frekans ve Yüzdelerik Dağılımı.....	53
Tablo 4. 11. Cümle Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekininin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdelerik Dağılımı	54
Tablo 4. 12. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Sözcükleri Bulma Durumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	56

Tablo 4. 13. Yönelme Hâli Ekinе verilen cevaplar ile Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılması.....	57
Tablo 4. 14. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Devlet Okulları Arasında Karşılaştırılması	58
Tablo 4. 15. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Devlet Okulları Arasında Karşılaştırılması	59
Tablo 4. 16. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Okul Başarısına Göre Karşılaştırılması.....	60
Tablo 4. 17. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeliк Dağılımı	61
Tablo 4. 18. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Altı Çizili Olarak Verilen Sözcükler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeliк Dağılımı	63
Tablo 4. 19. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevlerini Altı Çizili Olarak Verilmeyen Sözcükler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeliк Dağılımı.....	65
Tablo 4. 20. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevlerini Cümleler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeliк Dağılımı.....	67
Tablo 4. 21. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevlerini Paragraf Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeliк Dağılımı	68
Tablo 4. 22. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	70
Tablo 4. 23. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Unsurları Bulma Durumları Okul Türüne Göre Karşılaştırılması.....	71
Tablo 4. 24. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumlarının Devlet Okulları Arasında Karşılaştırılması.....	71
Tablo 4. 25. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumlarının Okul Başarısına Göre Karşılaştırılması.....	72
Tablo 4. 26. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin Bulurken Yaptıkları Hatalar	73
Tablo 4. 27. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin Bulurken Zarf-Fiil Eki İle Karıştırma Hatası	75
Tablo 4. 28. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin Bulurken Ekin Ünlüsü İle Karıştırma Hatası.....	75

Tablo 4. 29. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Hâl Ekleri İle Karıştırma Hatası	77
Tablo 4. 30. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Kelimenin Ünlüsü İle Karıştırma Hatası	79
Tablo 4. 31. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Tamlanan, İlgi ve İyelik Eki İle Karıştırma Hatası.....	80
Tablo 4. 32. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Hikâye Kipi İle Karıştırma Hatası	81
Tablo 4. 33. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Yaptıkları Diğer Hatalar	81
Tablo 4. 34. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekini Bulup Üzerine Geldiği Sözcüğün Türünü (İsim Veya Zamir) Bulma Hatası.....	82
Tablo 4. 35. Öğrencilerin, Yönelme Hâli Ekini Altı Çizili Olarak Verilen Sözcük Grubunu Bulurken Yaptıkları Hatalar	83
Tablo 4. 36 Öğrencilerin, Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsuru Bulurken Yaptıkları Hatalar	84
Tablo 4. 37. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Yaptıkları Hatalar	84
Tablo 4. 38. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Yaptıkları Diğer Hatalar	87
Tablo 4. 39. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken En Çok Yaptıkları Hataların Dağılımı	88
Tablo 4. 40. Öğretmenlerin “Yönelme Hâli Ekini Öğretirken Hangi Yolu İzliyorsunuz Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	92
Tablo 4.41. Öğretmenlerin “Yönelme Hâl Ekini Öğrencilere Buldurmada Hangi Yolu İzlemektesiniz ve Bununla İlgili Neler Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	93
Tablo 4. 42. Öğretmenlerin “Öğrencilere İşlevleri Nasıl Öğretiyorsunuz, Cümlede ve Metinde Yönelme Hâl Ekinin İşlevini Buldurmada Hangi Yolu İzliyorsunuz” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	94
Tablo 4. 43. Öğrencilerin “Yönelme Hâli Ekini Cümlede ve Metinde Bulurken Hangi Yolu İzliyorsunuz? Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	96
Tablo 4. 44. Öğrencilerin “Cümlede ve Metinde Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Hangi Yolu İzliyorsunuz? Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar.....	97

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt. : Aktaran

bkz. : Bakınız

DO : Devlet Okulu

Ed. : Editör

iiye : İsimden isim yapım eki

KÖ : Katılımcı Öğrenci

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ÖO- : Özel Okul

p : Anlamlılık Değeri

s. : Sayfa

Ss: Standart Sapma

T- : Katılımcı Öğretmen

TDK: Türk Dil Kurumu

U: Mann Whitney U Testi

vb.: Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

vs. : Vesaire

Yay. : Yayınları

W : Shapiro-Wilk Testi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Dil, bireyler arasında iletişim sağlayan doğal bir araçtır. Kişiler duygularını, düşüncelerini, yargılarını birbirine iletmek için dil denilen araca başvururlar (Ergin 2013).

Dil geniş ölçekte bakıldığı zaman, insanların anlaşmalarını çeşitli işaretlerle sağlayan bir sistemdir. Jest dili, mimik dili, pandomim dili, flama ya da bayrak dili, fırlıdak dili, borazan ya da düdük dili, gonk dili, çiçek dili, müzik dili, dans ya da raks dili, trafik dili örnek olarak verilebilir (Ediskun, 1999, s. 9).

Eski Hint ve Yunan dönemlerinden beri bilim insanları, farklı tanımlarla dilin özelliklerini açıklamaya çalışmışlardır. Kelimelerin sıralanışı, dilin oluşumu ve mantıksal yapısı, gibi konular hep merak edilmiş; cümlelerin biçimsel yapılarının çözümlenmesi ile bunlara açıklık getirilmiş, normlar belirlenmiştir (Kalkan, 2006, s. 17).

Kaplan'a (2009: 39) göre dil, bir milletin, kültürel değerlerinin başında gelir. Aynı dili konuşan insanlar "millet" denilen sosyal varlığın temelini teşkil ederler. Dil, duygu ve düşüncüyü insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını yığın veya kitle olmaktan kurtararak aralarında "duygu ve düşünce birliği" olan bir cemiyet yani millet hâline getirir.

Aksan'a (1998: 13) göre dil tüm yönüyle bir milletin kültürünün de yansımasıdır; insanın ve uygarlığın en mühim belirtisi ve aracı dildir. Toplumları millet yapan bağların en etkilisi dildir. İnsanların milletine, vatanına, geçmişine kuvvetlice bağlar; kuşaktan kuşağa aktararak gelen dil, insanları geçmişle gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir.

Gelişmiş bir kültür dili olma özelliğine sahip olan dilimize gereken önemi vermek, onu araştırmak ve daha da geliştirmeye çalışmak hepimiz için bir amaç olmalıdır. Bunun için öncelikle dil bilgisi alanında yapılan çalışmalar ve araştırmalar büyük önem arz etmektedir. Çünkü milletimiz ve devletimiz için önem sahibi unsurlardan biri de dilimizdir.

Dünyanın hızla değiştiği, iletişimin en önemli ihtiyaçların başında geldiği günümüz dünyasında insanların birbirleriyle iletişimini koparacak her türlü dil faaliyetinden kaçınılması gerekmektedir. Bu noktada dilin kurallarını tanımaya yönelik olarak oluşturulan dil bilgisi alanının önemi daha iyi anlaşılmıştır. Dil bilgisi alanında yapılan çalışmalar, bu alanla ilgili öteden beri sorunların var olduğunu işaret etmektedir (Hergüner, 2013, s. 1).

Türkçenin eklemeli bir dil oluşu, eklerin önemini artırmakta, dil öğretiminde dikkati üzerlerine çekmektedir. Bu nedenle eklerin öğretimi önemsenmelidir (Üstünova, 2004, s. 174).

Dil bilgisi öğretiminde amaç, öğrencilerin zihinlerini dile dair bir yığın kuralla doldurmak ve bunları öğrencilere bir şekilde öğretmek değildir. Tam aksine öğrenilen dil kurallarıyla bir dil farkındalığı oluşturarak dilin gerçek mahiyetinin tam olarak anlaşılmasını, bireylerin dilin anlatım imkânlarını en güzel şekilde kullanmalarını sağlamaktır. İşte bu noktada dil farkındalığının bilinçli olarak oluşmaya başladığı ilköğretim safhasında dil bilgisi öğretiminin şekli önem kazanmaktadır. Özellikle fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, anadolu öğretmen lisesi ve anadolu lisesi gibi sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarına girebilmek için yapılan sınavlar, öğrencileri çoktan seçmeli test tekniğine mahkûm etmektedir. En kısa sürede doğru cevabın bulunmasının amaçlandığı bu sınavlarla öğrencide yeteri kadar dil farkındalığı, dil bilgisi bilinci oluşturulamamakta, öğrencinin öğrendiği bilgiler beceri düzeyine yeteri kadar ulaşamamaktadır. Bu durum dil bilgisini sürekli öğrenilen ve unutulmuş bir alan hâline getirmektedir (Hergüner, 2013, s. 5).

Türkçe, yapısı itibarıyla sondan eklemeli bir dildir. Gerek yeni kavramlara karşılık oluşturulurken, gerekse sözcükleri başka sözcüklere bağlamak amacıyla geliştirirken eklerden yararlanır. Türkçe, ekler bakımından çok zengin bir dildir. Biçimleri aynı, görevleri farklı ekler vardır ve her biri birden fazla işleve sahiptir. Eklerin dizge içindeki kullanımları kurallarla belirlenmiştir (Üstünova, 2004, s. 174).

Ekler, cümle içinde kelimeler arasında geçici anlam ilişkileri kurmak veya yeni bir kelime türetmek üzere kök ve gövdelerin sonuna eklenen ses veya seslerden oluşan görevli şekillerdir. Köklerden sözcük gövdeleri yapmak ve kök ile gövdeleri işlek hâle getirmek, böylece köklerden dilde kullanılan bütün kelimeleri teşkil etmek görevi, doğal olarak, eklemeli dillerde ekler üzerine yüklenmiş bulunmaktadır. Bundan dolayı ekler eklemeli dillerde çok büyük öneme sahiptir (Vural ve Böler, 201, s. 154).

Ekler tek başına kullanılmaz ve bir anlam ifade etmezler. Fakat köklerle birleşince her zaman anlam ile ilgili bir görev yüklenirler. Bu görev ya kökün anlamını değiştirerek yeni bir anlam ortaya çıkarmak veya kökün anlamına yön ve şekil vermek biçiminde ortaya çıkar. Yani köklerle birleşince ekler adeta bir anlam kazanır ve köklerin anlamına her zaman bir şeyler katarlar. Köke herhangi bir anlam farkı vermeyen, sadece ses yapısı açısından bir şekil değişikliği yapan ekler neredeyse yok gibidir ya da çok nadirdir. Bunların da anlam ile ilgili işlevlerini sonradan kaybetmiş olmaları muhtemeldir (Ergin, 2013, s. 114).

Köke gelen eklerden bir tanesi ve çalışmamıza konu olan hâl eklerinin dâhil olduğu ek grubu çekim ekleridir. Çekim eklerinden biri olan ve çalışmamız kapsamında incelenen çekim

ekleri; hâl ekleridir. Çalışmanın sınırlandırılması bakımından ele alınan konu ise hâl eklerinden bir tanesi olan yönelme hâli ekidir.

Yönelme hâli ekleriyle ilgili uzman görüşlerinden faydalanılarak öğrencilere yönelik bir başarı testi hazırlanmış, bunun yanında yine uzman görüşlerinden faydalanılarak öğretmen ve öğrencilere yönelik görüşme formları hazırlanmıştır. Belirlenen özel ve devlet ortaokullarında başarı testi uygulanarak bu testlerden elde edilen sonuçlar yorumlanmaya çalışılmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Dil, insanın kendini ifade etmesini sağlayan, çevresiyle etkileşiminde bir köprü görevi gören, anlama ve anlatma işlevlerini yerine getiren bir unsurdur. Bu yüzden dil gelişimi oldukça büyük önem arz eder. Dil gelişiminin düzgün ve doğru bir şekilde gerçekleşmesinde en büyük etken okullar, öğretim programları, bu programları uygulayan öğretmenler ve programı oluşturan dil bilgisi konularıdır.

Dil bilgisi dilin tüm kurallarının incelendiği bilimdir. Dili daha iyi anlayabilmek, kavrayabilmek için o dile ait dil bilgisi kurallarını bilmek gerekmektedir (Hergüner, 2013).

Dil gelişiminde oldukça önemli bir yeri olan öğretim programlarının uygulanışında ekstra önem verilmesi gereken dil bilgisi unsurunu oluşturan parçalardan biri de ekler konusudur. Bu eklerden bir tanesi olan hâl ekleri ortaokul seviyesinde öğrencilere verilmektedir.

Türkçenin yapı özelliklerinden en önemlisi, yapım ve çekim ekleri arasındaki görev dağılımı ve kelime kök ve gövdelerine geliş sıralarındaki düzendir. Çekim eklerinden biri olan hâl ekleri, bu genel kurala bağlı olarak isme gelen, isimle isim ve isimle fiil arasında şekil ve anlam ilişkileri kuran eklerdir. Bu genel kurallar genellikle işlemesine rağmen bazen farklı nedenlerden dolayı hâl eklerinin bir yapım eki gibi işlediği, yani kelime kök ve gövdelerinin manasını değiştirdiği, kelimeye yapım eklerinden önce eklendiği de olur (Özkan, 2001).

Bir öğretim programı çerçevesinde öğretmenler tarafından verilen hâl eklerinin öğretimi yapılırken bazı yöntemler uygulanmaktadır. Çalışmamızın amacı bu yöntemlerin hangileri olduğunun tespit edilmesi, söz konusu yöntemlerin etkililiği ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesine katkı sağlayıp sağlamadığı konusundaki etkililiğinin ortaya konulmasıdır.

Araştırmanın amacı ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin isim hâl eklerinden biri olan yönelme hâli ekini ve işlevini bulma durumlarını farklı değişkenler açısından incelemektir.

Öğrencilerin isim hâl eklerinden biri olan yönelme hâli ekini ve işlevini bulurken farklı değişkenler açısından yönelme hâli ekini ve işlevini kavrama durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacını belirginleştirmek için öğrencilerin yönelme hâli ekini ve işlevini bulurken yaptıkları hataların neler olduğu da ortaya konmuştur. Bunun yanında yönelme hâli ekini ve işlevini bulurken eğitim öğretim ortamında neler yapıldığını da yansıtmak açısından Türkçe öğretmenlerinin yönelme hâli ekini ve işlevini öğrencilere öğretme ve buldurma ile ilgili neler yaptıklarını ve altıncı sınıf öğrencilerinin de yönelme hâli ekini ve işlevini bulmada hangi yolu izlediklerini de belirlemek diğer amaçlar arasında yer almıştır. Bu genel amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1.2.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın nicel boyutunda “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini cümle ve metin içerisinde bulma ve işlevlerini açıklayabilme durumları ne düzeydedir/nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise “Türkçe öğretmenlerinin ve öğrencilerin yönelme hâli ekini ve işlevlerini öğretip buldururken izledikleri yollar nelerdir?” şeklinde sorulara cevap aranmıştır.

1.2.2. Alt Problemler

1. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini bulma durumları nedir?

1.1. Yönelme hâli ekini bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

1.2. Yönelme hâli ekini bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Yönelme hâli ekini bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?

1.4. Yönelme hâli ekini bulma durumları öğrenci başarısına göre farklılaşmakta mıdır?

2. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları nedir?

2.1. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

2.2. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

2.3. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?

2.4. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları öğrenci başarısına göre farklılaşmakta mıdır?

3. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları nedir?

3.1. Yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

3.2. Yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

3.3. Yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?

3.4. Yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları öğrenci başarısına göre farklılaşmakta mıdır?

4. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinlerde yönelme hâli ekini, bağlandığı unsurları ve işlevini bulmayla ilgili yaptıkları hatalar nelerdir?

4.1. Öğrencilerin, genel ve her bir cümle/metin bağlamında yönelme hâli ekini bulurken yaptıkları hatalar nelerdir?

4.2. Öğrencilerin, genel ve her bir cümle/metin bağlamında yönelme hâli ekinin bağlandığı unsuru bulurken yaptıkları hatalar nelerdir?

4.3. Öğrencilerin, genel ve her bir cümle/metin bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulurken yaptıkları hatalar nelerdir?

5. Türkçe öğretmenlerinin yönelme hâli ekini ve işlevini öğrencilere öğretip buldururken izledikleri yollar nelerdir?

5.1. Türkçe öğretmenlerinin yönelme hâli ekini öğrencilere öğretip buldururken izledikleri yollar nelerdir?

5.2. Türkçe öğretmenlerinin yönelme hâli ekinin işlevini öğrencilere öğretip buldururken izledikleri yollar nelerdir?

6. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini ve işlevini bulurken izledikleri yollar nelerdir?

6.1. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulurken izledikleri yollar nelerdir?

6.2. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken izledikleri yollar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkçe dersi ve kazanımları öğrencinin sosyal hayatından tutun da eğitim hayatı ve hatta meslek hayatında bile etkisi olan, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesini sağlayan, öğrencinin diğer derslerinde ve sosyal hayatında da uyum ve başarı kazanmasını sağlayan en önemli unsurlardır.

2017-2018 Türkçe dersi öğretim programında yer alan ekler konusunun dâhilinde bulunan hâl eklerinin öğretim süreci üzerine incelemeleri içeren bu çalışma özgün ve güncel bir araştırma olması amaçlanarak oluşturulmuştur. Mevcut alanyazın tarandığında ve incelendiğinde hâl ekleri konusunda farklı araştırmalar ve çalışmalar ortaya konulduğu görülmektedir. Ancak bu çalışmalar dâhilinde hâl eklerinin öğretiminde kullanılan yöntemler ve bu yöntemlerin etkililiği konusunda derinlemesine ve kapsamlı bir çalışma yapılmadığı gözlenmektedir.

Bu çalışma, Türkçe öğretim programı dâhilinde yer alan bir konuyu derinlemesine ele alması, uygulamalar konusunda farklı bakış açıları oluşturmayı amaçlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışma dâhilinde öğrencilere başarı testi uygulanmış, test sonuçları doğrultusunda elde edilen bulgular ve nicel veriler ele alınıp yorumlanmaya çalışılmıştır. Başarı testinin yanında öğretmenlere ve öğrencilere yönelik görüşme formları uygulanmış ve bu görüşme formlarından elde edilen cevaplar da değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu testler ve görüşme formları sonucunda elde edilen verilerden yola çıkarak yönelme hâli eki konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri alınmış, öğretmenlerin öğretim aşamasında öğrencilerinde öğrenim aşamasında hangi konularda ne gibi zorluklar yaşadığı da çalışma dâhilinde ele alınmış, yönelme hâli ekinin öğretimi ve öğrenimi konusunda önemli bulgular elde edilmiştir.

Bu çalışma, yönelme hâli ekinin öğretimi konusunda yaşanan sorunları öğretmen, öğrenci, program başlıklarında ayrı ayrı ele alması ve bu sorunlara çözüm arayarak sorunların ortadan kaldırılmasına yardımcı olması bakımından da önemlidir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

- Görüşleri alınan Türkçe öğretmenlerinin görüşme sorularına ciddiyet ve samimiyetle yanıt verdiği
- Çalışma grubundaki öğrencilerin evreni en iyi şekilde temsil ettiği

- Araştırmacı tarafından hazırlanan ve kapsam geçerliği konu alanı uzmanlarınca kontrol edilen görüşme sorularının amaca uygun olarak ölçmek isteneni ölçtüğü varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Antalya ilinin farklı ilçelerinde bulunan ortaokullarda görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerinden elde edilen görüşme formlarıyla ve araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ve öğrencilerin içinde buldukları sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu bölüm çalışma kapsamında yer alan unsurların ve terimlerin açıklandığı, tanımlamalarının yapıldığı bölümdür.

Dil: Bireylerin düşündüklerini, duyduklarını bildirmek için sözcüklerle ya da işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban (TDK, 2018a). Bireyler arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir araç, kendisine has kanunları olan ve bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemidir. Fertlerin üstünde, bütün bir toplumun malı olan ve tüm toplumu kapsayan güçlü bir kurumdur. Bir ulusu, bir kavmi bazen tek başına ayakta tutar, milli benliği koruyarak, onu yok olmaktan, eriyip başkalaşmaktan kurtarır (Ergin, 2013).

Dil Bilgisi: Dil bilgisi bir dili tüm yönleriyle araştıran bilgi koludur. Göğüş (1978) dil bilgisini bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kurallarını inceleyen bir dil bilimi dalı olarak belirtir. Dil bilgisi bir dilin sözcük yapılarını, dilin seslerini, sözcük kökenlerini, sözcük anlamlarını, cümle kuruluşlarını ve tüm bunlarla ilgili kuralları tetkik eden bilimdir (Ediskun, 1999).

Şekil Bilgisi: Bir dilin kök kelimelerini, eklerini, köklerle eklerin birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, türetme ve çekim özelliklerini, şekille ilgili öteki konuları inceleyen gramer dalıdır. Şekil bilgisinin temel öğeleri kelime kökleri ve ekleridir (Kalkan, 2006, s. 17).

Bir dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini, şekille ilgili öteki konuları inceleyen dil bilgisi dalına

şekil bilgisi denir. Şekil bilgisinin belli başlı inceleme alanları: kök, gövde ve ek kavramları, yapım ekleri, kelime türleri, kelime türetme yolları ve benzerleridir (Vural ve Böler, 2011).

Kök: Kelime yapısında görülen morfolojik şekillerin tek başına anlam olanlarına kök adı verilir (Ergin, 2013). Sözcük her türlü ek çıkarıldıktan sonra kalan anlamlı bölümü: Yaptırmak kelimesinde kök, yap- bölümüdür (TDK, 2018b).

Kelimede yer alan bütün yapım ve işletme ekleri çıkarıldıktan sonra, daha küçük parçalara ayrılamayan ve kelimenin temel anlamını taşıyan bölümüne kök denir. Öyleyse, kök bir kelimenin yapısında yer alan anlamlı ve en küçük dil bilimidir (Vural ve Böler, 2011).

Ek: Tek başına anlamı olmayan ve kullanılmayan fakat köklerle birleşmek suretiyle anlam ile ilgili bir vazife gören şekillere ise ek denir (Ergin, 2013).

Kelime türetmek veya kelimenin görevini belirtmek için kullanılan, başa, sona veya kelimenin içine eklenebilen, bağımlı dil bilgisi öğeleri, lahika (TDK, 2018c).

Sözcük türetmek veya sözcüğün görevini belirtmek için kullanılan biçim verici ses ya da sesler: Evcil (ev-ci) , evcil (ev-cil) , evli (ev-li) , ev-lenmek (ev-le-n-mek) eve (ev-e) , evden (ev-den) , evde (ev-de) , evim (ev-im) vb.(TDK, 1972).

Hâl: “(Alm. Kasus; Fr. cas; İng. case; Osm. Ahvâl-i ism) İsmi cümle içinde bulunduğu dil bilgisi şekli; yalın veya eklerle genişletilmiş olarak aldığı geçici durum” (Korkmaz,1992).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil Nedir?

Günümüz dünyasında iletişim oldukça önem kazanmıştır. İnsanlar arasında sağlanacak sağlıklı bir iletişim birçok problemi daha ortaya çıkmadan önleyecek, daha rahat bir anlaşma zemini oluşturacaktır. Bu süreçte iletişimin temel vasıtası olarak kabul ettiğimiz dilin ve sahip olduğu imkânların iyi bilinmesi, aynı zamanda uygulanması esastır. Dilin kuralları uygulanmadığında insanlarla anlaşma zemini ortadan kalkacaktır. Dil ile ilgili söylenenlerden yola çıkarak dil olgusuna baktığımızda çok sayıda tanıma rastlanmaktadır (Hergüner, 2013).

Kaplan'a (2009: 39) göre dil; bir milletin, kültürel hazinelerinin en önemlisidir. Ortak bir dili konuşan kişiler "millet" denilen sosyal varlığın temelini oluştururlar. Dil, duygular ile düşünceleri insandan insana ileten bir vasıta olduğu için, birey topluluklarını boş bir kalabalık olmaktan kurtararak aralarında "duygu ve düşünce birliği" olan bir cemiyet yani millet hâline getirir.

Aksan'a (1998: 13) göre dil, tüm yönleriyle bir milletin kültürünün de yansımasıdır. Aynı zamanda insanın ve medeniyetin en önemli vasıtasıdır. Herhangi bir topluluğu millet yapan değerlerin en güçlüsü dildir. Kişileri milletine, ülkesine ve tarihine sağlam bir şekilde bağlar. Nesilden nesile aktararak gelen dil, kişiyi geçmiş ile gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir.

İnsanlar arasında bir haberleşme ve iletişim aracı olarak kullanılan; duygu ve düşüncelerin ses, şekil ve anlam bakımından her milletin kendi kültürel değerlerine göre şekillenmiş ortak kurallarının yardımı ile başka kişilere iletilmesini sağlayan, seslerden oluşan çok yönlü ve gelişmiş sisteme dil denir (Korkmaz, 2003: 43).

Ergin'e (2005) göre dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir araç, kendisine has yasaları olan ve bu yasalar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.

2.2. Dil Bilgisi Nedir?

Dil bilgisi dilin tüm kurallarının incelendiği bilimdir. Dili daha iyi anlayabilmek, kavrayabilmek için o dile ait dil bilgisi kurallarını bilmek gerekmektedir (Hergüner, 2013).

Dil bilgisi, dili tüm yönleriyle inceleyen bir alandır. Bu alanda dildeki sesleri inceleyen bölüme ses bilgisi (fonetik), kelime ve şekillerin yapısını inceleyen bölüme şekil bilgisi (morfoloji), kelime ve şekillerin kökenini araştıran bölüme menşe kök bilgisi ya da türeme bilgisi (etimoloji) denir. Dilin kelime ve şekillerin anlamları üzerinde duran bölümüne anlam bilgisi (semantik), kelime ve şekillerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve cümleleri inceleyen bölümüne ise cümle bilgisi (sentaks) denir. İnsanın ilk günlerinden beri bireyler doğru yazıp okumak hedefi ile dillerinin bağlı olduğu kuralları belirlemeye uğraşmışlardır (Banguoğlu, 1986). Fakat dil bilgisinin bu bölümlerini ayrı ayrı incelemek doğru değildir. Bunların her zaman birbiriyle ilişkili tarafları vardır ve aralarına kesin sınırlar çizilemez. Özellikle şekil, kök ve mana bilgilerini birbirinden ayırmak imkânsızdır. Aslında dil seslerden en uzun cümleye kadar bir bütündür. Bu nedenle onun bütün yönleriyle bir bütün olarak ele alınması gerekir. Yani, dil gibi dil bilgisi de bir bütün hâlinde bulunmalıdır (Ergin, 2013).

2.3. Şekil Bilgisi Nedir?

Dil bilgisi alanının kollarından bir tanesi şekil bilgisidir. Kalkan'a (2006) göre şekil bilgisi; bir dildeki sözcük köklerini, eklerini, köklerle eklerin birleşme yollarını, eklerin anlamlarını ve görevlerini, kelime türetme ve çekim özelliklerini ve şekille ilgili diğer konuları inceleyen gramer dalıdır. Şekil bilgisinin temel öğeleri kökler ve eklerdir.

2.4. Ek Nedir?

Ek, kelime türetmek veya kelimenin görevini belirtmek için kullanılan şekil verici ses veya sesler, lahika olarak tanımlanır (TDK, 2018c).

Bir kelimeye eklenerek ona yeni bir değer veya yeni bir görev veren öğedir (TDK, 1949).

Ek, kelime bünyesinde görülen, tek başına manası olmayan ve kullanılmayan, ancak köklerle birleşmek süratiyle kullanılan ve mana ile ilgili bir vazife gören şekillere denir. Kısacası ekler kelime bünyesindeki gramer vazifeli şekillerdir (Ergin, 2013, s. 114).

Eklerin tek başlarına bir anlamları yoktur bu nedenle tek başlarına kullanılmaları da söz konusu olamaz. Ancak kelime kökleriyle birleşerek bir anlam kazanabilirler. Bu görev ya kökün anlamını değiştirerek yeni bir anlam yaratmak veya kökün anlamına yön ve biçim vermek şartıyla ortaya çıkar. Yani köklerle birleşince ekler adeta bir anlam kazanır ve köklerin anlamına her zaman bir şeyler katarlar. Köke herhangi bir anlam farkı vermeyen,

yalnızca ses yapısı bakımından bir biçim değişikliği yapan ekler neredeyse yok gibidir. Bunların da anlam ile ilgili işlevlerini sonradan kaybetmiş olmaları olasıdır (Ergin, 2013).

Ekler; sözlük anlamı olmayan, ama görev anlamları olan dil birimleridir. Öyleyse ekler, anlamsız dil birimleri olarak görülmemelidir. Bunlar, sadece tek başlarına kullanıma çıkamayan bağımlı dil birimleridir (Üstünova, 2004, s. 175).

2.5. Yapım Eki Nedir?

Yapım ekleri ad ya da fiil kök ve gövdelerinden yeni ad ya da fiil gövdeleri yapan eklerdir. Kök ve gövdelerin ad kökleri, fiil kökleri, ad gövdeleri, fiil gövdeleri diye ikiye ayrı grup oluşturduğu yukarıda belirtilmiştir. Türkçede kökler ile ekler arasındaki birleşme ölçüleri kurallı ve sistemli olduğu için adlara gelen ekler fiillere, fiillere gelen ekler adlara gelmez. Aralarında bazı benzerlikler görülse bile, bunlar göreve ayrı sınıflarda yer alan eklerdir (Korkmaz, 2009, s. 20).

2.6. Çekim Eki Nedir?

Adlar ile adlar ya da adlar ile fiiller arasında geçici ilişkiler kuran eklerdir. Yapım ekleri kök ile gövdenin kendi sınırları içinde kaldığı hâlde, çekim ekleri, kök ve gövdelere bazı anlam bağlantıları katarak onları birbiriyle ilişkiye geçiren, onlarla kelime grupları ve cümlenin öteki öğeleri arasında geçici anlam örgüsü kuran eklerdir. Kelime gruplarından ve cümleden çekim ekleri çıkarıldığında, kelimeler arasındaki anlam bağları kopar ve cümlenin yapısı bozulur. Bu nedenle çekim ekleri hem kök ve gövdelere işlevlik kazandıran eklerdir hem de yapım eklerinden daha kapsamlıdır (Korkmaz, 2009, s. 20).

2.7. Hâl Eki Nedir?

Hâl, adın kendisi dışında kalan sözcüklerle olan ilişkisini anlatan gramer kategorisidir. Adların, etrafındaki sözcüklerle olan ilişkileri farklı farklı olduğu için birçok hâlleri vardır. Bazı dillerde hâllerin sayısı kırka kadar çıkmaktadır. Türkçe, hâl sayısı bakımından vasat bir dildir. Dillerde hâller ya isimlerin çekim biçimi ile ya da isim dışında kalan öğelerle anlatılır. Hâller umumiyetle ismin kendisine bağlı olmayan öğelerle ilişkisini gösterir. Türkçede tabii olan öğeler bağlı oldukları unsurlardan her zaman önce gelirler. Onun için Türkçede hâller adların her zaman kendisinden sonra gelen sözcüklerle ilişkisini gösterir. Türkçede hâller tabii çekimlidirler. Bu çekimler hâl çekim ekleriyle yapılır ki asıl isim çekim ekleri bu hâl

ekleridir. Yani ismin bir çekim şekli de kendisine bağlı olmayan ögelerle bir ilişkisini anlatır ve bu şeklin çekim ekleri hâl ekleridir (Ergin, 2013, s. 129).

Korkmaz'a göre (2007: 266) hâl yani ad çekim ekleri, adları adlara, edatlara ve çoklukla fiillere bağlayarak cümlenin kuruluşuna yardımcı olan, cümleye işlevlik kazandıran eklerdir. Görüldüğü gibi isimleri yükleme bağlama görevi üstlenen hâl ekleri cümle kurgusunda çok önemli bir role sahiptir.

Hâl ekleri tam anlamıyla çekim ekleridir. Adların türlü ilişkilerini ifade eder; onların teklik, çokluk ve iyelik biçimlerini farklı kullanım sahalarına çıkarırlar. Sözcükte kendilerinden sonra ancak soru eki bulunabilir. Kullanış sahaları ad türündeki tüm sözcükleri içine alacak genişliktedir. İsimleri isimlere bağladıkları gibi özellikle fiillere bağlamakla görevlidirler. Bu nedenle ad ekleri içinde başlıca cümle ekleri hâl ekleridir. Kelime grupları yaptıkları gibi asıl fiil çekim ekleri ile birlikte cümle örgüsünün başlıca ögelerini oluştururlar. Özetle; teklik, çokluk, iyelik şeklindeki adlara her türlü işlevliği veren ekler hâl ekleridir. Onun içindir ki asıl çekim ekleri hâl ekleridir ve isim çekim ekleri denince akla her zaman hâl ekleri gelir (Ergin, 2013).

Hâl kategorisi; sayı, şekil ve işleyiş bakımından da dillere göre farklılık gösterir. Hâl eklerinin sayısı sadece dilden dile göre değil, bir dilin farklı lehçeleri ile eski dönemi ve yeni dönemi arasında da farklılık gösterebilir. Örneğin; asıl kaynağı Hint-Avrupa ana dili olan Eski Yunancada beş, Latince de altı hâl vardır. Eski Almancada sekiz, bugünkü Almancada dört hâl eki vardır (Kalkan, 2006).

Aslında hâl ekleri isimleri hem fiillere hem de isimlere bağlar. Yönelme, belirtme, bulunma, çıkma grubu gibi kısaltma grupları hâl ekleri yardımıyla kurulan kelime gruplarıdır. Hâl eklerinin buradaki işlevi ismi isme bağlamaktır. Fakat bu işlev, hâl eklerinin asıl işlevi değil, diğer işlevlerinden biridir. Hâl eklerinin asıl işlevi, isimleri fiile bağlamaktır. Eklerin kategorik durumunu belirleyen asıl işlevleridir. Yapılan tanımlarda bu hususlar vurgulandığı takdirde hâl kavramının kapsamı belirlenir ve bu kapsama giren ve girmeyen ekler daha doğru bir şekilde tespit edilebilir. Bütün bu veriler ışığında hâl kavramı, “fiile doğrudan bağlanan isimlerin bu bağlanma esnasında içinde buldukları durum” şeklinde; hâl ekleri ise, “esas işlevi isimleri fiile bağlamak olan, aynı zamanda isimler isimlere ve bazı edatlara bağlayan ekler” şeklinde tanımlanabilir (Bulak, 2017, s. 96).

Türkçede farklı terimlerle ifade edilen hâl kategorisinin/ad durum kategorisinin asıl işlevi yüklem özeli ve geçici açıklayıcıları, belirleyicileri olan tümleçleri yapmaktır (Alyılmaz, 2010, s. 120).

Eklerin öğretimi ortaokul seviyesinde gerçekleştirilmekte ve Türkçe öğretim programı dâhilinde verilmeye çalışılmaktadır. Programın uygulayıcıları hâl eklerinin öğretiminde bazı yöntemler kullanmakta ve bu yollarla daha etkili bir öğretim gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Hâl ekleri adları birbiriyle veya fiile ilişkilendiren ekler olduğundan cümle kurgusu içindeki rolleri oldukça önemlidir. Hâl eklerini, işlevlerini bilmeyen ve bu ekleri kullanamayan öğrencilerin cümle kurgusunda, dolayısıyla duygu ve düşüncelerini anlatmada ciddi sorunlar yaşayacağı bir gerçektir (Hergüner, 2013, s. 41).

Hâl ekleri fiil kiplerini kullanmaksızın konuşmak, yazmak veya herhangi bir şekilde anlamak mümkün değildir. Bunlar kelimelere işlerlik kazandıran ve sözlere yön veren eklerdir. İfade etmek istediklerimizin tam olarak anlaşılabilmesi için bunların doğru ve yerinde kullanılması gerekmektedir (Alkayış, 2012, s. 277).

Hâl ekleri isimler ve fiiller arasında sürekli olmayan bazı anlam bağları kurulmasına yardımcı olur ve bu eklerden herhangi birinin ya da hiçbirinin kullanılmaması kelimeler arasındaki anlam bağının kopmasına ve dolayısıyla cümle yapısının bozulmasına neden olur. Bu nedenle hâl eklerinin kavranması anlam ve şekil olarak doğru bir cümlenin oluşturulması ve iletişimin sağlıklı gerçekleşmesi için oldukça önemlidir (Yılmaz ve Temiz, 2015, s. 143).

2.7.1. Yalın Hâli (Nominatif Hâli)

Yalın hâli ismin, karşıladığı nesne ve kendisine bağlı olan ad dışında hiçbir ilişki ifade etmeyen hâlidir. Yani adların başka bir ögeye bağlı olmayan normal teklik, çokluk ve iyelik biçimleri yalın hâlleridir. Örneğin; taş, ev teklik yalın hâli, taşlar, evler çokluk yalın hâli; taşlarım, evlerimiz iyelik yalın hâlidir. O hâlde dilimizde yalın hâli eki yoktur. Yalın hâli her zaman eksiz bir hâldir (Ergin, 2013, s. 227).

Dilimizde yalın hâli eksizdir. Yalın hâlin eksiz olması sebebiyle durum sisteminde karışıklıklar ortaya çıkmaktadır. Sebebi ise eksiz her ismin yalın hâlde değerlendirilmesidir (Kalkan, 2006, s. 30).

İsimlerin başka bir ögeye bağlı olmayan normal, tekil, çoğul ve iyelik eki almış biçimleri yalın hâli olarak kabul edilir. Türkçede yalın hâli ifade eden başka bir ek yoktur. Yalın hâli daima eksiz durumdur. Burada üzerinde durulması gereken kısım, çoğul ve iyelik ekleriyle kullanılan adların da yalın hâlde bulunduğu (Özkan, 1992).

Dil bilgisi alanıyla ilgili araştırmacıların dile getirdiği sorunlardan biri dilbilgisi çalışmalarının beceriye dönüştürülemez sorundur. Öğrenilen ancak beceriye dönüştürülemeyen dil bilgisi konuları dil bilgisini sürekli öğrenilen ve sürekli unutulmuş bir

alan hâline getirmiştir. Bu noktada dil bilgisi öğretiminin nasıl, ne kadar ve ne şekilde olacağı araştırmacılarca tartışılmaktadır (Hergüner, 2013).

İsimlerin başka bir unsura bağlı olmayan ve hâl eki almamış şekilleridir. Çoğul ve iyelik eki alan kelimeler de yalın hâldedir: *ev, evler, eviniz, kalemlerim odalarımız* vb. yalın hâlde, adın, karşıladığı nesne ve kendisine bağlı olan ad dışında, hiçbir ilişki ifade etmeme durumu söz konusudur (Vural ve Böler, 2011, s. 161).

2.7.2. İlgi Hâli (Genitif Hâli)

Bu hâl adın başka bir adla ilişkisi olduğunu anlatan hâlidir. İlgi hâli adın bir isimle ilgisi olduğunu, kendisinden sonra gelen bir ada bağlı olduğunu gösterir. İsmi bu hâli bazen eksiz ama genellikle ekli olur. Bu ek ise ilgi hâli ekidir. İlgi hâli eki ismi özellikle isme, bazen de fiile bağlar (Ergin, 2013).

Dilimizde ilgi (tamlayan) hâli +(n)In ekiyle yapılır. Birinci teklik (ben) ve birinci çokluk (biz) zamirinden sonra +Im'dır (Kalkan, 2006).

İlgi durumu, tamlamalarda bir adın başka bir adla ilgili olma hâlidir. Bu hâl + In,/nın, + Un/+nun ekleriyle yapılır: *Ağaç+ın yaprağı, okul+un bahçesi, güzelliğ+in sırrı* vb. Tamlamalarda tamlayan görevindeki ad ilgi ilişkisini ilgi hâl eki almadan da kurabilir: *ağaç kabuğu, yağmur havası, çocuk sesi, ana yüreği* vb. fakat, bu tarz tamlamalarda, tamlanan isim belirsiz bir isim durumundadır. *Ev+in kapısı* belirli bir evin kapısı olduğu hâlde, *ev kapısı* herhangi bir evin kapısıdır (Korkmaz, 1992).

Türkçede ilgi hâli eki +(n)m'dır. Birinci teklik ve çokluk kişi adlarından sonra +ım'dır. Belirtme, sahiplik, mensubiyet, ilgi manalarını anlatan ilgi hâlini tamlayan durumu olarak ele alan araştırmacıların yanında bu durumu bağlantı kurucu ek, kurucu ek olarak değerlendirenler de vardır. Ayrıca bu durum ekinin durum ekleri içinde değerlendirilmemesi gerektiğini savunan araştırmacılar da vardır (Kalkan, 2006).

İlgi eki, eklendiği ismi kendisinden sonraki isim veya isimlere bağlar. İlgi ekinin asıl işlevi olan bu işlev konusunda dilciler arasında fikir birliği vardır. Ek, bu işleviyle isim tamlaması, ilgi grubu ve deyimler kurar: *Ali'nin defteri, sınıfın arka kapısı, benim kitaplarım, sizin kız, benim sokak, onun bahçe, günün adamı, babasının oğlu* gibi. İlgi eki, bu işlevde ekli olarak kullanıldığı gibi eksiz olarak da kullanılabilir: *bahçe kapısı, misafir odası, araba motoru, mutfak robotu* gibi (Bulak, 2017, s. 97).

2.7.3. Belirtme Hâli (Akkuzatif Hâli)

Bu hâl ismin geçişli fiillerin direkt etkisi olduğunu ifade eden hâlidir. Şu hâlde bu hâl ismi yapma ifade eden fiilin etkisi altında bırakır. İsmi bu hâli bazen eksiz, çok defa ise ekli olur. Bu ekler belirtme hâli ekleridir. Demek ki belirtme hâli ekleri ismi fiile bağlayan hâl eklerindedir (Ergin, 2013, s. 228).

Dilimizde belirtme hâli +(y)I eki getirilerek ya da eksiz olarak karşılanır (Kalkan, 2006).

Belirtme hâli, geçişli fiil taşıyan bir cümlede fiilin direkt olarak etkilediği yani fiildeki işlevin etki bakımından üzerine yüklendiği adın içinde bulunduğu hâlidir. Türkçede bu hâl ya eksizdir ya da yalın veya sahiplik ekleriyle genişletilmiş adlardan sonra gelen +(y)I + (y)U eki ile karşılanır: İş bulmak, görüş bildirmek, yol sormak, ağaçlar+ı budamak, yaka+(y)ı kurtarmak, okul+u bitirmek; yazdıklarınız+ı okudum, görünüş+ü koruyunuz vb. ancak, bu ek üçüncü şahıs teklik ve çokluk iyelik eklerinden sonra araya bir zamir n'si olarak +nI/+nU şekline girer; Arkadaşımın yeni ev+i+ni gezdim. Artık yuva+sı+ını kurmaya çalışıyor; bildik+leri+ni anlattı, yorulduğ+u+nu görmedim gibi (Korkmaz, 1992, s. 175).

Türkçede belirtme durum eki +(y)I'dır. Belirtme durumu eksiz olarak da karşılanmaktadır. Bu yalın durum ile karışıklığa neden olmaktadır. Belirtme durumunun işlevinin, diğer durum eklerinde olduğu gibi ilgi kurmak bağlantı sağlamak değil, nesneyi belirtmek olduğu tespit edilmiştir. Bu özellik belirtme durumunda hem ekli hem de eksiz şekilleri için geçerlidir (Kalkan, 2006).

İsme belirlilik kazandıran, onu kendisinden sonraki fiile bağlayan ve fiilin etkisinde bulunduğunu gösteren hâlidir. İsimleri bu duruma sokmak için sonlarına -1/-U1ekleri getirilir: camı, suyu, ağacı, evi, üzümü vb. (Vural ve Böler, 2011).

2.7.4. Yönelme Hâli (Datif Hâli)

Bu hâl adın kendisine yaklaşma ifade eden fiillere bağlanmak için büründüğü hâlidir. Bu hâl her zaman ekli olup eki de yönelme hâli ekidir. Yani yönelme hâli eki de ismi fiile bağlayan bir ektir (Ergin, 2013, s. 228).

Dilimizde yönelme durumu +(y)A ekiyle karşılanır (Kalkan, 2006). Adlara ve ad unsurlarına yönelme, yaklaşma kavramı katar. Bu ek ünlü uyumlarına göre “-a” veya “-e” biçiminde ada eklenir. Ünlü ile biten bir sözcük ile ek arasında bir yardımcı “-y” sesi ortaya çıkar: Örnek: “Ben Türkiye’ye gidiyorum” (Msakhradze, 2019, s. 33).

Türkçede yönelme durumunun eki +(y)A'dır. Yönelme hâlinde diğer durum eklerinde olduğu gibi araştırmalarda terim farklılıkları bulunmaktadır. Genelde terim olarak yönelme ve

yaklaşma terimlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yönelme hâli yalnızca yönelme, yer bildirme işleviyle kullanılarak sentakta yer tamlayıcısı olarak kullanılmamaktadır. Zaman, neden, tür, miktar, oran işlevleri ile zarf tümleci olarak da kullanılır. Aynı zamanda isim cümlelerinin yüklemi olarak kullanımları da bulunmaktadır (Kalkan, 2006, s. 106).

Yönelme durum eki esas itibariyle adları fiillere ve bazı edatlarla bağlayan bir ektir. Fakat bu edatlar fiil asıllıdır ve yönelmeyi kuvvetlendirip fiile bağlayan bir rol oynarlar (Msakhradze, 2019, s. 34).

Adın kendine yaklaşma ifade eden fiillere bağlanmak için girdiği hâldir. Bu hâl eki, bazen isimleri edatlara da bağlar: ev-e doğru, babam-a karşı, ay-a karşı vb. (Özkan, 1992).

Adı eyleme bağlayan ve genellikle eylemin kendisine doğru yöneldiğini, yaklaştığını anlatan hâldir. Yönelme hâli -a ekiyle yapılır: vatana, kaleme, kapıya, sürüye, odasına, bilgilerine vb. yönelme hâli eki genellikle isimleri fiillere bağlar. Ancak isimleri edatlara bağladığı örnekler de vardır: eve doğru, yola karşı, akşama kadar, babama göre vb. (Vural ve Böler, 2011).

Yönelme durumu kelime gruplarında ve cümlelerde fiildeki hareketin yöneldiği adın içinde bulunduğu durumdur. Bir başka anlatımla, adı yönelme yaklaşma işlevi ile fiile bağlayan durumdur. Dolayısıyla fiildeki hareket yönelme durumundaki ada doğrudur (Korkmaz, 2009).

Yer, yön gösteren adlar ile diğer bir kısım adlarda yönelme görevinde yer tümleci oluşturur. Yönelme durumundaki ad bir kelime grubu da olabilir. Bu görev ekin asli görevidir: “Tramvayda bir gün mutlaka ayağınıza basmış ya da kalktığınız yere oturmuşumdur (A. İlhan)” (Korkmaz, 2009).

Bir cümlede söz konusu edilen fiilin yöneldiği, yaklaştığı, dokunduğu yeri bildiren adlar yönelme durumundadır. Demek ki, yaklaşma durumundaki adların ve ad gibi kullanılan sözcüklerin asıl görevi yüklem durumundaki fiile bağlanarak ifade edilen fiile hedef olan yeri belirtmektedir. Örnek: “Yoldan geçenler bana selam verdiler.”(A. İlhan)” (Korkmaz, 2009).

Msakhradze, (2019) yönelme durumundaki ad ve ad unsurlarının kullanıldıkları görevleri şöyle açıklar:

- “Yönelme durumundaki ad ve ad unsurları yer bildirme görevinde kullanılmışsa bu sözcüklere cümlede yer tamlayıcısı olur. Örnek: “Öğrenci okuldan eve gitti.”
- Yönelme durumundaki adlar, fiilimsilere bağlanarak fiilimsilere bağlı sözcüklerin oluşturduğu sözcük öbeğinde yer tamlayıcısı olur: Örnek: “Atatürk’ün Samsun’a çıktığı gün...” “Arkadaşımın sınava girdiği gün hastalanmışım.”

- Yönelme durumundaki adlar, kadar, değin, karşı gibi çekim edatlarına da bağlanabilir. Bu şekilde oluşan sözcük öbeklerine edat öbeği denir. Örnek: “Akşama kadar eve gelemedi.” “Ona karşı çıkmak istemedi”.
- Yönelme durum eki, bazen tekrar öbeklerine gelerek onların zarf olmasını sağlar. Örnek: “Uzun zaman baş başa konuştular.”
- Yönelme durum ekiyle ikilemeler oluşturulur. Örnek: el ele, göz göze, diş diş vb. “Sokakta arkadaşım ile el ele tutuşarak dolaştık.”
- Yönelme durum eki kullanarak deyimler oluşturulur. Örnek: ele vermek, göze girmek, dile düşmek vb. “Öğrenci öğretmenin gözüne girmeye çalıştı.”
- Yönelme durum eki “ücret” ifade eden kullanımlara getirilir. Örnek: “- Bu işi kaç yaparsın? - Beş yüz liraya yaparım.”

Korkmaz (2009) yönelme ekinin eklendiği adın ve bağlandığı fiilin imkânlarına göre, yönelme ifadesinden daha başka işlevler de yüklendiğini belirtmiştir. Bunları şu şekilde sıralamıştır:

- “Adı fiile “zaman” ve “süre” işleviyle bağlar.
- Adı fiile “amaç, maksat bildirme” ilişkisi ile bağlar.
- Adı fiile “-dan dolayı”, “-dığı için”, “sebep” ilişkisi ile bağlar.
- Fiildeki hareketin yönünü belirler.
- Aynı adın art arda tekrarından oluşan zarf görevinde ikilemeler kurar.
- Zarf görevindeki ikilemelerden ilkinin veya her ikisinin 3. şahıs iyelik ekiyle genişletildiği örnekler de vardır.
- Karşı, üzerine, doğru, göre, kadar, dek, rağmen, değin edatlarıyla, zarf görevinde edat grupları oluşturur.
- İsmi, eyleme “fiyat, miktar” ve “oran” bildirerek bağlar.
- “Açısından, ayrıca, bakımından, -maktansa, ile, karşı (zıtlık), süreklilik, şartıyla beraberlik” gibi türlü mânâ ve ifadelerle ismi fiile bağlar ve zarf görevi yapar.
- Aç karnına, bir bakıma, oldum olası, boşuna, boş yere, başlı başına, bunun üzerine, yalnız başına gibi kalıplaşmış yalın ya da birleşik zarflar oluşturur.
- Yönelme durumundaki bir ad bir fiille birleşerek anlamca kaynaşmış veya deyimleşmiş birleşik fiiller oluşturur: açığa vur-, aklığa kes-, ardına düş-, ateşe ver-, deliye dön-, dile düş- diline dola-, göze çarp-, harbe tutuş-, hoşuna git-, kafasına koy-, küplere bin-, şakaya vur-, şeytana uy-, tuhafına git-, yollara düş- gibi”

2.7.5. Bulunma Hâli (Lokatif Hâli)

Bu hâl, ismin kendisinde bulunma ifade eden fiillerle ilişkili olduğunu gösteren hâlidir. Bu hâl daima ekli olup eki de bulunma hâli ekidir. Demek ki bulunma hâli eki de ismi fiile bağlayan bir hâl ekidir (Ergin, 2013, s. 228).

Türkiye Türkçesinde bulunma durumu +DA ekiyle karşılanır (Kalkan, 2006).

Bulunma hâli, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yerini ve zamanının bildiren isim hâlidir (Korkmaz, 1992).

Türkiye Türkçesinde bulunma hâli eki +DA'dır. Bulunma hâli de cümlede yer, araç, bakış açısı işlevleri ile yer tamlayıcısı olarak kullanılsa da zaman, dönem, tarz, oran işlevleri ile zarf tümleci olarak da kullanılır. İsim cümlelerinde yüklem olduğu örnekler de çoğunluktadır (Kalkan, 2006).

İsmin kendisinde, bulunma, içinde olma, durma, kalma ifade eden fiillerle ilişkide olduğunu gösteren ektir. Fiilin meydana geldiği yeri ve zamanı ifade eder (Özkan, 1992).

İsimleri fiillere bağlar ve genellikle fiilin içinde, üstünde, üzerinde oluştuğunu belirtmek için kullanılır. Bulunma hâli eki +DA'dır: avda, evde, ağaçta, ipte, aklında, gözlerinde, direkte, okulumuzda, derede vb. (Vural ve Böler, 2011).

2.7.6. Çıkma Hâli (Ablatif Hâli)

Bu hâl ismin kendisinden uzaklaşma ifade eden fiillerle münasebette olduğunu gösteren hâlidir. Bu hâl de daima eklidir ve eki çıkma hâli ekidir. Demek ki çıkma hâli eki de ismi fiile bağlayan bir hâl ekidir (Ergin, 2013).

İsmi isme ve ismi fiile bağlayan uzaklaşma hâli eki, diğer hâl ekleri arasında en son teşekkül edenidir. Ancak kullanılış alanı en az diğer hâl ekleri kadar geniştir (Özkan, 2001).

Dilimizde ayrılma durumu +DAn ekiyle karşılanır (Kalkan, 2006). Çıkma hâli ise sözcük gruplarında ve cümlede, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın kendisinden uzaklaştığını göstermek için kullanılan isim hâlidir (Korkmaz, 1992).

Türkçede ayrılma durum eki +DAn'dır. Ayrılma durumu olarak kullandığımız bu terim yerine çıkma durumu terimi kullanılmaktadır. Ayrılma durum eki cümlede yer, ayrılma, karşılaştırma gibi işlevlerle yer tamlayıcısı olarak; zaman, sebep, tarz işlevleri ile de zarf tümleci olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bazı geçişli fiiller +I tamlayıcısının yanında +Dan tamlayıcısıyla da kullanılarak cümlede nesne olabilmektedir. Cümlede yüklem göreviyle de kullanılır. Bu durum ekinin işlevlerinin diğer durum eklerinin işlevlerine göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Kalkan, 2006).

Ek, genellikle uzaklaşma ifade eder. Bu aynı zamanda +DAn ayrılma hâli ekinin temel işlevidir. Ancak bu temel işlevinin yanında kullanım biçimleri ve özellikleri dolayısıyla da “sebe-sonuç, zaman bildirme, adın yapıldığı maddeyi gösterme, bir bütünü veya bütünün parçasını oluşturma, yer ve yön gösterme, edat grupları oluşturma, karşılaştırma, eş veya zıt anlamlı ilişkiler kurma gibi çeşitli işlevler ile de kullanılır.” (Korkmaz, 2003).

İsmin kendisinden uzaklaşma, çıkma ifade eden fiillerle ilişkisini gösteren hâl ekidir. Fiilin gösterdiği hareketin kendinden uzaklaştığını gösterir. Ayrıca bu ekin, cins, menşe, sebep gibi, farklı manaları içerdiğini de görürüz:

Annesine kızdığından gelmedi.

için (sebep)

Bu dolap ağaçtan yapılmış.

Menşe (Özkan, 1992)

+Dan çıkma hâli eki, Türk dilinin çeşitli dönemlerinde ve Türkiye Türkçesi ağızlarında hem çıkma hâli işlevi, hem de vasıta işlevi ile kullanılmıştır. Bu kullanımlar, Türkçede dönemsel ve mekânsal olarak kümelenmemiştir. Türk dilinin farklı dönemlerinde, Türkiye Türkçesi ağızlarında ise farklı bölgelerde benzer kullanımlar tespit edilmiştir. Bu tespit, bu kullanımların bireysel tercihlerden kaynaklanmadığını göstermektedir (Özek ve Sağlam, 2014, s. 17).

+DAn çıkma hâli ekinin yapısı ile ilgili görüşler, bu ekin birleşik yapıda olduğunu göstermektedir. Ekin birleşik yapısı ile ekin farklı işlevlerle kullanılması arasında bir ilgi olduğunu düşünmekteyiz. Zira +DAn çıkma hâli eki +DA bulunma hâli eki ve +n vasıta hâli eklerinden oluşmuştur. +DAn ekinin Türk dilinin çeşitli dönemlerinde ve Türkiye Türkçesi ağızlarında bulunma (+DA) ve vasıta (+n) işlevleriyle kullanılması da eki oluşturan +DA ve +n’in özgün görevlerinin birer kalıntısıdır (Özek & Sağlam, 2014). İsmi fiile bağlayan ve genellikle fiilin kendisinden uzaklaştığını, ayrıldığını belirten bir hâldir. Türkçede ayrılma hâli +DAn ekiyle yapılır: masadan, beyefendiden, yurttan, sepetten, evinden, okullarından, ağaçtan vb. (Vural ve Böler, 2011, s. 163).

2.7.7. Vasıta Hâli (İnstrumental Hâli)

Bu hâl ismin fiile bir vasıta olduğunu ifade etmek için girdiği hâldir. Bu hâl de ekli olup eki vasıta hâli ekidir. Demek ki vasıta hâli eki de ismi fiile bağlayan bir hâl ekidir (Ergin, 2013).

Vasıta eki yapım eki fonksiyonuyla; kışın, yayan, yazın gibi bazı kelimelerde ve +lAylın, +cIlAylın, +mAksızlın gibi bazı birleşik eklerin terkinde kalmıştır. Özellikle

ağızlarında, yerini bıraktığı “ile” edatıyla birlikte vasıta fonksiyonunu kuvvetlendirmek üzere ile+n> +inen şekillerinde kalıplaşmış olarak kullanılmaktadır (Özkan, 2001).

Türkiye Türkçesinde vasıta durumu +(y)IA ekidir (Kalkan, 2006). Vasıta hâli, ismin belirttiği nesnenin araç olarak kullanıldığını, fiile araç olduğunu belirtmek için kullanılan hâldir. Eski ve Orta Türkçede +In / + Un ekiyle karşılanan bu hâl, bugün dilimizde kalıplaşmış zarflar hâlidir. Bunun yerini “ile” edatı almıştır. Bu hâl “ile” edatı veya bunun ekleşmiş şekli olan “+le” ekiyle karşılanır” (Korkmaz, 1992).

Türkiye Türkçesinde vasıta durum eki +(y)IA’dır. Çalışmalarda Eski Türkçede vasıta durum ekinin +(I)n olduğu lakin bu ek süreç içinde işlevi kaybaldığı için “ile” edatından ekleşen +IA’nın kullanılmaya başlandığı belirtilmektedir. Cümlede; sebep, araç, birliktelik, zaman işlevleri ile zarf tümleci olarak kullanılmaktadır. Cümlede yüklem göreviyle de kullanılır. Bu durum ekinin bazı dil bilgisi kitaplarında bir durum eki olarak kullanıldığı ortaya konulmuştur (Kalkan, 2006).

2.7.8. Eşitlik Hâli (Ekvatif Hâli)

Bu hâl ismin eşitlik, benzerlik, gibilik ifade eden hâlidir. Bu hâl de ekli olup eşitlik ekidir. Eşitlik eki de ismi fiile bağlar (Ergin, 2013).

“Türkçede eşitlik eki +CAyanında; bağçe> bahçe, divançe, kefçe> kepçe, külapçe> kelepçe, kemançe> kemençe, li.igatçe, tarihçe örneklerinde yaşayan Farsça küçültme eki ve çariçe, kraliçe, patraniçe gibi ödünç kelimeler ile ilahe manasında kullanılan tanrıça kelimelerinde görülen Slav kökenli dişilik eki bulunmaktadır (Özkan, 2001). Türkiye Türkçesinde eşitlik durumu +CA ekiyle karşılanır (Kalkan, 2006).

Eşitlik hâli, isimlerde ve isim soylu sözcüklerde nitelik ve nicelik bakımından karşılaştırmaya dayanan eşitlik gösterme durumudur. Bu hâli göstermek üzere Türkçenin tarihi ve yaşayan lehçelerinde gibi ve kadar edatlarının yerini tutan +ÇA, + sı / su, +çılap> +ÇA +la-p ekleri yanında teg edatının ekleşmesinden oluşmuş +day ve dı / + du ekleri kullanılır.ET. Sub+ça «su gibi», tag+ça «dağ kadar », yok+ça «yok gibi», TT. Çocukça «çocuk gibi» hareket, delice «deli gibi » sevmek, aslanca dövüşmek, arkadaşçasına anlaşmak; çocuksu hareket, erkeksi davranış, susu yemek «su gibi yavan yemek » gibi (Korkmaz, 1992).

Türkiye Türkçesinde eşitlik durum eki +CA’dır. Bu ekin yapım eki ya da çekim eki olduğu konusunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Gibilik, eşitlik ve benzerlik gibi işlevleri bulunan eşitlik durumunu da bir durum eki olarak kabul etmeyen kaynaklar bulunmaktadır. Sözdiziminde zarf tümleci olarak kullanılan +CA ekli yapılar az da olsa yer bildirerek cümlede yer tamlayıcısı olarak da kullanılmaktadır (Kalkan, 2006).

2.7.9. Yön Gösterme Hâli (Direktif Hâli)

Bu hâl ismin yön gösteren hâlidir. Bu hâl de ekli olup eki yön ekidir. Yön eki de ismi fiile bağlayan bir hâl ekidir (Ergin, 2013). Türkiye Türkçesinde yönelme durumu +(y)A ekiyle karşılanır (Kalkan, 2006).

Yönelme hâli “(Alm. Dativ, Wemfall; Fr. Datif; İng. Dative; Osm. Mef’ûlünileyh). Yaklaşma, yönelme bakımlarından ismin karşıladığı nesneyi fiile bağlayan hâl. Bu hâl +A, +(y)A yönelme hâli ekiyle karşılanır.” (Korkmaz, 1992).

Dilimizde yönelme durum eki +(y)A’dır. Yönelme durumunda diğer durum eklerindeki gibi araştırmalarda terim farklılıkları mevcuttur. Genellikle terim olarak yönelme ve yaklaşma terimlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Yönelme durumu yalnızca yönelme, yer bildirme işleviyle kullanılarak sözdiziminde yer tamlayıcısı olarak kullanılmamaktadır. Zaman, miktar, tarz, sebep, oran işlevleri ile zarf tümleci olarak da kullanılır. Aynı zamanda isim cümlelerinin yüklemi olarak kullanımları da bulunmaktadır (Kalkan, 2006).

Ergin’e (2013) göre; Türkçedeki isim hâlleri ve bu hâllerin ekleri bunlardır. Bu hâl ekleri arasında birtakım farklılıklar ve grup grup birtakım yakınlıklar vardır. Öncelikle, ilgi ekinin diğer hâl eklerinden görülmektedir. Gerçekten diğer bütün hâl ekleri ismi fiile bağladıkları hâlde ilgi eki ismi isme bağlamaktadır. Bu bakımdan ilgi eki gerçek bir hâl eki karakterinde değil, iyelik ekleri tipinde bir ek durumundadır. Bir fiil grubu veya cümle eki olarak değil, bir isim grubu eki olarak kullanılır. Hâl ekleri sadece ileri doğrultuda bir ilişki kurmaktan, ismi kendisine tabii olmayan unsurlara bağlamaktan ibaret kalmaktadır. Sonra ilgi eki dışında kalan hâl ekleri dışında grup grup yakınlıklar olduğu açıkça göze çarpmaktadır. Yönelme, bulunma ve çıkma eklerinin fonksiyonları aynı tiptedir. Her üçü de fiilin meydana geldiği yeri veya istikameti göstermek suretiyle fiilin mekânını ifade eden eklerdir. Öte yandan vasıta hâli, yön gösterme ve eşitlik ekleri de aynı şekilde birbirlerine yakındırlar. Bunların üçü de fiilin şartlarını gösterirler ve eklendikleri isimler zarf vazifesini görürler. Aynı zamanda bunların hepsi çekim ekliğini kaybedip yapım eki hâline gelmek temayülü göstermiş ve işleklik sahaları daima dar kalmıştır. Hâl ekleri içinde en tipik hâl ekine gelince, bu şüphesiz eklerdir. Belirtme hâli ekleri ismi fiile çok güçlü bir şekilde ve çok belirli bir fonksiyonla bağlar, fiilin nesnesini gösterirler. Şu hâlde hâl eklerini şu dört tip içinde toplayabiliriz:

- İlgi hâli eki (İsmi isme bağlar, ikinci derecede bir hâl ekidir)
- Belirtme hâli ekleri (İsmi doğrudan doğruya fiile bağlar, fiilin nesnesini yapar, tipik bir hâl ekidir)
- Yönelme, bulunma, çıkma ekleri (İsmi fiile bağlar, fiilin yerini gösterirler)

- Vasıta hâli, yön, eşitlik ekleri (İsmi fiile bağlar, fiilin şartlarını gösterirler, zarf yaparlar, işlek değillerdir, yapım eki hâlini almışlardır) (Ergin, 2013, s. 228-229).

2.8. Zamir Nedir?

Türkçenin isim türündeki sözcük türleri arasında yer alan zamirler genel olarak “ismin yerine kullanılabilen ifade” ile karşılık bulur. Kimi dilciler tarafından adıl, kimileri tarafından ise zamir olarak adlandırılan ve çeşitli türlere ayrılan bu sözcüğün hem bir dil bilim hem de eğitim terimi olarak bir değeri bulunmaktadır (Yenen Avcı, 2016).

“Zamirler bilindiği gibi dil bilimciler için çok büyük zorluk teşkil ederler; çünkü zaman zaman birbirine hiçbir şekilde akraba görünmeyen dillerde çok şaşırtıcı benzerlikler sergilerler” (VonGabain, 2013).

Zamirler nesnelere temsil veya işaret amacıyla karşılayan sözcüklerdir. Zamirler, nesnelere dildeki gerçek karşılıkları olmayan, fakat gerektiği zaman onları ifade edebilen kelimelerdir. Bu nedenle isimler ile zamirler arasında büyük bir fark bulunur. Zamirler temsil ettikleri veya gösterdikleri nesnelere gerçek karşılıkları olmadıkları için, ancak bu nesnelere ilk ve gerçek isimlerinin yerini geçici olarak tuttukları için tek başlarına bir şey ifade etmezler.

Zamirler şahısları ve nesnelere temsil eder ya da gösterir. Zamir, cümlede ismin yerini tutar. Zamirlerin tek başlarına anlamları yoktur. Bir zamir tek başına hiçbir nesneyi karşılamaz. Nesne biliniyorsa o zaman zamir onu temsil edebilir. Ör: Bardak düştü. O, kırıldı. Bu durumda o zamiri bardak isminin yerini tutar. Zamirler böylece ismin tekrarlanmasını önler. Zamirler sözlükte bulunan bütün isimler yerine kullanılabilir (Leontik, 2018). Zamirler anlam özellikleri ve görevleri bakımından beş gruba ayrılır:

- Kişi zamirleri (şahıs zamirleri)
- Dönüşlülük zamirleri
- İşaret zamirleri (gösterme zamirleri)
- Soru zamirleri
- Belirsizlik zamirleri (Leontik, 2018, s. 69).

2.9. Türkçe Dersi Öğretim Programı

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2017/2018 Eğitim-Öğretim Yılı'nda uygulamaya konulan programdır (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar). T.C.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 2006 yılında yayımladığı Türkçe Dersi (5-6-7-8. sınıflar) Öğretim Programı'nda dil bilgisi alanında açıklamalar ve özel amaçlar açıklanmıştır. Bunlar şu şekilde açıklanmıştır:

Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı; dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir.

Tematik yaklaşım esas alınarak hazırlanan öğretim programında okuma ve yazma kazanımları metin içi, metin dışı ve metinler arası okuma yoluyla anlam oluşturmayı sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey bilişsel becerilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili kazanımlar artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2018, s. 8) ile öğrencilerin;

- “Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,
- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,
- Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,
- Basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,

- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,
- Millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.”

2.10. Türkçe Dersi Öğretim Programında Dil Bilgisi

Türkçe dersi öğretim programında yönelme hâli eki ile ilgili sınıf düzeylerinde bulunan kazanımlar aşağıda listelenmiştir. Kazandırılmaya çalışılan bu bilgi ve beceriler öğrenci gelişimleri ve düzeyleri göz önünde bulundurularak hangi sınıf düzeyinde hangi kazanımın verileceği belirlenmeye çalışılmıştır.

Yönelme hâli ekine ilişkin 5,6,7,8. sınıf düzeylerinde 2018 Türkçe Öğretimi Programı’nda (MEB, 2018, s. 36-51) yönelme hâli eki konusuna ilişkin geçen kazanımlar şunlardır:

2.10.1. Beşinci Sınıf Kazanımları

Yönelme hâli ekine ilişkin 5. sınıf düzeyinde 2018 Türkçe Öğretimi Programı’nda MEB (2018, s. 36-39) yönelme hâli ekin konusuna ilişkin geçen kazanımlar şunlardır:

- “T.5.3.10. Kökleri ve ekleri ayırt eder.
- T.5.3.11. Yapım ekinin işlevlerini açıklar. Yapım ekleri ezberletilmez, işlevleri sezdirilir. Kelime türetmenin mantığı kavratılır.
- T.5.3.26. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir. Ama, fakat, ancak ve lakin ifadeleri üzerinde durulur.”

2.10.2. Altıncı Sınıf Kazanımları

Yönelme hâli eki konusuna ilişkin 6. sınıf düzeyinde 2018 Türkçe Öğretim Programı’nda MEB (2018, s. 40-43) yönelme hâli eki konusuna ilişkin geçen kazanımlar şunlardır:

- “T.6.3.7. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.
- T.6.3.8. İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- T.6.3.9. İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.

- T.6.3.10. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- T.6.3.11. Basit, türemiş ve birleşik kelimeleri ayırt eder.
- T.6.3.12. Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- T.6.3.13. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir. Ama, fakat, ancak, lâkin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadeleri üzerinde durulur.”

2.10.3. Yedinci Sınıf Kazanımları

Yönelme hâli eki konusuna ilişkin 7. sınıf düzeyinde 2018 Türkçe Öğretimi Programı’nda MEB (2018, s. 44-47) yönelme hâli eki konusuna ilişkin geçen kazanımlar şunlardır:

- “T.7.3.7. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir. Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadeleri üzerinde durulur.
- T.7.3.9. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
 - a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.
 - b) Fiillerde anlam kayması konusu üzerinde durulur.
- T.7.3.10. Basit, türemiş ve birleşik fiilleri ayırt eder.
- T.7.3.11. Zarfların metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- T.7.3.12. Fiillerin anlam özelliklerini fark eder. İş (kılış), oluş ve durum fiillerinin anlam özellikleri üzerinde durulur.”

2.10.4. Sekizinci Sınıf Kazanımları

Yönelme hâli eki konusuna ilişkin 8. sınıf düzeyinde 2018 Türkçe Öğretimi Programı’nda MEB (2018, s. 48-51) yönelme hâli eki konusuna ilişkin geçen kazanımlar şunlardır:

- “T.8.3.9. Fiilimsilerin cümledeki işlevlerini kavrar. Fiilimsilerin türleri fark ettirilir. Ekler ezberletilmez.
- T.8.3.10. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin metnin anlamına olan katkısını değerlendirir. Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, kısaca, böylece, ilk olarak ve son olarak ifadeleri üzerinde durulur.”

2.11. Hâl Ekleri ile İlgili Araştırmalar

Türkiye’de ve yurtdışında hâl ekleri konusu ile ilgili öğrenci, sınıf ve Türkçe öğretmenleri ve öğretmen adaylarının katılımı ile gerçekleşen birden çok araştırma bulunmaktadır.

2.11.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Hâl ekleri konusunda çalışma yapan isimlerden bir tanesi olan Hergüner (2013) çalışmasında 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin yazılı anlatımlarında hâl eki kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmasından elde ettiği bulgulara göre 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin yazılı anlatım becerisi ile hâl ekleri test başarısının birbirine oldukça yakın çıkmakta olduğunu belirlemiştir.

Dil bilgisi, sistemi oluşturan normları bulmayı, bunları doğru bir biçimde açıklamayı amaçlayan bir çalışma yapan Erdem ve Çelik (2011) araştırmasında dil bilgisinin diğer dil becerilerini geliştirebilmesi için metinden en azından cümleden hareketle, işlevsel bir şekilde öğretileceği bir yöntem kullanılmaması gerektiğini, dil bilgisi öğretilirken ezberden kurtulmak için tanımdan örneklere değil örnekten ve sezdirdikten sonra kurala ulaşılabilecek bir yöntemin kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

İfadelerin doğru ve eksiksiz anlaşılabilmesi için hâl ekleri ve fiil kiplerinin yerinde kullanılması gerektiğini belirten Alkayış (2012) terminoloji bakımından Türkçenin en büyük sorununun, kavramlarının çok terimli oluşu olduğunu, Türkçede her bir hâl eki ve fiil kipini karşılamada birden çok terim kullanılmakta olduğunu; bu durumun da bazı anlaşılmazlıklara yol açtığını belirtmiştir. Bu anlaşılmazlıkları ortadan kaldırmak için öncelikle hâl ekleri ve fiil kipleri konusunda bir terim birliğine gidilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Ad durum çekim ekleriyle ilgili yapılan çalışmalardan bir tanesi de Dinçer’in (2008) yaptığı “Türkiye Türkçesinde “Ad + Durum Biçimbirimi + İlgeç” Yapısındaki İlgeç Öbeklerinin İşlevleri” adlı çalışmadır. Adı geçen bu çalışmada Türkiye Türkçesinde “ad + durum biçimbirimi + ilgeç” yapısıyla oluşturulan ilgeç öbeklerinin işlevleri üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada Dinçer, farklı ad durumlarını alan ilgeç öbekleriyle kurulmuş olan yapıları ve bu yapıların işlevlerini tespit etmiş, ilgili kaynaklardan aldığı cümlelerle bu yapıları örneklendirmiştir.

Hâl ekleriyle ilgili yapılan diğer bir çalışma Kalkan’ın (2006) hazırladığı “Türkiye Türkçesinde Hâl (Durum) Kavramı ve Hâl (Durum) Eklerinin İşlevleri” adlı yüksek lisans tezidir. Bu çalışmada yazar dilimizde durum kavramı ve durum eklerine değinmiş ve

incelemelerde bulunmuştur. “Giriş” bölümünden sonra “Türkiye Türkçesinde Durum Kavramı” başlığı altında dil bilgisi kitaplarından, terim sözlüklerinden ve ilgili makalelerden tespit ettiği durum kavramı tanımlarını vermiştir. Ad durumlarının tanımlarını ve sayısını da kaynaklardan tespit etmiştir. Adı geçen çalışmada ad durumlarını sekiz durum olarak tespit etmiştir. Bunlar; yalın, yönelme, belirtme, bulunma, ayrılma, ilgi, vasıta ve eşitlik durumlarıdır. Yazarın belirlediği durum ekleri; konu ile ilgili olan kaynaklardaki görüş farklılıklarını değerlendirilerek tablo hâlinde de göstermiştir. Bu durum eklerinin işlevleri üzerine söylenenlerden yola çıkarak eklerin işlevlerine açıklık getirmeye çalışmıştır. Ayrıca, eklerin kurduğu yapılar ile işlevleri, ilgili araştırmalardan tespit ettiği ve kendisi tarafından kurulan cümlelerle örneklendirmiştir.

Ad durum çekim ekleriyle ilgili yapılan çalışmalardan bir tanesi Tepeli’nin (2012) hazırladığı “İsim+fiil İlişkisi Bağlamında Yemînî’nin Fazîlet-Nâme’sinde Yönelme Hâli Ekinin (+A) İşletimlik İşlevleri” adlı çalışmadır. Yazar tarafından iki cilt olarak yayımlanan Dervîş Muhammed Yemînî-Fazîlet-nâme eseri temel alınarak, eserde geçen yönelme hâli ekinin incelemesi ve sınıflaması yapılmıştır. Yazar bu betimsel çalışmada ilgili eserin söz varlığında önemli bir yer tutan ve isimleri kendilerine bağlarken yönelme hâli eki isteyen basit, türemiş yapıları fiiller bağlamında yönelme hâli ekinin dil bilimsel işlevleri/görevlerini ele almış ve bulguları da Boz’un (2007) sınıflandırması doğrultusunda içerik analizi yöntemiyle inceleyerek yorumlamıştır. Çalışmada yazar isim+fiil, isim+edat, isim+isim ilişkisi bağlamında Fazîlet-nâme’de geçen yönelme hâli ekinin işletimlik işlevleri genelde günümüz Türkçesiyle aynı özellikler göstermekle birlikte az da olsa farklılıklar da göstermekte olduğunu ortaya koymuştur. İsim+fiil ilişkisi bağlamında pek çok fiilin yönelme hâli ekiyle nesne tümlecisi yaptığı ortaya konulmuştur. Bunlardan konum değişim fiilleriyle hedefte bitişli fiillerin nesne tümlecisi yapmaya daha elverişli olduğu söylenmiştir. Hatta başla- fiilinin iki örneğinde yönelme hâli ekli nesne tümlecisi yaparken bir örneğinde de yükleme hâli ekiyle nesne tümlecisi yaptığı yazar tarafından tespit edilmiştir. Ayrıca günümüzden farklı olarak Fazîlet-nâme’de inkâr it- fiiliyle ilişkili isimlerin düzenli olarak yönelme hâli ekini aldıkları da saptanmıştır. Yönelme hâli ekinin temelde yere/varlığa yönelme/varma işleviyle dolaylı tümleç yapmakla birlikte +DA bulunma hâli ekinin de bu işlevde oldukça fazla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ad durum çekim ekleriyle ilgili yapılan çalışmalardan diğer bir tanesi de Demir’in (2014) yaptığı ‘Türkçede Belirtme-Yönelme Hâli Ekleri ve Güneybatı Anadolu Ağızlarındaki Kullanımları’ adlı çalışmadır. Bu çalışmada yazar belirtme ve yönelme hâlleriyle nöbetleşme kavramı üzerinde durmuş, Güneybatı Anadolu ağızlarında ortaya çıkan bu tür karışıklıkların

sebeplerine dair görüşler ileri sürmüştür. Çalışmada ulaşılan sonuçlardan bazıları şu şekildedir; Türkçede fiil yüklemleştiricisinin (özne, nesne, tümleç) açtığı boşluklar hâl ekleriyle doldurulmakta, geçişlilik ya da fiillerin istediği nesne, dilden dile lehçeden lehçeye ağızdan ağıza değişebilmektedir. Ölçünlü Türkçedeki +(y)A ve +(y)I hâl ekleri işlev açısından biçimbirimsel bir değerde olup anlam ayırt edicidir. Ancak GBAA'da +(y)A~+(y)I alt biçimleri aynı denklemde kullanılabildiği için zamanla ölçünlü Türkçedeki işleve yönelik bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Hâlbuki yönelme-belirtme hâli derin yapıda tek şekilde kodlanmıştır ki bu Çuvaşçadaki gibi +(y)A ekidir. Yönelme hâli bazen ölçünlü Türkçede fiillere ulanarak onların geçişli olmalarını sağlamakta, bir bakıma dolaylı olarak nesne işlevinin yerine getirilmesini mümkün kılmaktadır. Ayrıca Orhun Türkçesinde +DA eki hem bulunma hem ayrılma görevindedir. Aynı durum bulunma-yönelme işlevindeki +(y)A ekinde de görülür. Öte yandan Çuvaşçada +A eki, yönelme ve belirtme işlevinde kullanılmaktadır. Dolayısıyla bir dilde/lehçede her işleve yönelik biçimbirim mevcutken başkaca dil/lehçelerde bir biçimbirim birkaç işlevi yerine getirebilir. Bu bakımdan GBAA'da +(y)A ve alt biçimleri hem yönelme hem de belirtme işlevinde kullanılabilmektedir.

Ad durum çekim ekleriyle ilgili yapılan çalışmalardan diğer bir tanesi de Koçoğlu Gündoğdu'nun (2011) hazırladığı 'Türk Dilinde Yönelme ve Bulunma Hâli ile İlgili Birkaç Ayrıntı-Tuva Türkçesi Örneği' adlı çalışmadır. Yazarlar bu çalışmada yönelme hâli ekinin bulunma) fonksiyonu üzerinde durmuşlardır. Bu durumun Köktürk yazıtlarından itibaren nasıl bir gelişim içinde bulunduğu ve günümüz lehçelerinden Tuva Türkçesinde nasıl bir kullanım alanına sahip olduğu ve bu kullanımın sistemli bir şekilde hangi koşullarda ortaya çıktığını incelemişlerdir. +da ve +ga hâl eklerinin yer ve zaman dışındaki diğer fonksiyonlarına ise bu çalışmada yer vermemişlerdir. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre Tuva Türkçesinde bulunma fonksiyonunda yönelme hâli ekinin tercihi, diğer Türk lehçelerinden farklı olarak geçmiş ve gelecek zamanda sistemli hâle gelmiştir. Türk dil tarihinin her döneminde benzer kullanımlar görülmüş ancak fiilin zamanı ile bulunma bildiren ekin kullanımı arasında sistemli bir bağlantı görülememiştir. Tuva Türkçesindeki bu sistemlilik sıfat-fiilli cümlelerde de gözlenmektedir. Burada da Tuva Türkçesindeki genel temayüle uygun olacak şekilde bir kullanıma rastlanmıştır. Cümlede bulunma fonksiyonunun ilgili olduğu eylemin aldığı sıfat-fiilin zamanı da, tespit edebildiğimiz kadarıyla, bulunma fonksiyonunun ifade edileceği ekin seçiminde etken rol oynamıştır. Bu durumun Tuva Türkçesinde düzenli bir sistem haline gelmesinde dilin iç gelişiminin büyük rolü olduğu da çalışmada ulaşılan sonuçlardan bir tanesidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ile elde edilen verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli ve Deseni

Bu çalışma, karma yöntem araştırması kullanılarak yürütülmüştür. “Karma yöntem araştırması, araştırma problemini kapsamlı ve çok boyutlu incelemek amacıyla, pragmatist felsefenin ilkeleri doğrultusunda nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanarak gerçekleştirilen araştırmadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada gömülü desen kullanılmıştır. “Gömülü desende nitel ya da nicel yöntemlerden biri diğerine göre daha fazla ön plana çıkmaktadır. Araştırma, büyük ölçüde nitel ya da nicel bir araştırmadır ancak elde edilen verilerin desteklenmesi, genellenmesi ya da açıklanması için alternatif yöntemle elde edilen verilere de ihtiyaç vardır” (Cresswell ve PlanoClark, 2007; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu araştırmada, ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin isim hâl eklerinden biri olan yönelme hâli ekini ve işlevini bulma durumlarını farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Öğrencilerin isim hâl eklerinden biri olan yönelme hâli ekini ve işlevini bulurken farklı değişkenler açısından yönelme hâli ekini ve işlevini kavrama durumlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacını belirginleştirmek için öğrencilerin yönelme hâli ekini ve işlevini bulurken yaptıkları hataların neler olduğu da ortaya konulmuştur. Bunun yanında yönelme hâli ekini ve işlevini bulurken eğitim öğretim ortamında neler yapıldığını da yansıtmak açısından Türkçe öğretmenlerinin yönelme hâli ekini ve işlevini öğrencilere öğretme ve buldurma ile ilgili neler yaptıklarını ve altıncı sınıf öğrencilerinin de yönelme hâli ekini ve işlevini bulmada hangi yolu izlediklerini de belirlemek, diğer amaçlar arasında yer almıştır. Bu araştırmada nicel veriler ağırlıktadır ve nitel verilerle desteklenmiştir.

Araştırmamız nicel boyutta betimsel analiz yöntemi ile tahlil edilmiştir. Nitel boyutta ise içerik analiz yöntemi ile tahlil edilmiştir. Böylece araştırmada nicel veriler ağırlık göstermekte olup, bu nicel veriler de nitel verilerle desteklenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme tekniği belirli araştırmanın amacına uygun olarak kriterleri taşıyan bireylerin araştırma kapsamına alınması ile gerçekleştirilir (Palys, 2008).

Araştırmanın alışma grubunu, Antalya ilindeki bütün ortaokulların 6. sınıfları oluşturmakta, araştırmanın örneklemini ise Antalya ilinde belirlenen 4 okul oluşturmaktadır. Bu okulların seçilmesinde aşağıda anlatıldığı üzere tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Böylece örneklemin Antalya ili düzeyindeki evreni yansıtacağı düşünölmüştür.

Araştırmanın örneklemini belirlenirken 2018-2019 Antalya merkez ile sınırları, ortaokul 6. sınıf öğrencilerine yönelik tabakalı örnekleme seçimini kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme yönteminde, evrenin alt gruplarındaki eleman sayılarının evrenin bütünündeki eleman sayısına oranları hesaplanarak örnekleme seçme yoluna gidilir (Baykul, 1999). Tabakalı örnekleme, örnekleme hatasını azaltarak evrenin daha fazla temsil edilmesini sağlamaktadır. Bu örnekleme yönteminde, örnekleme hatasını azaltabilmek için, büyük bir evren gereklidir. Dolayısıyla evrenden çekilecek örnekleme de çok sayıda olmaktadır. Çok sayıda örnekleme ile çalışılmak istenmediği durumlarda ise homojen evrenler kullanılmalıdır (Creswell ve Clark, 2016). Tabakalı örneklemede tabakaların örnekleme içindeki sayısal ağırlıkları da önem kazanır. Evrendeki elemanlar, belirli ölçölere göre tabakalara ayrıldığında, her tabakaya eşit sayıda eleman düşmesi olanaksızdır. Eğer her tabakadan eşit sayıda birey seçilirse, evrendeki az elemanlı tabakalar ile çok elemanlı tabakalardan alınan örneklemin temsil yeteneği farklı olur. Araştırmanın amacı bakımından evrendeki her bir tabakanın yüzdeliğine göre örnekleme yansımasının önemli olup olmayışına göre tabakalardan örnekleme seçme işlemi oranlı ya da oransız olmak üzere iki şekilde yapılabilir. Oranlı tabakalı örnekleme, her tabakanın evrendeki oranıyla orantılı olarak örnekleme elemanı alınır. Oransız tabakalı örnekleme, tabakaların evrendeki oranına bakılmaksızın, her tabakaya eşit sayıda eleman alınır. İstatistik işlemlerini kolaylaştırmak için genellikle oranlı tabakalı örnekleme seçilir (Özen ve Gül, 2007).

Araştırmanın örneklemini belirlerken aşağıdaki işlem basamakları izlenmiştir: 1 özel okul, 3 devlet okulu olmak üzere 4 okul seçilmiştir. 20 kız 20 erkek olmak üzere her bir okuldaki 40 öğrenci belirlenmiş, toplamda 160 öğrenci ve bu okullarda görev yapan 26 Türkçe öğretmeni araştırmaya dâhil edilmiştir. Örnekleme tespit edilirken öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, cinsiyet durumları vb. özellikleri dikkate alınmış ve bu açılardan birbirine orantılı olan örneklemlerin belirlenmesine dikkat edilmiştir.

Örneklem belirlenirken tekniğe göre seçkisiz olan örnekleme biçimi kullanılmıştır. Özen ve Gül'e (2007) göre seçkisiz örnekleme, örneklem seçiminde kullanılan bir teknik olup tanımlanmış bir evrendeki tüm elemanlara, örnekleme seçilmek için eşit ve birbirinden bağımsız şans verir. Diğer bir deyişle tüm elemanların seçilme olasılığı aynıdır ve bir elemanın seçimi diğer elemanın seçimini etkilememektedir. Yine örneklem belirlenirken nitelde seçkisiz olmayan örnekleme biçimi kullanılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin seçiminde, amaçlı örnekleme yoluna gidilmiştir. "Amaçlı örnekleme; araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrende yer alan temsilci bir örnek yerine, bir amaç doğrultusunda bir veya daha fazla alt kesiminden örnek alınarak araştırma doğrultusunda gözlemlenmesi demektir. Başka bir deyişle amaçlı örnekleme, evrenin soruna en uygun olan kesimin gözlem yapmak için seçilmesi demektir" (Sencer, 1989).

Örneklemi oluşturan okullar; DO1; Muratpaşa'da bir ortaokul, DO2; Konyaaltı'ndan bir okul, DO3; Kepez'den bir ortaokul, ÖO; Muratpaşa'da bir özel okuldur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul türü ve cinsiyet durumu Tablo 3.1'de sunulmuştur:

Tablo 3.1. Öğrencilerin Okul Türü ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Okul Türü	Kız öğrenci		Erkek öğrenci		Toplam	Yüzde (%)
	Frekans	Yüzde (%)	Frekans	Yüzde (%)		
DO ₁	20	12,5%	20	12,5%	40	25,0%
DO ₂	20	12,5%	20	12,5%	40	25,0%
DO ₃	20	12,5%	20	12,5%	40	25,0%
ÖO	20	12,5%	20	12,5%	40	25,0%
Toplam	80	50,0%	80	50,0%	160	100,0%

Tablo 3.1'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin seçiminde, uzman görüşü alınmış; 1 özel okul, 3 devlet okulu olmak üzere 4 okul seçilmiştir. Toplamda 160 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırmaya katılan çalışma grubu öğrencilerinin okul türü ve cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde; 120'sinin yani %75'inin devlet okulunda öğrenim gördüğü, 40 kişinin yani %25'inin ise özel okulda öğrenim gördüğü görülmektedir. Diğer yandan araştırmaya katılan devlet okulları ve özel okuldaki öğrencilerinin cinsiyete göre dağılımı göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin cinsiyetlerinin eşit dağıldığı (n=20, %50) görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı düzeylerinin dağılımı Tablo 3.2’de sunulmuştur:

Tablo 3.2. Öğrencilerin Başarı Düzeyinin Dağılımı

<i>N=160</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma</i>
Test Sonucu	17,31	92,31	64,15	17,38
Karne Ortalaması	69.00	100.00	91,59	6,22
Başarı Toplam Puanı	69.00	100.00	91,87	6,11

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin başarı durumları 17.31 – 92.31 arasında değişmekte olup ortalama 64.15 ± 17.38 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin karne ortalamaları 69 – 100 arasında değişmekte olup ortalama 91.59 ± 6.22 olduğu tespit edilmiştir. Katılımcı öğrencilerin başarı testi puan ortalamaları ise 69 – 100 arasında değişmekte olup ortalama 91.87 ± 6.11 olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımları Tablo 3.3’te sunulmuştur:

Tablo 3.3. Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

<i>Cinsiyet</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Erkek	6	23.1
Kadın	20	76.9
Toplam	26	100.0

Tablo 3.3’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan toplam 26 öğretmenin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. Tabloya göre öğretmenlerin 20’sinin (%76.9) kadın, 6’sının (%23.1) erkek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen çalışma grubunun eğitim durumuna göre dağılımları Tablo 3.4’te sunulmuştur:

Tablo 3.4. Öğretmenlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

<i>Eğitim Durumu</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde (%)</i>
Lisans	20	76.9
Yüksek Lisans	6	23.1
Toplam	26	100.0

Tablo 3.4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Tabloya göre öğretmenlerin 20’sinin (%76.9) lisans, 6’sının (%23.1) yüksek lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen çalışma grubunun iş tecrübe yılına göre dağılımları 3.5’te sunulmuştur:

Tablo 3.5. Öğretmen İş Tecrübesine Göre Dağılımı

<i>İş Tecrübesi (yıl)</i>	<i>Frekans</i>	<i>Yüzde (%)</i>
6-10 yıl	2	7.70
11-15 yıl	18	69.21
16 ve üzeri yıl	6	23.10
Total	26	100.00

Tablo 3.5’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin iş tecrübelerine göre dağılımı verilmiştir. Tabloya göre öğretmenlerin 2’sinin (%7.7) 6-10 yıl, 18’inin (%69.21) 11-15 yıl ve 6’sının (%23.1) 16 ve üzeri yıl tecrübesi olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen çalışma grubunu uygulama yapılan okullarda görev alan 26 Türkçe öğretmeninden oluşturmaktadır. Türkçe öğretmenleri çalışma içerisinde “T1, T2... T26” şeklinde kodlanmıştır. Çalışma grubunun kişisel bilgilerinin dağılımı Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan elde edilen veriler ışığında hazırlanarak Tablo 3.6’da sunulmuştur:

Tablo 3.6. Öğretmen Çalışma Grubunun Kişisel Bilgi Dağılımı Genel Görünümü

<i>Öğretmen Kodları</i>	<i>Yaş</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Eğitim Durumu</i>	<i>Kıdem Yılı</i>	<i>Görev Yaptığı Okul</i>
T1	37	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO3
T2	43	Kadın	Lisans	16- Üstü	DO3
T3	36	Kadın	Lisans	6-10 yıl	DO3
T4	37	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO1
T5	41	Erkek	Lisans	11- Üstü	DO1
T6	42	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO1
T7	37	Kadın	Y.Lisans	11- Üstü	DO1
T8	36	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO1
T9	36	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO1
T10	43	Kadın	Lisans	16- Üstü	DO1
T11	38	Erkek	Lisans	11- Üstü	DO2
T12	44	Kadın	Lisans	16- Üstü	DO2
T13	42	Kadın	Lisans	16- Üstü	DO2
T14	35	Kadın	Lisans	6-10 yıl	DO2
T15	41	Kadın	Lisans	16- Üstü	DO2
T16	39	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO2
T17	44	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO2
T18	36	Kadın	Lisans	11- Üstü	DO2
T19	39	Kadın	Y.Lisans	11- Üstü	ÖÖ
T20	36	Erkek	Lisans	11- Üstü	ÖÖ
T21	36	Kadın	Y.Lisans	11- Üstü	ÖÖ
T22	39	Erkek	Y.Lisans	11- Üstü	ÖÖ
T23	38	Kadın	Y.Lisans	11- Üstü	ÖÖ
T24	40	Erkek	Y.Lisans	11- Üstü	ÖÖ
T25	39	Kadın	Y.Lisans	11- Üstü	ÖÖ
T26	37	Erkek	Lisans	11- Üstü	ÖÖ

Tablo 3.6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş dağılımı 22-50 arasında değişmekte olup, ortalama 31.70 ± 8.34 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan 26 öğretmenden 6’sı erkek, 20’si kadındır. DO₃ okulundan 3 katılımcı, DO₁ okulundan 7 katılımcı, DO₂ okulundan 8 katılımcı, ÖO okulundan 8 katılımcı araştırmaya katkı sağlamıştır. Katılımcılardan 7’si yüksek lisans eğitimi almışken, 19’u lisans eğitimi almıştır. İki katılımcı 6-10 yıl arasında kıdeme sahiptir. Beş katılımcı 16 yıl üstünde kıdeme sahiptir ve 19 katılımcı ise 11 yıl üstü kıdeme sahiptir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin isim hâl eklerinden biri olan yönelme hâli ekini ve işlevini bulma durumlarını belirlemeye yönelik veriler 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda toplanmıştır. Araştırma kapsamında iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu araçlar ve araçların geliştirilme süreçlerine yönelik bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.3.1. Öğrenciler İçin Başarı Ölçme Formu

Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme aracı ve öğretmen, öğrenci yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Ölçme aracı için öncelikle ortaokullarda kullanılan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki yönelme hâli ekinin işlendiği temalar hariç diğer temalardaki metinlerden içerisinde yönelme hâli eki bulunan 400 cümle tespit edilerek bu cümleler içerisinde barındırdıkları yönelme hâli ekinin görevlerine göre sınıflandırılmıştır. Belirlenen 400 cümle içerisinde içinde fiilimsi bulunan, çok uzun bir şekilde kurulmuş, içerisinde birden fazla yönelme hâli ekinin bulunduğu, öğrencilerin yönelme hâli ekinin kendisini, işlevini veya görevini bulmada zorlanacaklarını düşündüğümüz cümleler elendikten sonra uygun olan cümleler belirlenmiştir. Bazı cümleler de araştırmaya uygun olması bakımından yeniden düzenlenerek araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Bu soru havuzundan öncelikle 90 cümle belirlenmiş, bu cümlelerde geçen yönelme hâli ekleri yapılarına, görevlerine ve işlevlerine göre sınıflandırılmıştır. 85 cümle 60’a indirilerek 60 cümle Türkçe eğitimi alanında çalışan üç öğretmen tarafından kontrol edilerek öğrencilerin seviyelerine uygun olacak cümleler belirlenmiştir. 60 cümle 37 cümleye indirgenerek bazı cümleler yeniden düzenlenmiş ve düzenlenen cümleler de dâhil olmak üzere hepsi ile ilgili yine Türkçe eğitimi alanında çalışan ikisi doktora aşamasında olan dört

öğretmenlerden uzman görüşü alınmıştır. Ölçme aracına alınan metin için ortaokul 6. sınıf düzeyine uygun incelenen kitaplar içerisinde 7 farklı metin alınarak bu metinler için 5 uzmanın görüşü alınmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler neticesinde uzmanların üzerinde hemfikir olduğu metin seçilmiştir. Cümleler de olduğu gibi metin içerisindeki cümleler üzerinde de gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Öğrenci ve öğretmenler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu için ilgili alanyazın taranarak görüşme soruları belirlenmiştir. Görüşme formundaki sorular alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Ölçme formunun 1. kısmında öğrencilerin kişisel bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular yer almaktadır. 2. kısımda ise yönelme hâli ekini ve işlevini bulmayla ilgili ölçme soruları yer almaktadır. Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından öğrencilerin seviyelerine uygun bir “Ölçme Aracı” (Ek-1) kullanılmıştır.

3.3.2. Yönelme Hâli Ekinin Öğretimi Üzerine Yarı Yapılandırılmış Bireysel Öğretmen Görüşme Formu

Kullanılan diğer veri toplama aracı da öğretmenler için hazırlanmış olan, yönelme hâli ekinin öğretimi üzerine yarı yapılandırılmış bireysel öğretmen görüşme formu hazırlanmıştır. Bu form kapsamında öğretmenlere yönelme hâli ekini öğrencilere buldurmada hangi yolu izlemekte oldukları ve bununla ilgili neler yaptıkları sorulmuştur. Buna ek olarak kullandıkları öğretim yöntemleri, yönelme hâli ekinin işlevlerini hangi yolla öğrettikleri, cümle ve metin bağlamında yönelme hâli ekinin öğretiminde hangi yolları kullandıkları sorulmuş ve bununla ilgili verdikleri cevaplar da değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Örneklem olarak belirlenen öğretmenlere yönelme hâli ekinin öğretimiyle ilgili hazırlanmış yarı yapılandırılmış bireysel öğretmen görüşme formu (Ek-2) kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama süreci ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Veri toplama sürecinin nasıl gerçekleştirildiği Tablo 3.7’de verilen işlem akış tablosunda gösterilmiştir:

Tablo 3.7. Veri Toplama Süreci Akış Tablosu

İşlem Sırası	İşlem	Veri Toplama Aracı
1	Etik Kuruldan izin alındı	-
2	Araştırma için Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğünden uygulama izninin alınması	-
3	Öğrenciler için başarı ölçme formu ve yarı yapılandırılmış bireysel öğretmen görüşme formuna dair pilot uygulamaların yapılması	Öğrenciler İçin Başarı Ölçme Formu Yarı Yapılandırılmış Bireysel Öğretmen Görüşme Formu
4	Uygulama okulundaki öğretmenlerle görüşmelerin yapılması	Yarı Yapılandırılmış Bireysel Öğretmen Görüşme Formu
5	Görüşmeler için öğrenci velilerine izin formunun imzalatılması	Veli izin formu
6	Uygulama sonrası veriler girildi	Öğrenciler İçin Başarı Ölçme Formu Yarı Yapılandırılmış Bireysel Öğretmen Görüşme Formu

Tablo 3.7’de görüldüğü gibi araştırmacı öncelikle ölçme aracı hazırlandıktan sonra etik kuruldan izin alma işlemini gerçekleştirmiştir. Arkasından araştırma için Antalya Millî Eğitim Müdürlüğü’nden uygulama iznini almıştır. İzin alındıktan sonra öğrenciler için başarı ölçme formu ve öğretmenler için yarı yapılandırılmış bireysel öğretmen görüşme formuna dair pilot uygulamalar yapılmıştır. Pilot uygulama yapılırken araştırmanın çalışma grubunda belirlenen öğrencilerle aynı nitelikteki 40 öğrenciye ölçme aracı yirmişer dakikalık iki ders saatinde toplam 40 dakikalık süre verilerek gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin bu süre içerisinde ölçme aracını yapabildikleri belirlenmiştir. Pilot uygulamanın yapıldığı öğrenciler ile araştırmanın yürütüleceği okullardaki Türkçe öğretmenlerinden ve Türkçe eğitimi alanında uzman kişilerden uzman görüşü alınmıştır. Sonrasında uygulama okullarındaki öğretmenlerle görüşmeler yapılmış ve öğrenci görüşmeleri için öğrenci velilerine izin formları imzalatılmıştır.

Uygulama okullarında ölçme araçları uygulanmaya başlanmış ve öğrencilerin ders saatlerine göre uygulama saatleri ayarlanmıştır. Katılımcı öğrencilerin ve öğretmenlerin söyledikleri yazıya aynen aktarılmıştır. İfadelerde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Sonrasında ölçme araçlarıyla ilgili katılımcı teyitleri yapılmış ve ölçme araçları analiz yapılmaya uygun hâle getirilmiştir. Veriler girilmeye hazır hâle geldikten sonrasında ise öğrencilerden elde edilen nicel veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Öğrencilere uygulanan çalışma yaprağındaki cümleler “yanlış”, “doğru”, ve “boş” olarak puanlanmıştır. Yanlış cevaplara “0”, Doğru cevaplara “1”, ve boş cevaplara “B” puanı verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Öğrencilerden elde edilen nicel veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Öğrencilere uygulanan çalışma yaprağındaki cümleler “doğru”, “yanlış” ve “boş” olarak puanlanmıştır. Doğru cevaplara “1”, yanlış cevaplara “0” ve boş cevaplara “2” puanı verilmiştir. SPSS paket programında yapılan ki-kare testi, normallik testi sonucuna göre non-parametric testlerden “Mann Whitney U Test” ve “Kruskal Wallis Test”leri yapılmıştır. Mann Whitney U testi, “iki bağımsız örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder” (Büyüköztürk, 2017).

Kruskal Wallis testi, “Bağımsız iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirlerinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test eder” (Büyüköztürk, 2017). Ayrıca gruplar arası farklılığı test etmek için post-hoc testlerden non-parametrik Tamhane-T2 test tekniği kullanılmıştır. Non-parametrik analizden önce değişkenlerimizin normalliğini ölçmek amacıyla Levene İstatistiği ve Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi normallik testleri yapılmıştır. Örneklem büyüklüğünün 35’ten büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi yapılmıştır, test sonucunda hesaplanan p değerinin $\alpha=.05$ ’den küçük çıkması, 0.95 anlamlılık düzeyinde puanların normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Veriler üzerinde ayrıca yüzde ve frekans analizleri ile beraber tanımlayıcı istatistik analizleri yapılmıştır.

Çalışmanın nitel verileri ise içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. “İçerik analizi verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışır. Temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmada “geçerlik” bilimsel bulguların doğruluğu, “güvenirlik” ise bilimsel bulguların tekrarlanabilirliği ile ilgilidir. Bu doğrultuda araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği artırmak için aşağıdaki uygulamalar gerçekleştirilecektir:

- Araştırmanın içsel geçerliğini (inandırıcılığını) artırmak için görüşme formu geliştirilirken ilgili alanyazın incelemesi sonucunda konu ile ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. İçerik analizinde temalar ve temaları oluşturan alt temaların kendi aralarındaki ilişkisi ile her bir temanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır. Buna ilaveten veri toplamadan hemen sonra, ulaşılan sonuçlar ve yorumlar veri kaynakları ile teyit edilerek katılımcı teyidi sağlanmıştır. Diğer 37

tarafından görüşmede kaydedilen bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve gizliliği konusunda anlaşma imzalanması, karşılıklı güvenin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır.

- Araştırmanın dışsal geçerliliğini (aktarılabirliğini) artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu bağlamda, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve analitik genelleme yöntemiyle alanyazında yapılmış konu ile ilgili araştırmalarla yapılan karşılaştırmalarla kurama genelleme yaparak yorumlanması ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır. Ayrıca olay ve olguları hem de bunların değişkenlik gösteren özelliklerini ortaya koyma amacıyla amaçlı örneklem yöntemiyle gönüllük esasına dayalı olarak katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır.
- Çalışmanın içsel güvenilirliğini sağlamak açısından oluşturulan temaların kodlayıcılar arası güvenilirliğine “kappa” analizi ile bakılmıştır. 9 üst temaya ait 52 alt temanın kappa değeri 0,82 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu bulgu kodlamalar arasında mükemmel düzeyde bir uyuma işaret etmiştir (Landis & Koch, 1977).
- Araştırmanın dışsal güvenilirliğini (teyit edilebilirliğini) artırmak için araştırmacının tüm veri toplama araçlarını, ham verilerini, analiz aşamasında yaptığı kodlamaları ve rapora temel oluşturan algıları, notları, yazıları ve çıkarımları dışarıdan bir uzmanın incelemesine sunularak teyit incelemesi yaptırılmıştır.

3.7. Değerlendiriciler Arası Güvenirlik

Ölçme aracının güvenilirliğine ilişkin istatistiksel bulgular KR-20 formülü ile bulunmuştur. “KR-20, aynı zamanda elde edilen test puanları arasındaki içsel tutarlılığı ölçmek amacıyla kullanılır. Test maddelerinin ölçtüğü özelliklerin, örneklediği davranışların, benzeşik olması güvenilirliği yükseltecektir. Araştırmacı tarafından oluşturulan ölçme aracı için hesaplanan KR-20 güvenilirlik katsayısı 0,921 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının güvenilirliğine ilişkin bu katsayının 0,70’den büyük olması beklenir. Araştırmanın KR-20 güvenilirlik katsayısının 0,921 olarak bulunması, testin güvenilirliğinin yüksek çıktığı ve maddeler arasındaki içsel tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Yapılacak testler açısından örneklem yeterliliğini ölçmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ve Bartlett’s küresellik testi değerleri hesaplanmıştır. KMO değeri 0,522 elde edilmiş olup bu değer 0,500’den büyük olduğundan örneklemin yeterli büyüklüğe sahip

olduğu söylenbilir. İkici olarak yapılan Bartlett küresellik testinde ise Ki-kare değeri 2143,282, serbestlik derecesi (df) = 1326 ve $p=0,000$ değeri elde edilmiştir. Buna göre yapılacak analizler için örneklemin yeterli olduğu söylenbilir (Durmuş, Yurtkoru, ve Çinko, 2011).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, elde edilen istatistiki bulgular altıncı sınıf öğrencilerinin isim hâl eklerinden biri olan yönelme hâli ekini ve işlevini bulma durumlarını tespit etmek amacıyla sorulan araştırma soruları doğrultusunda 4 alt başlık hâlinde incelenmiş ve sırasıyla sunulmuştur. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumlarını tespit etmek üzere geliştirilen ve Ek 1’de de yer alan ölçme aracı ile elde edilen veriler incelenmiş ve istatistiki bulgular alt araştırma soruları doğrultusunda tablolar halinde sunulmuştur:

4.1. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının İncelenmesi ile İlgili İstatistiki Bulgular

Bu bölümde öğrencilere uygulanan ölçme testi sonucunda sorularda öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumlarıyla alakalı elde edilen verilerle ilgili olarak hazırlanmış olan tablolar ve tabloların istatistikleri ile ilgili olarak hazırlanmış bilgilere yer verilmiştir.

4.1.1. Ortaokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Ölçme Aracındaki Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumları Nedir?

Bu alt başlık altında “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini bulma durumları nedir?*” sorusuna cevap aranmıştır. Ölçme aracındaki 27 yönelme hâli ekini bulma ile ilgili soru söz konusudur. Bu cümle veya paragrafta 27 yönelme hâli ekini bulmayla ilgili soruya 160 ortaokul altıncı sınıf öğrencisi cevap vermiştir. Bu öğrencilerin 27 yönelme hâli ekini bulmayla ilgili sorulara verdikleri cevaplar genel ve cinsiyete göre her bir cümle bağlamında incelenerek frekans ve yüzdeleri hesaplanarak Tablo 4.1’de sunulmuştur:

Tablo 4.1. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekini Sözcükler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	DOĞRU		Kız YANLIŞ		BOŞ		DOĞRU		Erkek YANLIŞ		BOŞ		DOĞRU		Toplam YANLIŞ		BOŞ	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
A1	58	72,5	19	23,8	3	3,8	55	68,8	20	25,0	5	6,3	113	70,6	39	24,4	8	5,0
A2	31	38,8	45	56,3	4	5,0	30	37,5	45	56,3	5	6,3	61	38,1	90	56,3	9	5,6
A3	51	63,8	26	32,5	3	3,8	51	63,8	26	32,5	3	3,8	102	63,8	52	32,5	6	3,8
A4	40	50,0	34	42,5	6	7,5	48	60,0	29	36,3	3	3,8	88	55,0	63	39,4	9	5,6
A5	54	67,5	22	27,5	4	5,0	58	72,5	15	18,8	7	8,8	112	70,0	37	23,1	11	6,9
A6	54	67,5	26	32,5	0	0,0	56	70,0	19	23,8	5	6,3	110	68,8	45	28,1	5	3,1
A7	44	55,0	25	31,3	11	13,8	42	52,5	26	32,5	12	15,0	86	53,8	51	31,9	23	14,4
A8	37	46,3	27	33,8	16	20,0	38	47,5	28	35,0	14	17,5	75	46,9	55	34,4	30	18,8
A9	43	53,8	29	36,3	8	10,0	47	58,8	24	30,0	9	11,3	90	56,3	53	33,1	17	10,6
B10a	56	70,0	24	30,0	0	0,0	56	70,0	20	25,0	4	5,0	112	70,0	44	27,5	4	2,5
B11a	57	71,3	20	25,0	3	3,8	55	68,8	23	28,8	2	2,5	112	70,0	43	26,9	5	3,1
B12a	51	63,8	13	16,3	16	20,0	52	65,0	12	15,0	16	20,0	103	64,4	25	15,6	32	20,0
B13a	62	77,5	15	18,8	3	3,8	57	71,3	19	23,8	4	5,0	119	74,4	34	21,3	7	4,4
C14	58	72,5	15	18,8	7	8,8	59	73,8	16	20,0	5	6,3	117	73,1	31	19,4	12	7,5
C15	57	71,3	12	15,0	11	13,8	62	77,5	15	18,8	3	3,8	119	74,4	27	16,9	14	8,8
C16	57	71,3	18	22,5	5	6,3	59	73,8	16	20,0	5	6,3	116	72,5	34	21,3	10	6,3
D17a	59	73,8	20	25,0	1	1,3	56	70,0	18	22,5	6	7,5	115	71,9	38	23,8	7	4,4
D18a	59	73,8	14	17,5	7	8,8	54	67,5	17	21,3	9	11,3	113	70,6	31	19,4	16	10,0
D19a	60	75,0	12	15,0	8	10,0	60	75,0	13	16,3	7	8,8	120	75,0	25	15,6	15	9,4
F30a	49	61,3	18	22,5	13	16,3	47	58,8	17	21,3	16	20,0	96	60,0	35	21,9	29	18,1
F31a	55	68,8	22	27,5	3	3,8	54	67,5	17	21,3	9	11,3	109	68,1	39	24,4	12	7,5
F32a	55	68,8	20	25,0	5	6,3	61	76,3	14	17,5	5	6,3	116	72,5	34	21,3	10	6,3
F33a	57	71,3	22	27,5	1	1,3	54	67,5	24	30,0	2	2,5	111	69,4	46	28,8	3	1,9
F34a	56	70,0	15	18,8	9	11,3	54	67,5	15	18,8	11	13,8	110	68,8	30	18,8	20	12,5
F35a	50	62,5	24	30,0	6	7,5	50	62,5	21	26,3	9	11,3	100	62,5	45	28,1	15	9,4
F36a	50	62,5	19	23,8	11	13,8	47	58,8	10	12,5	13	16,3	97	60,6	29	18,1	24	15,0
F37a	56	70,0	20	25,0	4	5,0	51	63,8	22	27,5	7	8,8	107	66,9	42	26,3	11	6,9
Toplam	1416	65,6	576	26,7	168	7,8	1413	65,7	541	25,2	196	9,1	2829	65,6	1117	25,9	364	8,5

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki 27 cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini sözcükler üzerinden bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekini %65,6 (n=2829) oranında doğru, %25,9’u (n=1117) oranında yanlış, %8,5 (n=364) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumları her bir soru bağlamında incelendiğinde, genel olarak ölçme aracındaki toplam 25 cümlede yönelme hâli ekinin %50 ve üzeri oranda doğru cevap verdikleri görülmüştür.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %75,0 (n=120) ile D19a

kodlu (*Hafta sonu Adana'ya gideceğiz.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %74,4 ile B13a kodlu, %74,4 ile C15 kodlu, %73,1 ile C14 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %38,1 (n=61) ile A2 kodlu (*Dokuzu beş geçe sınıfı girdi.*) cümlesidir. Onu %39,4 ile A4 kodlu, %34,4 ile A8 kodlu, %33,1 ile A9 kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %20 ile B12a kodlu cümlesidir. Onu %18,8 ile A8 kodlu, %18,1 ile F30a kodlu, %15 ile F36a kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini bulma durumları toplamda %65,6 (n=1416) oranında doğru, %26,7 (n=576) oranında yanlış buldukları, %7,8 (n=168) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. *Kız öğrencilerin* cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %77,5 ile (n=61) B13a kodlu (*Bir duvara bir taş koy, çiçek kokla!*) cümlesidir. Onu sırasıyla %75 ile D19a kodlu, %73,8 ile D17a kodlu, %73,8 ile D18a kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %38,8 ile (n=31) A2 kodlu (*Dokuzu beş geçe sınıfı girdi.*) cümlesidir. Bu cümleyi sırasıyla %42,5 ile A4 kodlu, %36,3 ile A9 kodlu, %33,8 ile A8 kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %20 ile (n=8) A8'de yer alan (*Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %20 ile B12a kodlu, %16,3 ile F30a kodlu, %13,8 ile A7 kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini bulma durumları toplamda %65,7 (n=1413) oranında doğru, %25,2 (n=541) oranında yanlış buldukları, %9,1 (n=196) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. *Erkek öğrencilerin* cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %77,5 ile (n=62) C15 kodlu (*Gecenin ağırlığına karşı, hafiftiler, inceden inceden.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %76,3 ile F32a kodlu, %75 ile D19a kodlu, %73,8 ile C14 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %56,3 ile (n=45) A2 kodlu (*Dokuzu beş geçe sınıfı girdi.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %36,3 ile A4 kodlu, %35 ile A8 kodlu, %32,5 ile A3 kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %20 ile (n=16) B12a'da yer alan (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu.*) cümlesi olarak tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla %20 ile F30a kodlu, %17,5 ile A8 kodlu, %16,3 ile F36a kodlu cümleler takip etmektedir.

Bu alt başlık altında “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre paragraflarda yönelme hâli ekini bulma durumları nedir?*” sorusuna cevap aranmıştır. Ölçme aracındaki 6 yönelme hâli ekini bulma ile ilgili soru söz konusudur. Bu paragraflarda 6 yönelme hâli ekini bulmayla ilgili soruya 160

ortaokul altıncı sınıf öğrencisi cevap vermiştir. Bu öğrencilerin 6 yönelme hâli ekini bulmayla ilgili sorulara verdikleri cevaplar genel olarak ve cinsiyete göre her bir cümle bağlamında incelenerek frekans ve yüzdeleri hesaplanarak Tablo 4.2’de sunulmuştur:

Tablo 4.2. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekini Paragraflar Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Kız						Erkek						Toplam					
	Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
A7	44	55,0	25	31,3	11	13,8	42	52,5	26	32,5	12	15,0	86	53,8	51	31,9	23	14,4
A8	37	46,3	27	33,8	16	20,0	38	47,5	28	35,0	14	17,5	75	46,9	55	34,4	30	18,8
A9	43	53,8	29	36,3	8	10,0	47	58,8	24	30,0	9	11,3	90	56,3	53	33,1	17	10,6
F35a	50	62,5	24	30,0	6	7,5	50	62,5	21	26,3	9	11,3	100	62,5	45	28,1	15	9,4
F36a	50	62,5	19	23,8	11	13,8	47	58,8	10	12,5	13	16,3	97	60,6	39	24,4	24	15,0
F37a	56	70,0	20	25,0	4	5,0	51	63,8	22	27,5	7	8,8	107	66,9	42	26,3	11	6,9
Toplam	280	58,3	144	30,0	56	11,7	275	58,5	131	27,9	64	13,6	555	58,4	275	29,0	120	12,6

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki 6 cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini paragraflar üzerinden bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekini, %58,4 (n=555) oranında doğru, %29,0 (n=275) oranında yanlış, %12,6 (n=120) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumları her bir soru bağlamında incelendiğinde, genel olarak ölçme aracındaki toplam 6 paragrafta yönelme hâli ekinin 5’inde %50 ve üzeri oranda doğru cevap verdikleri görülmüştür.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında paragrafta yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %66,9 ile F37a kodlu (*Ailesinden ayrılıp İstanbul’a gidecekti.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %62,5 ile F35a kodlu, %60,6 ile F36a kodlu, %56,3 ile A9 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %34,4 (n=55) ile A8 kodlu (*Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi.*) cümlesidir. Onu %33,1 ile A9 kodlu, %31,9 ile A7 kodlu, %28,1 ile F35a kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %18,8 (n=30) da A8 kodlu (*Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi.*) cümlesine aittir. Onu %15 ile F36a kodlu, %14,4 ile A7 kodlu, %10,6 ile A9 kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre paragraflarda yönelme hâli ekini bulma durumları toplamda %58,3 (n=280) oranında doğru, %30,0 (n=144) oranında yanlış buldukları, %11,7 (n=56) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre paragrafta yönelme hâli

ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama %70,0 (n=56) oranı 43

ile F37a kodlu (*Ailesinden ayrılıp İstanbul'ı gidecekti.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %62,5 ile F35a kodlu, %62,5 ile F36a kodlu, %55 ile A7 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %36,3 (n=29) ile A9 kodlu (*Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.*) cümlesidir. Bu cümleyi sırasıyla %33,8 ile A8 kodlu, %31,3 ile A7 kodlu, %30 ile F35a kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %20,0 (n=16) ile A8 kodlu (*Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %13,8 ile A7 kodlu, %13,8 ile F36a kodlu, %10 ile A9 kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre paragraflarda yönelme hâli ekini bulma durumları toplamda %58,5 (n=275) oranında doğru, %27,9 (n=131) oranında yanlış buldukları, %13,6 (n=64) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında paragrafta yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %63,8 (n=51) ile F37a kodlu (*Ailesinden ayrılıp İstanbul'ı gidecekti.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %62,5 ile F35a kodlu, %58,8 ile A9 kodlu, %58,8 ile F36a kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %35,0 (n=28) ile A8 kodlu (*Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %32,5 ile A7 kodlu, %30 ile A9 kodlu, %27,5 ile F37a kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %17,5 (n=14) ile A8 kodlu (*Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %16,3 ile F36a kodlu, %15 ile A7 kodlu, %11,3 ile A9 kodlu cümleler takip etmektedir.

Bu alt başlık altında “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini cümleler üzerinden bulma durumları nedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Ölçme aracındaki 21 yönelme hâli ekini bulma ile ilgili soru söz konusudur. Bu cümlelerde 21 yönelme hâli ekini bulmayla ilgili soruya 160 ortaokul altıncı sınıf öğrencisi cevap vermiştir. Bu öğrencilerin 21 yönelme hâli ekini bulmayla ilgili sorulara verdikleri cevaplar genel olarak ve cinsiyete göre her bir cümle bağlamında incelenerek frekans ve yüzdeleri hesaplanarak Tablo 4.3'te sunulmuştur:

Tablo 4.3. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekini Cümleler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Kız						Erkek						Toplam					
	Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
A1	58	72,5	19	23,8	3	3,8	55	68,8	20	25,0	5	6,3	113	70,6	39	24,4	8	5,0
A2	31	38,8	45	56,3	4	5,0	30	37,5	45	56,3	5	6,3	61	38,1	90	56,3	9	5,6
A3	51	63,8	26	32,5	3	3,8	51	63,8	26	32,5	3	3,8	102	63,8	52	32,5	6	3,8
A4	40	50,0	34	42,5	6	7,5	48	60,0	29	36,3	3	3,8	88	55,0	63	39,4	9	5,6
A5	54	67,5	22	27,5	4	5,0	58	72,5	15	18,8	7	8,8	112	70,0	37	23,1	11	6,9
A6	54	67,5	26	32,5	0	0,0	56	70,0	19	23,8	5	6,3	110	68,8	45	28,1	5	3,1
B10a	56	70,0	24	30,0	0	0,0	56	70,0	20	25,0	4	5,0	112	70,0	44	27,5	4	2,5
B11a	57	71,3	20	25,0	3	3,8	55	68,8	23	28,8	2	2,5	112	70,0	43	26,9	5	3,1
B12a	51	63,8	13	16,3	16	20,0	52	65,0	12	15,0	16	20,0	103	64,4	25	15,6	32	20,0
B13a	62	77,5	15	18,8	3	3,8	57	71,3	19	23,8	4	5,0	119	74,4	34	21,3	7	4,4
C14	58	72,5	15	18,8	7	8,8	59	73,8	16	20,0	5	6,3	117	73,1	31	19,4	12	7,5
C15	57	71,3	12	15,0	11	13,8	62	77,5	15	18,8	3	3,8	119	74,4	27	16,9	14	8,8
C16	57	71,3	18	22,5	5	6,3	59	73,8	16	20,0	5	6,3	116	72,5	34	21,3	10	6,3
D17a	69	86,3	8	10,0	3	3,8	62	77,5	14	17,5	4	5,0	131	81,9	22	13,8	7	4,4
D18a	77	96,3	2	2,5	1	1,3	74	92,5	2	2,5	4	5,0	151	94,4	4	2,5	5	3,1
D19a	76	95,0	4	5,0	0	0,0	71	88,8	6	7,5	3	3,8	147	91,9	10	6,3	3	1,9
F30a	49	61,3	18	22,5	13	16,3	47	58,8	17	21,3	16	20,0	96	60,0	35	21,9	29	18,1
F31a	55	68,8	22	27,5	3	3,8	54	67,5	17	21,3	9	11,3	109	68,1	39	24,4	12	7,5
F32a	55	68,8	20	25,0	5	6,3	61	76,3	14	17,5	5	6,3	116	72,5	34	21,3	10	6,3
F33a	57	71,3	22	27,5	1	1,3	54	67,5	24	30,0	2	2,5	111	69,4	46	28,8	3	1,9
F34a	56	70,0	15	18,8	9	11,3	54	67,5	15	18,8	11	13,8	110	68,8	30	18,8	20	12,5
Toplam	1180	70,3	400	23,8	100	6,0	1175	70,0	384	22,9	121	7,2	2355	70,1	784	23,4	221	6,6

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki 21 cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini cümleler üzerinden bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekini, %70,1 (n=2355) oranında doğru, %23,4 (n=784) oranında yanlış, %6,6 (n=221) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumları her bir soru bağlamında incelendiğinde, genel olarak ölçme aracındaki toplam 21 cümlede yönelme hâli ekine %50 ve üzeri oranda doğru cevap verdikleri görülmüştür.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında cümleler üzerinden yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %94,4 (n=151) ile D18a kodlu (*Komutanımız da vatanına sadık bir insandı.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %91,9 ile D19a kodlu, %81,9 ile D17a kodlu, %74,4 ile B13a kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %56,3 (n=90) oranı ile A2 kodlu (*Dokuzu beş geçe sınıfı girdi.*) cümlesidir. Onu %39,4 ile A4 kodlu, %32,5 ile A3 kodlu, %28,8 ile F33a kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %20,0 da (n=32) B12a kodlu (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu.*) cümlesidir. Onu %18,1 ile F30a kodlu, %12,5 ile F34a kodlu, %8,8 ile C15 kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre cümleler üzerinden yönelme hâli ekini bulma durumları toplamda, %70,3 (n=1180) oranında doğru, %23,8 (n=400) oranında yanlış buldukları, %6,0 (n=100) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama %96,3 (n=77) oranı ile D18a kodlu (*Komutanımız da vatanına sadık bir insandı.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %95 ile D17a kodlu, %86,3 ile F36a kodlu, %77,5 ile B13a kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %56,3 (n=45) oranı ile A2 kodlu (*Dokuzu beş geçe sınıfı girdi.*) cümlesidir. Bu cümleyi sırasıyla %42,5 ile A4 kodlu, %32,5 ile A3 kodlu, %32,5 ile A6 kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %20,0 (n=16) ile B12a kodlu (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %16,3 ile F30a kodlu, %13,8 ile C15 kodlu, %11,3 ile F34a kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekini bulma durumları toplamda %70,0 (n=1175) oranında doğru, %22,9 (n=384) oranında yanlış buldukları, %7,2 (n=121) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %92,5 (n=74) oranı ile D18a kodlu (*Komutanımız da vatanına sadık bir insandı.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %88,8 ile D19a kodlu, %77,5 ile C15 kodlu, %77,5 ile D17a kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %56,3 (n=45) oranı ile A2 kodlu (*Dokuzu beş geçe sınıfı girdi.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %32,5 ile A7 kodlu, %30 ile A9 kodlu, %27,5 ile F37a kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %20,0 (n=16) oranı ile B12a kodlu (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu.*) cümlesi ile F30a %20,0 (n=16) kodlu (*Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü.*) cümlesi olarak tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla %13,8 ile F34a kodlu, %11,3 ile A31a kodlu cümleler takip etmektedir.

4.1.2. Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumları Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın ilk alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistik bulgular Tablo 4.4’te sunulmuştur:

Tablo 4.4. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
Kız	80	81,91	6553,00	3087,000	-0,386	0,699
Erkek	80	79,09	6327,00			

Tablo 4.4'te görüldüğü üzere kız öğrencilerin sayısı 80, erkek öğrencilerin sayısı 80'dir. Kız öğrencilerin sıra ortalaması 81,91, sıra toplamı 6553,00 erkek öğrencilerin sıra ortalaması 79,09, sıra toplamları 6327,00'dir. Buna göre, Mann-Whitney U Testi sonuçlarına göre altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p = ,699 > ,05$). Yani, kız ve erkek öğrencilerin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma bakımından birbirlerine yakın sayıda doğru buldukları, yönelme hâli ekini bulmada aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir.

4.1.3. Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumları Okul Türüne Göre Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın ikinci alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları ile okul türü değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistiki bulgular Tablo 4.5'te sunulmuştur:

Tablo 4.5. Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılması

<i>Okul Türü</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>Z</i>	<i>P</i>
Devlet okulu	120	63,73	7647,50	387,500	-7,940**	,000
Özel okul	40	130,81	5232,50			

** $p < ,01$

Tablo 4.5'te görüldüğü üzere devlet okullarında öğrenim gören öğrenci sayısı 120, özel okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı 40 ve toplam öğrenci sayısı 160'tır. Devlet okullarındaki öğrencilerin sıra ortalamaları 63,73, sıra toplamları 7647,50; özel okullardaki öğrencilerin sıra ortalamaları 130,81, sıra toplamları 5232,50'dir.

Buna göre, altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumlarında okul türüne göre 0.01 seviyesinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p = ,000 < ,01$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın özel okul öğrencilerinin lehine olduğu

görülmekte ve özel okul ile devlet okulları öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna göre, özel okul öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumu, devlet okulu öğrencilerine göre daha iyi oldukları tespit edilmiştir.

4.1.4. Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumları Devlet Okullarına Arasında Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın dördüncü alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken devlet okuluna giden altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumlarının, devlet okulları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.6’da sunulmuştur:

Tablo 4.6. Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının Devlet Okullarına Göre Karşılaştırılması

Devlet Okulları	N	Sıra Ort.	Kruskal Wallis Testi		
			Ki-Kare	Ss.	P
DO ₁	40	96,78	65,490	2	0,000
DO ₂	40	41,26			
DO ₃	40	43,46			

** p<0,01

Tablo 4.6’da görüldüğü üzere DO₁, DO₂ ve DO₃ devlet okullarının her birinden 40 öğrencinin değerlendirmeye alındığı görülmektedir. Araştırma kapsamında DO₁ okuluna giden öğrencilerin ortalama sıra değerinin 96,78, DO₂ okuluna giden öğrencilerin ortalama sıra değerinin 41,24 ve DO₃ okuluna giden öğrencilerin ortalama sıra değerinin 43,46 olduğu görülmektedir.

Bu bulgular da göstermektedir ki, altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma başarısının devlet okulları arasında istatistiksel olarak farklılaştığı 0.01 anlamlılık seviyesinde tespit edilmiştir. Devlet okullarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, başarısı yüksek olan DO₁ okuluna giden öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumlarının daha iyi olduğu, onu sırasıyla başarısı orta seviyede olan DO₃ okuluna ve başarısı düşük olan DO₂ okuluna giden öğrencilerin izlediği tespit edilmiştir. Ortalamalar üzerinden yapılan incelemede DO₁ okulunun hem DO₂ hem de DO₃ devlet okullarından farklılaştığı, ancak DO₂ ve DO₃ devlet okullarının başarı seviyelerinin birbirine yakın olduğu ve aralarında çok farklılık olmadığı görülmektedir.

İstatistiksel olarak farklılığın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirleyebilmek amacıyla üç devlet okulu kendi içinde karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Uygulanacak test tekniğini belirlemek için yapılan Varyansların Homojenliği Testinde Levene İstatistiği 13,097 $p < 0,01$ istatistiksel olarak anlamlı çıktığından varyansların homojen dağılmadığı görülmüştür. Bu nedenle devlet okulları arasındaki yönelme hâli ekini bulma başarısı arasındaki farklılığı test etmek için Tamhane-T2 testi yapılmasına karar verilmiştir. Elde edilen bulgular göstermektedir ki, okulların başarısı istatistiksel olarak arasında anlamlı bir farklılık göze çarpmaktadır ($F=67.910$, $p=0.00$). Yönelme hâli eki bulma durumlarının DO₁ ve DO₂ ve DO₃ okulları arasında karşılaştırılması Tamhane-T2 testi sonuçları ise tanımlayıcı istatistiklerle Tablo 4.7’de sunulmuştur:

Tablo 4.7. DO₁, DO₂ ve DO₃ Okullarının Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının Karşılaştırılması

<i>Tanımlayıcı İstatistikler</i>		<i>Ortalama</i>	<i>Std. Sapma (ss)</i>
DO ₁		37,53	2,94
DO ₂		26,10	4,56
DO ₃		26,13	6,88
Toplam		29,92	7,37
<i>Tamhane-T2 Testi</i>		<i>Ortalama Fark</i>	<i>Anlamlılık (Sig.)</i>
DO ₁	DO ₂	11,425**	,000
	DO ₃	11,400**	,000
DO ₂	DO ₁	-11,425**	,000
	DO ₃	-0,025	1,000
DO ₃	DO ₁	-11,400**	,000
	DO ₂	0,025	1,000

** $p < 0,01$; DO₁, DO₂ ve DO₃ için örnek sayısı eşdeğer olup, N=40

Tablo 4.7’de görüldüğü üzere DO₁ devlet okuluna giden öğrencilerin testlerdeki başarı ortalaması 37,53 (ss: 2,94). DO₂ devlet okuluna giden öğrencilerin aldığı puan ortalaması 26,10 (ss: 4,56) ve DO₃ devlet okuluna giden öğrencilerin başarı ortalaması ve standart sapması ise 26,13 (ss: 6,88) olarak tespit edilmiştir. Bunlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tamhane-T2 İstatistiğinde ise DO₁ devlet okuluna giden öğrenciler ile başarısı düşük olan DO₂ devlet okuluna giden ve DO₃ devlet okuluna giden öğrenciler arasında istatistiksel bakımdan 0,01 seviyesinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

DO₂ devlet okuluna giden ve DO₃ devlet okuluna giden öğrenciler arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Buna göre DO₁ devlet okulu yönelme hâli eki bulma bakımından diğer iki devlet okuluna göre daha başarılı olup diğer iki

devlet okulu başarı bakımından hemen hemen aynı düzeydedir, herhangi bir farklılık tespit edilememiştir.

4.1.5. Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumları Okul Başarısına Göre Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın dördüncü alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma durumları okul başarısına göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları ile okul başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistiki bulgular Tablo 4.8’de sunulmuştur:

Tablo 4.8. Yönelme Hâli Ekini Bulma Durumlarının Okul Başarısına Göre Karşılaştırılması

Başarı Puanı	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Mann-Whitney U	z	p
60-80	7	42,07	294,50	266,500	-2,247	,025
80-100	153	82,26	12585,50			

** p<0,01

Tablo 4.8’de görüldüğü üzere, 60-80 arası başarı puanı olan öğrenci sayısı 7, 80-100 arası başarı puanı olan öğrenci sayısı ise 153’tür. Mann Whitney U testi bulguları, altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları okul başarı puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir ($p=,025 < ,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın 80-100 puan arasında olanların sıra ortalamasının 82.26, sıra toplamının 12585.50 ve 60-80 arası puan alanların ise sıra ortalamasının 42.07, sıra toplamının 294,50 olduğu görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda okul başarı puanının 80-100 arasında olanların yönelme hâli ekini bulma durumu, 60-80 arasında olanlara göre daha iyi olduğu bulgusuna erişilmiştir.

4.2. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumları ile İlgili İstatistiki Bulgular

Bu bölümde öğrencilere uygulanan ölçme testi sonucunda sorularda öğrencilerin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumlarıyla alakalı elde edilen verilerle ilgili olarak hazırlanmış olan tablolar ve tabloların istatistikleri ile ilgili olarak hazırlanmış bilgilere yer verilmiştir:

4.2.1. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracında geçen yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları nedir?

Araştırmanın ikinci probleminin alt cümlesine, “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları nedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Buna göre, öğrencilerin en başarılı olduğu cümleler ve en başarısız olduğu cümleler en çok doğru, en çok yanlış ve en çok boş bıraktıkları cümleler bağlamında saptanmış ve Tablo 4.9’da sunulmuştur:

Tablo 4.9. Cümle Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin Üzerine Geldiği Sözcüğün Türünü Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeleri Dağılımı

Soru No	Kız				Erkek				Toplam									
	Doğru Sayı	%	Yanlış Sayı	%	Boş Sayı	%	Doğru Sayı	%	Yanlış Sayı	%	Boş Sayı	%						
B10b	55	68,8	20	25,0	5	6,3	59	73,8	16	20,0	5	6,3	114	71,3	36	22,5	10	6,3
B11b	51	63,8	14	17,5	15	18,8	51	63,8	17	21,3	12	15,0	102	63,8	31	19,4	27	16,9
B12b	44	55,0	25	31,3	11	13,8	47	58,8	26	32,5	7	8,8	91	56,9	51	31,9	18	11,3
B13b	57	71,3	18	22,5	5	6,3	56	70,0	18	22,5	6	7,5	113	70,6	36	22,5	11	6,9
Toplam	207	64,7	77	24,1	36	11,3	213	66,6	77	24,1	30	9,4	420	65,7	154	24,1	66	10,4

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki 4 cümle bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekini %65,7 (n=420) oranında doğru, %24,1 (n=154) oranında yanlış, %10,4 (n=66) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumları her bir soru bağlamında incelendiğinde, genel olarak ölçme aracındaki bütün cümlelerde yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü %50 ve üzerinde bir oranla doğru buldukları görülmüştür.

Genel olarak, öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %70,6 (n=113) ile B10b kodlu (*Ona buradan gitmesini söyledim / zamir*) cümlesidir. Onu sırasıyla %70,6 ile B13b kodlu ve %63,8 ile B11b kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %31,9 (n=51) oranı ile B12b kodlu (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu /zamir*) cümlesidir. Onu sırasıyla %22,5 ile B10b kodlu ve B13b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %16,9 (n=27) oranı ile B11b kodlu (*Usta, küçük cırağına göz ucuyla şöyle bir baktı*

/isim) cümlesidir. Onu sırasıyla %11,3 ile B12b kodlu, %6,9 ile B13b kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları toplamda %64,7 (n=207) oranında doğru, %24,1(n=77) oranında yanlış buldukları, %11,3 (n=36) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. *Kız öğrencilerin* cümleler üzerinden yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama %71,3 (n=57) oranı ile B13b kodlu (*Bir duvara bir taş koy, çiçek kokla!/ isim*) cümlesidir. Onu sırasıyla %68,8 ile B10b kodlu ve B11b kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %31,3 (n=25) oranı ile B12b (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu/zamir*) cümlesidir. Onu %25 ile B10b ve %22,2 ile B13b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %18,8 (n=15) ile B11b kodlu (*Usta, küçük cırağına göz ucuyla şöyle bir baktı/isim*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %13,8 ile B12b kodlu ve B10b kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları toplamda %66,6 (n=213) oranında doğru, %24,1 (n=77) oranında yanlış buldukları, %9,4(n=30) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. *Erkek öğrencilerin* cümleler üzerinden yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama %73,8 (n=59) oranı ile B10b kodlu (*Ona buradan gitmesini söyledim / zamir*) cümlesidir. Onu sırasıyla %70,0 ile B13b kodlu ve B11b kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %32,5 (n=26) oranı ile B12b (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu/ zamir*) cümlesidir. Onu %22,5 (n=18) ile B13b ve %21,3 (n=17) ile B11b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %8,8 (n=7) ile B12b kodlu (*Mehmet kendisine eziyet ediyordu/ zamir*) cümlesi olarak tespit edilmiştir. Bunu %7,5 (n=6) ile B13b kodlu ve B10b kodlu cümleler takip etmektedir.

Araştırmanın ikinci probleminin alt cümlesine, “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumları nedir?*” şeklinde cevap aranmıştır. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Buna göre, öğrencilerin en başarılı olduğu cümleler ve en başarısız olduğu cümleler en çok doğru, en çok yanlış ve en çok boş bıraktıkları cümleler bağlamında saptanmış ve Tablo 4.10’da sunulmuştur:

Tablo 4.10. Cümle Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekininin Üzerine Geldiği Sözcük Grubunu Bulup Altını Çizme Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Kız						Erkek						Toplam					
	Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
C14	58	72,5	15	18,8	7	8,8	59	73,8	16	20,0	5	6,3	117	73,1	31	19,4	12	7,5
C15	57	71,3	12	15,0	11	13,8	62	77,5	15	18,8	3	3,8	119	74,4	27	16,9	14	8,8
C16	57	71,3	18	22,5	5	6,3	59	73,8	16	20,0	5	6,3	116	72,5	34	21,3	10	6,3
Toplam	172	71,7	45	18,8	23	9,6	180	75,0	47	19,6	13	5,5	352	73,3	92	19,2	36	7,5

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki 3 cümle bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumlarını bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekini %73,3 (n=352) oranında doğru, %19,2 (n=92) oranında yanlış, %7,5 (n=36) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumları her bir soru bağlamında incelendiğinde, genel olarak ölçme aracındaki tüm cümlelerde yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü %70 ve üzerinde bir oranla doğru buldukları görülmüştür.

Genel olarak, öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumlarını bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %74,4 (n=119) ile C15 kodlu (**Gecenin ağırlığına** karşı, hafiftiler, inceden inceden) cümlesidir. Onu sırasıyla %73,1 ile C14 kodlu ve %72,5 ile C16 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %21,3 (n=34) oranı ile C16 kodlu (**Karsıdaki yola** kadar yarışalım mı?) cümlesidir. Onu sırasıyla %19,4 ile C14 kodlu ve %16,9 C15 kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %8,8 (n=14) oranı ile C15 kodlu (**Gecenin ağırlığına** karşı, hafiftiler, inceden inceden) cümlesidir. Onu sırasıyla %7,5 ile C14 kodlu, %6,3 ile C16 kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumlarını bulma durumları %71,7 (n=172) oranında doğru, %18,8 (n=45) oranında yanlış buldukları, %9,6 (n=23) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumlarını bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %72,5 (n=58) oranı ile C14 kodlu (**Ülkemizde bilim dünyasına** değerli bilim adamları yetişiyor.) cümlesidir. Onu sırasıyla %71,3 ile C15 kodlu ve C16 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %22,5 (n=18) oranı ile C16 (**Karsıdaki yola** kadar yarışalım mı?) cümlesidir. Onu %18,8 ile C14 ve

%15,0 ile C15 kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %13,8 (n=11) ile C15 kodlu (Gecenin ağırlığına karşı, hafiftiler, inceden inceden) cümlesidir. Bunu sırasıyla %8,8 ile C14 kodlu ve %6,3 ile C16 kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumlarını bulma durumları %75,0 (n=180) oranında doğru, %19,6 (n=47) oranında yanlış buldukları, %5,5 (n=13) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumlarını bulma durumları tek tek irdelendiğinde en yüksek doğru cevaplama %77,5 (n=62) oranı ile C15 kodlu (Gecenin ağırlığına karşı, hafiftiler, inceden inceden) cümlesidir. Onu sırasıyla %73,8 ile C14 kodlu ve C16 b kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %20,0 (n=16) oranı ile C14(Ülkemizde bilim dünyasına değerli bilim adamları yetişiyor.) ve C16 kodlu (Karşıdaki yola kadar yarışalım mı?) cümleleridir. Onu %18,8 (n=15) ile C15 kodlu cümle takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %6,3 (n=5) ile C14 kodlu (Ülkemizde bilim dünyasına değerli bilim adamları yetişiyor.) cümle ile C16 kodlu (Karşıdaki yola kadar yarışalım mı?) cümleleridir. Bunu %3,8 (n=3) ile C15 kodlu cümle izlemektedir.

4.2.2. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları nedir?

Araştırmanın ikinci probleminin alt cümlesine, “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları nedir?” şeklinde cevap aranmıştır. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Buna göre, öğrencilerin en başarılı olduğu cümleler ve en başarısız olduğu cümleler en çok doğru, en çok yanlış ve en çok boş bıraktıkları cümleler bağlamında saptanmış ve Tablo 4.11’de sunulmuştur:

Tablo 4.11. Cümle Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Kız				Erkek				Toplam									
	Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
D17b	66	82,5	8	10,0	6	7,5	60	75,0	13	16,3	7	8,8	126	78,8	21	13,1	13	8,1
D18b	70	87,5	7	8,8	3	3,8	62	77,5	11	13,8	7	8,8	132	82,5	18	11,3	10	6,3
D19b	72	90,0	7	8,8	1	1,3	64	80,0	11	13,8	5	6,3	136	85,0	18	11,3	6	3,8
Toplam	208	86,7	22	9,2	10	4,2	186	77,5	35	14,6	19	8,0	394	82,1	57	11,9	29	6,1

Tablo 4.11’de görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki 3 cümle bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekini %82,1 (n=394) oranında doğru, %11,9 (n=57) oranında yanlış, %6,1 (n=29) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulma durumları her bir soru bağlamında incelendiğinde, genel olarak ölçme aracındaki 3 cümlede de yönelme hâli ekini %100 oranında doğru buldukları görülmüştür.

Genel olarak, öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları toplam değerler üzerinden tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %85,0 (n=136) ile D19b kodlu (*Hafta sonu Adana’ya gideceğiz.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %82,5 ile D18b kodlu ve %78,8 ile D17b kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %13,1 (n=21) oranı ile D17b kodlu (*Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %11,3 ile D18b kodlu ve D19b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %8,1 (n=13) oranı ile D17b kodlu (*Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %6,3 ile D18b kodlu, %3,8 ile D19b kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları %86,7 (n=208) oranında doğru, %9,2 (n=22) oranında yanlış buldukları, %4,2 (n=10) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %90,0 (n=72) oranı ile D19b kodlu (*Hafta sonu Adana’ya gideceğiz.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %87,5 ile D18b kodlu, %82,5 ile D17b kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %10,0 (n=8) oranı ile D17b (*Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü.*) cümlesidir. Onu %8,8 ile D18b ve D19b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %7,5 (n=6) ile D17b kodlu (*Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü.*) cümlesidir. Bunu sırasıyla %3,8 ile D18b kodlu, %1,3 ile D19b kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin ölçme aracındaki cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları %77,5 (n=186) oranında doğru, %14,6 (n=35) oranında yanlış buldukları, %8 (n=19) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %80,0 (n=64) oranı ile D19b kodlu (*Hafta sonu Adana’ya gideceğiz.*) cümlesidir. Onu sırasıyla %77,5 ile D18b kodlu, %75,0 ile D17b kodlu

cümleler takip etmektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %16,3 (n=8) oranı ile D17b (*Böylece o da boş saksıyı sarayına **kadar** götürdü.*) cümlesidir. Onu %13,8 (n=11) ile D18b ve D19b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı ise %8,8 (n=7) ile D17b kodlu (*Böylece o da boş saksıyı sarayına **kadar** götürdü.*) ve D18b kodlu (*Komutanımız da vatanına **sadık** bir insandı.*) cümlesidir. Bunu %6,3 ile D19b kodlu cümle takip etmektedir.

4.2.3. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın öğelerinin bağlanma durumu kısmının ilk alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin bağlandığı sözcükleri bulma ile ifadeler D17b, D18b ve D19b sorularında olup, bu sorulardaki başarıların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U testi ile ayrı ayrı analiz edilmiş ve elde edilen istatistiki bulgular Tablo 4.12’de sunulmuştur:

Tablo 4.12. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Sözcükleri Bulma Durumlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

SN	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Mann-Whitney U	p
D17b	Kız öğrenci	80	82,36	6.589,00	3.051,00	0,476
	Erkek öğrenci	80	78,64	6.291,00		
D18b	Kız öğrenci	80	80,60	6.448,00	3.192,00	0,967
	Erkek öğrenci	80	80,40	6.432,00		
D19b	Kız öğrenci	80	80,65	6.452,00	3.188,00	0,947
	Erkek öğrenci	80	80,35	6.428,00		

* p<0,05

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere 80 kız ve 80 erkek öğrencinin analize dâhil edildiği bulgularda yönelme hâli ekinin bağlandığı sözcükleri bulmada kız öğrencilerin sıra ortalamalarının sırasıyla 82,36; 80,60 ve 80,65 olduğu görülmektedir. Erkek öğrencilerin ise sıra ortalamaları sırasıyla 78,64; 80,40 ve 80,35 bulunmuştur. D17b, D18b ve D19b soruları için yapılan Mann Whitney U Testinde, z-skorları 1,96’dan küçük çıktığından, p değerleri anlamlı çıkmamıştır. Buna göre yönelme hâli ekinin bağlandığı sözcükleri bulmada cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

4.2.4. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın ögelerinin bağlanma durumu kısmının ikinci alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Bunun için öncelikle ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurların sorgulandığı D17b, D18b ve D19b sorularının kendi içinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 4.13’te verilmiştir:

Tablo 4.13. Yönelme Hâli Ekinin verilen cevaplar ile Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılması

SN	Okul Türü	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Mann-Whitney U	p
D17b	Devlet okulu	120	79,20	9504,00	2244,00	,389
	Özel okul	40	84,40	3376,00		
D18b	Devlet okulu	120	78,58	9429,00	2169,00	,168
	Özel okul	40	86,28	3451,00		
D19b	Devlet okulu	120	79,14	9497,00	2237,00	,300
	Özel okul	40	84,58	3383,00		

* $p < 0.05$

Tablo 4.13’te görüldüğü üzere elde edilen bulgulara göre D17b, D18b ve D19b sorularına verilen yanıtlarda sıra ortalamalarının sırasıyla devlet okullarında 79.20, 78,58 ve 79.14 olduğu tespit edilmiştir, özel okullarda sıra ortalamaları ise 84,40, 86,28 ve 84.58 elde edilmiştir. Bu bulgular da göstermektedir ki, yönelme hâli ekinin bağlandığı sözcüğü bulma bakımından özel okullar daha önde görünmektedir. Ancak, Mann-Whitney U Testi bulgularına göre ise istatistiksel bakımdan anlamlı ($p > 0.05$) bir farklılık tespit edilememiştir.

4.2.5. Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın ögelerinin bağlanma durumu kısmının üçüncü alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken devlet okuluna giden altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumlarının, devlet okulları arasında anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistik bulgular Tablo 4.14’te sunulmuştur:

Tablo 4.14. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Devlet Okulları Arasında Karşılaştırılması

<i>SN</i>	<i>Devlet Okulu</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>X²</i>	<i>p</i>
D17b	DO1	40	64,40	14,468	,001
	DO2	40	69,50		
	DO3	40	47,60		
D18b	DO1	40	64,89	9,709	,008
	DO2	40	66,28		
	DO3	40	50,34		
D19b	DO1	40	65,86	19,355	,000
	DO2	40	68,58		
	DO3	40	47,06		

** p<0.01; Kruskal Wallis Testi.

Tablo 4.14'te görüldüğü üzere D17b sorusuna ilişkin sıra ortalamalarına göre (DO₂) ve (DO₁) devlet okulu öğrencilerinin sıra ortalaması bakımından birbirine yakın değerlerde olduğu,(DO₃) devlet okulunun ise sıra ortalamasının çok düşük olduğu görülmektedir. Bu sıralama büyükten küçüğe doğru, DO₂, DO₁ ve DO₃ (69.50, 64.40 ve 47.60) şeklindedir. Ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p<.01$) bulunmaktadır. D18b sorusunun sıra ortalamaları ise (DO₂)ve (DO₁) devlet okulunda birbirine yakın değerlerde olduğu, (DO₃) devlet okulunun ise farklılaşarak sıra ortalamasının düşük değere sahip olduğu görülmektedir. Bu sıralama büyükten küçüğe doğru, DO₂, DO₁ ve DO₃ (66.28, 64.89 ve 50.34) şeklindedir. Ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p<.01$) bulunmaktadır. D19b sorusunun sıra ortalamaları da (DO₂), (DO₁) ve (DO₃) şeklinde gerçekleşmiştir. Sıra ortalamaları da büyükten küçüğe doğru, DO₂, DO₁ ve DO₃ (68.58, 65.86 ve 47.06) şeklindedir. Ortalamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ($p<.01$) tespit edilmiştir.

Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumlarının devlet okulları arasındaki karşılaştırmada D17b sorusu için DO2 devlet okulu diğer devlet okullarından pozitif yönlü ayrılmıştır. DO2 sorusunun cevaplandırılmasında hem D18b ve D19b sorularında da istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumlarını bir bütün olarak değerlendirebilmek için D17b, D18b ve D19b sorularına verilen doğru cevapların toplamı yoluyla bir toplam skor elde edilmiş ve devlet okulları arasındaki farklılık bu şekilde tespit edilmiştir. Fark testlerine geçmeden önce varyansların homojenliği varsayımını test etmek için yapılan Levene Testi'nde elde edilen bulgular şu şekildedir: D17b sorusu için Levene İstatistiği=132,173**, D18b sorusu için Levene İstatistiği=29,994** ve D19b sorusu için Levene İstatistiği=21,018** bulunmuştur. Buna göre varyanslar homojen dağılmadığından,

her üç devlet okulu arasındaki farklılığı test etmek için non-parametrik testlerden Tamhane-T2 Testi yapılmasına karar verilmiştir. Fark testlerinde D17b için $F= 19.400^{**}$, D18b için $F=26.734^{**}$ ve D19b için 11.828^{**} değerleri elde edilmiştir. Tamhane-T2 Testi bulguları Tablo 4.15'te sunulmuştur:

Tablo 4.15. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Devlet Okulları Arasında Karşılaştırılması

<i>Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Sorular</i>	<i>Devlet Okulları Karşılaştırması</i>		<i>Ortalama Fark</i>	<i>Anlamlılık (Sig.)</i>
D17b	DO ₁	DO ₂	-,125	,601
		DO ₃	-,750**	,000
	DO ₂	DO ₁	,125	,601
		DO ₃	-,625**	,000
	DO ₃	DO ₁	,750**	,000
		DO ₂	,625**	,000
D18b	DO ₁	DO ₂	,025	,982
		DO ₃	-,700**	,000
	DO ₂	DO ₁	-,025	,982
		DO ₃	-,725**	,000
	DO ₃	DO ₁	,700**	,000
		DO ₂	,725**	,000
D19b	DO ₁	DO ₂	-,025	,989
		DO ₃	-,475**	,000
	DO ₂	DO ₁	,025	,989
		DO ₃	-,450**	,001
	DO ₃	DO ₁	,475**	,000
		DO ₂	,450**	,001

** 0.01; Tamhane-T2 Testi

Tablo 4.15'te görüldüğü üzere verilen yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumlarında D17b sorusu için DO₁ ve DO₃ okulları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Benzer bir farklılık da DO₂ ve DO₃ okulları arasında tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları incelendiğinde başarı sıralamasının D₃, D₂ ve D₁ şeklinde olduğu görülmektedir.

D18b sorusuna yönelik elde edilen bulgularda da DO₁ ve DO₃ okulları arasında; DO₂ ve DO₃ okulları arasında, DO₃'ün ise her iki okula göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Başarı sıralaması Tablo 4.13'teki sıra ortalamaları incelendiğinde D₃, D₁ ve D₂ şeklinde oluşmuştur.

D19b sorusu için yapılan incelemede ise, DO₁ ve DO₃ okulları arasında; DO₂ ve DO₃ okulları arasında, DO₃ devlet okulunun ise her iki okula göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Sıra ortalamaları incelendiğinde okulların başarı sıralaması D₃, D₂ ve D₁ şeklinde olduğu göze çarpmaktadır.

4.2.6.Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumları Öğrenci Başarısına Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın öğelerinin bağlanma durumu kısmının alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları öğrenci başarısına göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları ile öğrenci başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistiki bulgular Tablo 4.16’da sunulmuştur:

Tablo 4.16. Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsurları Bulma Durumlarının Okul Başarısına Göre Karşılaştırılması

	Başarı Puanı	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Mann-Whitney U	p
D17b	60-80	7	63,50	444,5	416,5	0,164
	80-100	153	81,28	12435,5		
D18b	60-80	7	52,36	366,5	338,5	,013*
	80-100	153	81,79	12513,5		
D19b	60-80	7	64,50	451,5	423,5	0,132
	80-100	153	81,23	12428,5		

* p<0,0

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları okul başarısına göre bulma durumları incelendiğinde, D18b (*Komutanımız da vatanına sadık bir insandı /bağlandığı sözcük*) için 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p \leq 0,05$). Yani, okul başarısı 80-100 puan arasında olan öğrencilerin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları 60-80 puan arasında olan öğrencilere göre daha iyi durumdadır. D17b ve D19b sözcüklerindeki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma bakımından okul başarısı bağlamında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$).

4.3. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları ile İlgili İstatistiki Bulgular

Bu bölümde öğrencilere uygulanan ölçme testi sonucunda sorularda öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumlarıyla alakalı elde edilen verilerle ilgili olarak hazırlanmış olan tablolar ve tabloların istatistikleri ile ilgili olarak hazırlanmış bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

4.3.1. Ortaokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Ölçme Aracındaki Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Nedir?

Araştırmanın üçüncü problem cümlesine, “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları nedir?” şeklinde cevap aranmıştır. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Öğrencilerin en başarılı olduğu cümleler ve en başarısız olduğu cümleler belirlenmiştir. En çok doğru, yanlış ve boş bıraktıkları cümleler saptanmıştır. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları okul türü, başarı puanı değişkenlerine ve devlet okulları arasında farklılaşıp farklılaşmadığına göre incelenmiştir.

Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları frekans ve yüzdelik olarak Tablo 4.17’de sunulmuştur:

Tablo 4.17. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdelik Dağılımı

Soru No	Kız						Erkek						Toplam					
	Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş		Doğru		Yanlış		Boş	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
E20	47	58,8	28	35,0	5	6,3	52	65,0	22	27,5	6	7,5	99	61,9	50	31,3	11	6,9
E21	57	71,3	20	25,0	3	3,8	55	68,8	23	28,8	2	2,5	112	70,0	43	26,9	5	3,1
E22	54	67,5	22	27,5	4	5,0	60	75,0	20	25,0	0	0,0	114	71,3	42	26,3	4	2,5
E23	59	73,8	20	25,0	1	1,3	55	68,8	23	28,8	2	2,5	114	71,3	43	26,9	3	1,9
E24	45	56,3	35	43,8	0	0,0	47	58,8	30	37,5	3	3,8	92	57,5	65	40,6	3	1,9
E25	49	61,3	29	36,3	2	2,5	50	62,5	29	36,3	1	1,3	99	61,9	58	36,3	3	1,9
E26	31	38,8	48	60,0	1	1,3	28	35,0	50	62,5	2	2,5	59	36,9	98	61,3	3	1,9
E27	51	63,8	22	27,5	7	8,8	55	68,8	15	18,8	10	12,5	106	66,3	37	23,1	17	10,6
E28	58	72,5	15	18,8	7	8,8	52	65,0	23	28,8	5	6,3	110	68,8	38	23,8	12	7,5
E29	53	66,3	16	20,0	11	13,8	51	63,8	16	20,0	13	16,3	104	65,0	32	20,0	24	15,0
F30b	52	65,0	26	32,5	2	2,5	56	70,0	23	28,8	1	1,3	108	67,5	49	30,6	3	1,9
F31b	57	71,3	22	27,5	1	1,3	52	65,0	25	31,3	3	3,8	109	68,1	47	29,4	4	2,5
F32b	59	73,8	19	23,8	2	2,5	58	72,5	20	25,0	2	2,5	117	73,1	39	24,4	4	2,5
F33b	48	60,0	21	26,3	11	13,8	42	52,5	29	36,3	9	11,3	90	56,3	50	31,3	20	12,5
F34b	53	66,3	18	22,5	9	11,3	54	67,5	19	23,8	7	8,8	107	66,9	37	23,1	16	10,0
F35b	56	70,0	20	25,0	4	5,0	47	58,8	18	22,5	5	6,3	103	64,4	38	23,8	9	5,6
F36b	52	65,0	22	27,5	6	7,5	47	58,8	28	35,0	5	6,3	99	61,9	50	31,3	11	6,9
F37b	45	56,3	25	31,3	10	12,5	49	61,3	26	32,5	5	6,3	94	58,8	51	31,9	15	9,4
Toplam	926	64,3	428	29,7	86	6,0	910	63,6	439	30,7	81	5,7	1836	64,0	867	30,2	167	5,8

Tablo 4.17’de görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki 18 cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini %64,0 (n=1836) oranında doğru

buldukları, %30,2 (n=867) oranında yanlış buldukları ve %5,8 (n=167) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler toplamda 17 cümlede %50 ve üzerinde doğru yanıt verdikleri tespit edilmiştir.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %73,1 (n=117) ile F32b kodlu (*İkindiye Bursa'yı geçmiş olacağız/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %71,3 ile E22 kodlu ve E23 kodlu cümleler ile %70 ile E21 kodlu cümle izlemektedir. En fazla yanlış cevaplama oranı ise %61,2 (n=98) ile E26 kodlu (*Kızımı boşuna sinirlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümlesidir. Onu %40,6 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 kodlu ve %31,9 ile F37b kodlu cümleler izlemektedir. En çok boş bırakma oranı da %15,0 (n=24) ile E29 kodlu (*Akşama gene uğruyorlar/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %12,5 ile F33b kodlu, %10,6 ile E27 kodlu ve %10 ile F34b kodlu cümleler izlemektedir.

Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları incelendiğinde, yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları %64,3 (n=926) oranında doğru; %29,7 (428) oranında yanlış buldukları, diğer yandan %6,0 (n=86) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %73,1 (n=59) ile E23 kodlu (*Yarına bu ödevi bitirmelisin/zaman*) cümlesi ile %73,8'lik (n=59) oranla F32b (*İkindiye Bursa'yı geçmiş olacağız/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %71,3 ile E22 kodlu ve E23 kodlu cümleler ile %70,0 ile E22 kodlu cümle takip etmektedir. Kız öğrencilerin en yüksek yanlış cevaplama oranı %60,0(n=48) ile E26 kodlu (*Kızımı boşuna sinirlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümlesine aittir. Onu %40,6 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 kodlu ve %31,9 ile de F37b kodlu cümleler takip etmektedir. Diğer yandan en yüksek boş bırakma oranı da %15,0 (n=11) ile E29 kodlu (*Akşama gene uğruyorlar/zaman*) cümlesidir. Sonra sırasıyla bu cümleyi, %12,5 ile F33b kodlu, %10,6 ile E27 kodlu ve %10 ile F34b kodlu cümleleri takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları %63,6 (n=910) oranında doğru, %30,7 (n=439) oranında yanlış ve %5,7 (n=81) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir. En yüksek doğru cevaplama oranı %75,0 (n=60) ile E22 (*Otobüs on dakika sonra Ankara'ya hareket edecek/yere yönelme*) kodlu cümledir. Bu cümleyi %72,5 ile F32b kodlu, %70 ile F30b kodlu ve %68,8 ile E21 kodlu cümleler izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %62,5 (n=50) ile E26 (*Kızımı boşuna sinirlendirmişim/isimden isim yapım eki*) kodlu cümlesi şeklinde tespit edilmiştir. Onu %37,5 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 kodlu ve F33b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı da %16,3 (n=13) ile E29

(*Akşama gene uğruyorlar/zaman*) kodlu cümlesidir. Bunu sırasıyla, %12,5 ile E27 kodlu, %11,3 ile F33b kodlu ve %8,8 ile F34b kodlu cümleler takip etmektedir.

Bu alt başlık altında, “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumları nedir?*” şeklinde cevap aranmıştır. Ölçme aracındaki 10 yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma ile ilgili soru söz konusudur. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeler Tablo 4.18’de sunulmuştur:

Tablo 4.18. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Altı Çizili Olarak Verilen Sözcükler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Kız				Erkek				Toplam									
	Doğru Sayı	%	Yanlış Sayı	%	Boş Sayı	%	Doğru Sayı	%	Yanlış Sayı	%	Boş Sayı	%	Doğru Sayı	%	Yanlış Sayı	%	Boş Sayı	%
E20	47	58,8	28	35,0	5	6,3	52	65,0	22	27,5	6	7,5	99	61,9	50	31,3	11	6,9
E21	57	71,3	20	25,0	3	3,8	55	68,8	23	28,8	2	2,5	112	70,0	43	26,9	5	3,1
E22	54	67,5	22	27,5	4	5,0	60	75,0	20	25,0	0	0,0	114	71,3	42	26,3	4	2,5
E23	59	73,8	20	25,0	1	1,3	55	68,8	23	28,8	2	2,5	114	71,3	43	26,9	3	1,9
E24	45	56,3	35	43,8	0	0,0	47	58,8	30	37,5	3	3,8	92	57,5	65	40,6	3	1,9
E25	49	61,3	29	36,3	2	2,5	50	62,5	29	36,3	1	1,3	99	61,9	58	36,3	3	1,9
E26	31	38,8	48	60,0	1	1,3	28	35,0	50	62,5	2	2,5	59	36,9	98	61,3	3	1,9
E27	51	63,8	22	27,5	7	8,8	55	68,8	15	18,8	10	12,5	106	66,3	37	23,1	17	10,6
E28	58	72,5	15	18,8	7	8,8	52	65,0	23	28,8	5	6,3	110	68,8	38	23,8	12	7,5
E29	53	66,3	16	20,0	11	13,8	51	63,8	16	20,0	13	16,3	104	65,0	32	20,0	24	15,0
Toplam	504	63,0	255	31,9	41	5,1	505	63,1	251	31,4	44	5,5	1009	63,1	506	31,6	85	5,3

Tablo 4.18’de görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin %63,1 (n=1009) oranında doğru buldukları, %31,6 (n=506) oranında yanlış buldukları ve %5,3 (n=85) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler toplamda 10 cümlede %50 ve üzerinde doğru yanıt vermişlerdir.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel olarak yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumları tek tek irdelendiğinde en yüksek doğru cevaplama oranı %71,3 (n=114) ile E22 kodlu (*Otobüs on dakika sonra Ankara’ya hareket edecek/yere yönelme*) cümlesidir. Onu %71,3 ile A23 kodlu, %70 ile E21 kodlu ve %68,8 ile E28 kodlu cümleler izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı ise %61,3 (n=98) ile E26 kodlu (*Kızımı boşuna sinirlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümledir. Bu cümleyi %40,6 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 ve %31,3 ile E20

kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek boş bırakma oranı da % 15,0 (n=24) ile E29 kodlu (**Aksama** gene uğruyorlar/zaman) cümlesidir. Bu cümleyi ise %10,6 (n=17) oranı ile E27 kodlu, %7,5 (n=12) oranı ile E28 kodlu ve %6,9 ile E20 kodlu cümle takip etmektedir.

Kız öğrencilerin cümle ve metin bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin %63,0 (n=504) yönelme hâli ekinin işlevini doğru buldukları, %31,9 (n=255) oranında yanlış buldukları ve %5,1 (n=41) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %73,8 (n=59) ile E23 kodlu (**Yarına** bu ödevi bitirmelisin/zaman) cümlesidir. Onu %72,5 ile A28 kodlu, %71,3 ile E21 kodlu ve %67,5 ile E22 kodlu cümleler izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %60,0 (n=48) ile E26 kodlu (*Kızımı **boşuna** sınırlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümlesidir. Bu cümleyi %43,8 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 ve %35,0 ile E20 kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek boş bırakma oranı da %13,8 (n=11) ile E29 kodlu (**Aksama** gene uğruyorlar/zaman) cümlesidir. Bu cümleyi ise %8,8 oranı ile E27 ve E28 kodlu cümleler, %6,3 ile E20 kodlu cümle takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin cümle ve metin bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin %63,1 (n=505) oranında doğru buldukları, %31,4 (n=251) oranında yanlış buldukları ve %5,5 (n=44) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %75,0 (n=60) ile E22 kodlu (*Otobüs on dakika sonra **Ankara'ya** hareket edecek/yere yönelme*) cümlesidir. Bu cümleyi %72,5 ile E28 kodlu, %71,3 ile E21 kodlu ve %67,5 ile E22 kodlu cümleler izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %62,5 (n=50) ile E26 kodlu (*Kızımı **boşuna** sınırlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümlesidir. Onu %43,8 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 ve %35,0 ile E20 kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı da %16,3 (n=13) ile E29 kodlu (**Aksama** gene uğruyorlar/zaman) cümlesidir. Bu cümleyi ise %8,8 oranı ile E27 ve E28 kodlu cümleler, %6,3 ile E20 kodlu cümle takip etmektedir.

Bu alt başlık altında, “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumları nedir?” şeklinde cevap aranmıştır. Ölçme aracındaki 8 yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma ile ilgili soru söz konusudur. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin

işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeler Tablo 4.19’da sunulmuştur:

Tablo 4.19. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevlerini Altı Çizili Olarak Verilmeyen Sözcükler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Kız			Erkek			Toplam											
	Doğru Sayı	%	Yanlış Sayı	%	Boş Sayı	%	Doğru Sayı	%	Yanlış Sayı	%	Boş Sayı	%						
F30b	52	65,0	26	32,5	2	2,5	56	70,0	23	28,8	1	1,3	108	67,5	49	30,6	3	1,9
F31b	57	71,3	22	27,5	1	1,3	52	65,0	25	31,3	3	3,8	109	68,1	47	29,4	4	2,5
F32b	59	73,8	19	23,8	2	2,5	58	72,5	20	25,0	2	2,5	117	73,1	39	24,4	4	2,5
F33b	48	60,0	21	26,3	11	13,8	42	52,5	29	36,3	9	11,3	90	56,3	50	31,3	20	12,5
F34b	53	66,3	18	22,5	9	11,3	54	67,5	19	23,8	7	8,8	107	66,9	37	23,1	16	10,0
F35b	56	70,0	20	25,0	4	5,0	47	58,8	18	22,5	5	6,3	103	64,4	38	23,8	9	5,6
F36b	52	65,0	22	27,5	6	7,5	47	58,8	28	35,0	5	6,3	99	61,9	50	31,3	11	6,9
F37b	45	56,3	25	31,3	10	12,5	49	61,3	26	32,5	5	6,3	94	58,8	51	31,9	15	9,4
Toplam	422	65,9	173	27,0	45	7,0	405	64,3	188	29,8	37	5,9	827	65,1	361	28,4	82	6,5

Tablo 4.19’da görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin, %65,1 (n=827) yönelme hâli ekinin işlevini doğru buldukları, %28,4 (n=361) yanlış buldukları ve %6,5 (n=82) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin tamamı ölçme aracındaki 8 cümlede de %50’nin üzerinde yönelme hâli ekinin işlevlerini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma becerisinde başarı göstermişlerdir.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumları tek tek irdelendiğinde en yüksek doğru cevaplama oranı %73,1 (n=117) ile F32b kodlu (*İkindiye Bursa’yı geçmiş olacağız/zaman*) cümlesidir. Bunu %68,1 ile F31b kodlu, %67,5 ile F30b kodlu, %66,9 ile F34b kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %31,9 (n=51) ile F37b kodlu (*Ailesinden ayrılıp İstanbul’a gidecekti/yere yönelme*) cümlesidir. Onu %31,3 ile F33b ve F36b kodlu cümleler ile %30,6 ile F30b kodlu cümle izlemiştir. En yüksek boş bırakma oranı ise %12,5 (n=20) ile F33b kodlu (*Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik/sebep*) cümlesidir. Onu %10,0 ile F34b kodlu, %9,4 ile F37b ve %6,9 ile F36b kodlu cümleler takip etmektedir. Ölçme aracındaki 8 cümlede öğrencilerin tamamı da %50 ve üzerinde doğru cevap vermiştir.

Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel olarak yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumu incelendiğinde

öğrencilerin %65,9 (n=422) yönelme hâli ekinin işlevini doğru buldukları, %27,0 (n=173) oranında yanlış buldukları ve %7,0 (n=45) oranında ise boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %73,8 (n=59) ile F32b kodlu (*İkindiye Bursa'yı geçmiş olacağız/zaman*) cümlesidir. Onu %71,3 ile F31b kodlu, %70,0 ile F35b kodlu, %66,3 ile F34b kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %32,5 (n=26) ile F30b kodlu (*Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü/durum*) cümlesidir. Onu %31,3 ile F37b kodlu, %27,5 ile F31b kodlu ve %27,5 ile F36b kodlu cümleler izlemiştir. En yüksek boş bırakma oranı %13,8 (n=11) ile F33b kodlu (*Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik/sebep*) cümlesidir. Bunu %12,5 ile F37b kodlu, %11,3 ile F34b ve %7,5 ile F36b kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin %64,3 (n=405) yönelme hâli ekinin işlevini doğru buldukları, %29,8 (n=188) oranında yanlış buldukları ve %5,9 (n=37) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumları tek tek irdelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %72,5 (n=58) ile F32b kodlu (*İkindiye Bursa'yı geçmiş olacağız/zaman*) cümlesidir. Onu %70,0 ile F30b kodlu, %67,5 ile F34b kodlu, %65,0 ile F31b kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %36,3 (n=29) ile F33b kodlu (*Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik/Sebep*) cümlesidir. Bunu %35,0 ile F36b kodlu, %32,5 ile F37b kodlu ve %31,3 ile F31b kodlu cümleler izlemiştir. En yüksek boş bırakma oranı %11,3 (n=9) ile F33b kodlu (*Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik/sebep*) cümlesidir. Bu cümleyi %8,8 ile F34b kodlu, %6,3 ile F35b ve F36b kodlu cümleler takip etmektedir.

Bu alt başlık altında, “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini cümleler üzerinden bulma durumları nedir?*” şeklinde cevap aranmıştır. Ölçme aracındaki 12 yönelme hâli ekinin işlevini cümleler üzerinden bulma ile ilgili soru söz konusudur. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini cümleler üzerinden bulma durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeler Tablo 4.20’de sunulmuştur:

Tablo 4.20. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevlerini Cümleler Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Doğru		Kız Yanlış		Boş		Doğru		Erkek Yanlış		Boş		Doğru		Toplam Yanlış		Boş	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
E20	47	58,8	28	35,0	5	6,3	52	65,0	22	27,5	6	7,5	99	61,9	50	31,3	11	6,9
E21	57	71,3	20	25,0	3	3,8	55	68,8	23	28,8	2	2,5	112	70,0	43	26,9	5	3,1
E22	54	67,5	22	27,5	4	5,0	60	75,0	20	25,0	0	0,0	114	71,3	42	26,3	4	2,5
E23	59	73,8	20	25,0	1	1,3	55	68,8	23	28,8	2	2,5	114	71,3	43	26,9	3	1,9
E24	45	56,3	35	43,8	0	0,0	47	58,8	30	37,5	3	3,8	92	57,5	65	40,6	3	1,9
E25	49	61,3	29	36,3	2	2,5	50	62,5	29	36,3	1	1,3	99	61,9	58	36,3	3	1,9
E26	31	38,8	48	60,0	1	1,3	28	35,0	50	62,5	2	2,5	59	36,9	98	61,3	3	1,9
F30b	52	65,0	26	32,5	2	2,5	56	70,0	23	28,8	1	1,3	108	67,5	49	30,6	3	1,9
F31b	57	71,3	22	27,5	1	1,3	52	65,0	25	31,3	3	3,8	109	68,1	47	29,4	4	2,5
F32b	59	73,8	19	23,8	2	2,5	58	72,5	20	25,0	2	2,5	117	73,1	39	24,4	4	2,5
F33b	48	60,0	21	26,3	11	13,8	42	52,5	29	36,3	9	11,3	90	56,3	50	31,3	20	12,5
F34b	53	66,3	18	22,5	9	11,3	54	67,5	19	23,8	7	8,8	107	66,9	37	23,1	16	10,0
Toplam	611	63,7	308	32,1	41	4,3	609	63,4	313	32,6	38	4,0	1220	63,5	621	32,3	79	4,1

Tablo 4.20'de görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini cümleler üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini %63,5 (n=1220) oranında doğru buldukları, diğer yandan öğrencilerin %32,3 (n=621) oranında yanlış buldukları ve %4,1 (n=79) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini cümleler üzerinden bulma durumları tek tek irdelendiğinde en yüksek doğru cevaplama oranı %73,1 (n=117) ile F32b kodlu (*İkinciye Bursa'yı geçmiş olacağız/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %71,3 ile E22 kodlu, %71,3 ile E23 kodlu ve %70 ile E21 kodlu cümleler izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı ise %61,3 (n=98) ile E26 kodlu (*Kızımı boşuna sinirlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümlesidir. Onu %40,6 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 kodlu ve %31,3 ile E25 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla boş bırakma oranı %12,5 (n=20) ile F33b kodlu (*Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik/sebep*) cümlesidir. Bu cümleyi %10 ile F34b kodlu, %6,9 ile E20 kodlu ve %3,1 ile E21 kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini genel olarak %63,7 (n=611) oranında doğru buldukları, öğrencilerin %32,1 (n=308) oranında yanlış buldukları ve %4,3 (n=41) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin en yüksek doğru cevaplama oranı %73,8 (n=59) ile E23 kodlu (*Yarına bu ödevi bitirmelisin/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %73,8 ile F32b kodlu, %71,3 ile E21 kodlu ve

%71,3 ile F31b kodlu cümleler izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %60,0 (n=48) ile E26 kodlu (*Kızımı boşuna sinirlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümlesidir. Onu %43,8 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 kodlu ve %35 ile E20 kodlu cümleler takip etmektedir. En fazla boş bırakma oranı da %13,8 (n=11) ile F33b kodlu (*Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik/sebep*) cümlesidir. Bunu %11,3 ile F34b kodlu, %6,3 ile E20 kodlu ve %5,0 ile E22 kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini cümleler üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini %63,4 (n=609) oranında doğru buldukları, %32,6 (n=313) oranında yanlış buldukları ve %4,0 (n=38) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin en yüksek doğru cevaplama oranı %75,0 (n=60) ile E22 kodlu (*Otobüs on dakika sonra Ankara'ya hareket edecek/yere yönelme*) cümlesidir. Bu cümleyi %72,5 ile F32b kodlu, %70,0 ile F30b kodlu ve %68,8 ile E21 kodlu cümleler izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %62,50 (n=50) ile E26 kodlu (*Kızımı boşuna sinirlendirmişim/isimden isim yapım eki*) cümlesidir. Onu %37,5 ile E24 kodlu, %36,3 ile E25 kodlu ve %36,3 ile F33b kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek boş bırakma oranı %11,3 (n=9) ile F33b kodlu (*Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik/sebep*) cümlesine aittir. Bunu %8,8 ile F34b kodlu, %7,5 ile E20 kodlu ve %3,8 ile E24 kodlu cümleler takip etmektedir.

Bu alt başlık altında, “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma durumları nedir?*” şeklinde cevap aranmıştır. Ölçme aracındaki 6 yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma ile ilgili soru söz konusudur. Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma durumları her bir soru bağlamında incelenmiş, frekans ve yüzdeler Tablo 4.21’de sunulmuştur:

Tablo 4.21. Cümle ve Metinler Bağlamında Genel ve Cinsiyete Göre Yönelme Hâli Ekinin İşlevlerini Paragraf Üzerinden Bulma Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

Soru No	Doğru		Kız Yanlış		Boş		Doğru		Erkek Yanlış		Boş		Doğru		Toplam Yanlış		Boş	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
E27	51	63,8	22	27,5	7	8,8	55	68,8	15	18,8	10	12,5	106	66,3	37	23,1	17	10,6
E28	58	72,5	15	18,8	7	8,8	52	65,0	23	28,8	5	6,3	110	68,8	38	23,8	12	7,5
E29	53	66,3	16	20,0	11	13,8	51	63,8	16	20,0	13	16,3	104	65,0	32	20,0	24	15,0
F35b	56	70,0	20	25,0	4	5,0	47	58,8	18	22,5	5	6,3	103	64,4	38	23,8	9	5,6
F36b	52	65,0	22	27,5	6	7,5	47	58,8	28	35,0	5	6,3	99	61,9	50	31,3	11	6,9
F37b	45	56,3	25	31,3	10	12,5	49	61,3	26	32,5	5	6,3	94	58,8	51	31,9	15	9,4
Toplam	315	65,6	120	25,0	45	9,4	301	64,0	126	26,8	43	9,2	616	64,8	246	25,9	88	9,3

Tablo 4.21’de görüldüğü üzere öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma durumu incelendiğinde, öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini %64,8 (n=616) oranında doğru buldukları, %25,9 (n=246) oranında yanlış buldukları ve %9,3 (n=88) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin tamamı ölçme aracındaki altı soruya %50’nin üzerinde başarıyla doğru cevap vermiştir.

Genel olarak, öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma durumları incelendiğinde, en yüksek doğru cevaplama oranı %68,8 (n=110) ile E28 kodlu (*Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı/yere yönelme*) cümlesidir. Bu cümleyi %66,3 ile E27 kodlu, %65,0 ile E29 kodlu ve %64,4 ile F35b cümlesi izlemektedir. Öğrencilerin en yüksek yanlış cevaplama oranı %31,9 (n=51) ile F37b kodlu (*Ailesinden ayrılıp İstanbul’a gidecekti/yere yönelme*) cümlesidir. Onu %31,3 ile F36b kodlu, %23,8 ile E28 kodlu ve %23,8 ile F35b kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek boş bırakma oranı %15,0 (n=24) ile E29 kodlu (*Akşama gene uğruyorlar/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %10,6 ile E27, %9,4 ile F37b ve %7,5 ile E28 kodlu cümleler takip etmektedir.

Kız öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel olarak yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini %65,6 (n=315) oranında doğru buldukları, diğer yandan öğrencilerin %25,0 (n=120) oranında yanlış buldukları ve %9,4 (n=45) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma durumları incelendiğinde en yüksek doğru cevaplama oranı %72,5 (n=58) ile E28 kodlu (*Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı/yere yönelme*) cümlesidir. Bu cümleyi %70,0 ile F35b kodlu, %66,3 ile E29 kodlu ve %65,0 ile F36b cümlesi izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %31,3 (n=25) ile F37b kodlu (*Ailesinden ayrılıp İstanbul’a gidecekti/yere yönelme*) cümlesidir. Onu %27,5 ile E27 kodlu, %27,5 ile F36b kodlu ve %25,0 ile F35b kodlu cümleler takip etmektedir. En çok boş bırakma oranı da %13,8 (n=11) ile E29 kodlu (*Akşama gene uğruyorlar/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %12,5 ile F37b, %8,8 ile E28 ve %8,8 ile E28 kodlu cümleler takip etmektedir.

Erkek öğrencilerin cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini paragraf üzerinden bulma durumu incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini %64,0 (n=301) oranında doğru buldukları, diğer yandan öğrencilerin %26,8 (n=126) oranında yanlış buldukları ve %9,2 (n=43) oranında boş bıraktıkları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin başarı durumları incelendiğinde en yüksek doğru cevaplama oranı %68,8

(n=55) ile E27 kodlu (*Komşuları hatır sormaya geliyorlar/sebep*) cümlesidir. Bu cümleyi %65,0 ile E28 kodlu, %63,8 ile E29 kodlu ve %61,3 ile F37b kodlu cümle izlemektedir. En yüksek yanlış cevaplama oranı %35,0 (n=28) ile F36b kodlu (*O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı/zaman*) cümlesidir. Bu cümleyi %32,5 ile F37b kodlu, %28,8 ile E28 kodlu ve %22,5 ile F35b kodlu cümleler takip etmektedir. En yüksek boş bırakma oranı %16,3 (n=13) ile E29 kodlu (*Akşama gene uğruyorlar/zaman*) cümlesidir. Bunu %12,5 ile E27, %6,3 ile E28 ve %6,3 ile F35b kodlu cümleler takip etmektedir.

4.3.2. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Cinsiyete Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın işlev kısmının ilk alt problemine “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?*” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistikî bulgular Tablo 4.22’de sunulmuştur:

Tablo 4.22. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Mann-Whitney U	p
Kız	80	82.06	6564.50	3075.500	,669
Erkek	80	78.94	6315.50		

* p<0,05

Tablo 4.22 görüldüğü üzere kız öğrencilerin sıra ortalamalarının 82.06, sıra toplamlarının 6564.50; erkek öğrencilerin sıra ortalamalarının 78.94, sıra toplamlarının 6315.50 olduğu görülmektedir. Ancak Mann-Whitney U Testi bulgularına göre, altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamamıştır (p= ,669 > ,05). Yani, kız ve erkek öğrencilerin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin işlevini bulmada başarı durumlarının birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

4.3.3. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Okul Türüne Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın işlev kısmının ikinci alt problemine “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?*” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları ile okul türü

değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistiki bulgular Tablo 4.23'te sunulmuştur:

Tablo 4.23. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Unsurları Bulma Durumları Okul Türüne Göre Karşılaştırılması

<i>Okul Türü</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>Mann-Whitney U</i>	<i>p</i>
Devlet	120	64.97	7796.50	536.50	,000
Özel	40	127.09	5083.50		

** p<0,01

Tablo 4.23'te görüldüğü üzere devlet okuluna giden öğrencilerin sıra ortalamalarının 64.97, sıra toplamalarının 7796.50; özel okula giden öğrencilerin sıra ortalamalarının 127.09, sıra toplamalarının 5083.50 olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumlarında okul türüne göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($p = ,000 < ,01$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın özel okul öğrencilerinin lehine olduğu görülmektedir. Buna göre, özel okul öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumunun, devlet okulu öğrencilerine göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

4.3.4. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Devlet Okullarına Arasında Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın işlev kısmının üçüncü alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken devlet okuluna giden altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumlarının, devlet okulları arasında anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistiki bulgular Tablo 4.24'te sunulmuştur:

Tablo 4.24. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumlarının Devlet Okulları Arasında Karşılaştırılması

<i>Devlet Okulu</i>	<i>N</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Ss.</i>	<i>X²</i>	<i>p</i>
DO1	40	95.65	2,00	61939,00	,000
DO2	40	43.49			
DO3	40	42.36			

** p<0,01

Tablo 4.24’te görüldüğü üzere, altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumlarının devlet okulları arasında anlamlı bir biçimde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p \leq 0,05$). Devlet okullarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, başarısı yüksek olan DO₁ okuluna giden öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumlarının daha iyi olduğu sıra ortalamasından anlaşılmaktadır. Çünkü DO₂ ve DO₃ okuluna giden öğrencilerin sıra ortalamaları birbirine yakın olmasına karşın DO₁ okulunun sıra ortalamasından çok az olduklarından DO₁ lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur.

4.3.5. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumları Okul Başarısına Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın işlev kısmının dördüncü alt problemine “Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları okul başarısına göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde cevap aranmıştır. Alt probleme ilişkin bulgular elde edilirken altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini bulma durumları ile okul başarıları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda elde edilen istatistiki bulgular Tablo 4.25’te sunulmuştur:

Tablo 4.25. Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulma Durumlarının Okul Başarısına Göre Karşılaştırılması

Başarı T. Puanı	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	Mann-Whitney U	p
60-80	7	36.93	258.50	230,50	,011
80-100	153	82.49	12621.50		

* $p < 0,05$

Tablo 4.25’te görüldüğü üzere başarı puanı 60-80 arası olan öğrencilerin sayısının 7, sıra ortalamalarının 36.93, sıra toplamalarının 258.50, başarı puanı 80-100 arası olan öğrencilerin sayısı 153, sıra ortalamalarının 82.49, sıra toplamalarının 12621.50 olduğu görülmektedir. Elde edilen değerler incelendiğinde, altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları okul başarısına göre anlamlı bir fark bulunmuştur ($p = ,011 < ,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın 80-100 puan arasında olanların lehine olduğu görülmektedir. Buna göre, okul başarı puanının 80-100 arasında olanların yönelme hâli ekini bulma durumu, 60-80 arasında olanlara göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Ortaokul Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Ölçme Aracındaki Cümle ve Metinlerde Yönelme Hâli Ekini, Bağlandığı Unsurları ve İşlevini Bulmayla İlgili Yaptıkları Hatalara İlişkin İstatistikî Bulgular

Bu bölümde öğrencilere uygulanan ölçme testi sonucunda sorularda öğrencilerin yönelme hâli ekini bağlandığı unsurları ve işlevleri bulma sırasında yaptıkları hataların neler olduğu üzerinde durulmuştur.

4.4.1. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Yaptıkları Hatalar Nelerdir?

Öğrencilerin her bir cümle bağlamında yönelme hâli ekini bulurken verdikleri cevaplardan boş veya doğru yanıtladıkları cevaplar haricinde hatalı olarak verdikleri yanıtlar ve bu hataların nedenleri Tablo 4.26’da sunulmuştur:

Tablo 4.26. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Yaptıkları Hatalar

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni (Tablo 4.26 Devamı)
A1	İkindiye doğru iyice susamıştı, kana kana su içti	İkindiye	Kana	37	94,87%	Zarf-fiil ekine yönelme hâli eki deme hatası
			İyice	2	5,13%	Ekin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
A2	Dokuzu beş geçe sınıfa	Sınıfa	Geçe	81	90,00%	Zarf-fiil ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Dokuzu	9	10,00%	Belirtme hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
A3	Oyuncakları dolaptan alıp odanın ortasına koydum	Ortasına	dolaptan	50	96,15%	Ayrılma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Koydum	2	3,85%	Hikâye kipi ekine yönelme hâli eki deme hatası
A4	İstedğin kese kâğıtlarını masaya koydum	Masaya	Kese	63	100,00%	Kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
A5	Kasa o açana dek kilitli duruyordu	Açana	Kasa	33	89,19%	Kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
			duruyordu	4	10,81%	Hikâye kipi ekine yönelme hâli eki deme hatası
A6	Uzun yolu yaya yürüdüktan sonra bir çeşmeye rastladı	Çeşmeye	Yaya	45	100,00%	Kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni (Tablo 4.26 Devamı)
A7	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreydi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk:	Bize	kapmaca	21	42,00%	Ekin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
			ağaçların <u>n</u>	16	32,00%	İlgi hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Körebe	8	16,00%	Kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
			gölgesin <u>de</u>	3	6,00%	Bulunma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Yer <u>i</u>	2	4,00%	Belirtme hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
A8	saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi. Bir gün, bu alan <u>a</u> alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.	Buraya	Merkez <u>i</u>	19	33,93%	Tamlanan ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Yer <u>i</u>	2	3,57%	Belirtme hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
			gölgesin <u>de</u>	47	85,45%	Bulunma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Ağaçların <u>n</u>	2	3,64%	İlgi hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
A9		Alana	Alt <u>ı</u>	2	3,64%	Tamlanan ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Haberin <u>i</u>	2	3,64%	İyelik ekine yönelme hâli eki deme hatası
			Yer <u>i</u>	2	3,64%	Belirtme hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
B10a	Ona buradan gitmesini söyledim	Ona	Burad <u>an</u>	44	100,00%	Ayrılma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
B11a	Usta, küçük çırağın <u>a</u> göz ucuyla şöyle bir baktı	çırağın <u>a</u>	Ucuyla	39	90,70%	Ekin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
			Şöyle	4	9,30%	Kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
B12a	Mehmet kendisine eziyet ediyordu	kendisine	<u>Mehmet</u>	25	100,00%	Yalnız hâldeki isme yönelme hâli eki deme hatası
B13a	Bir duvara bir taş koy, çiçek kokla!	duvara	Kokla	34	100,00%	Kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
C14	Ülkemizde bilim dünyasına değerli bilim adamları yetişiyor	bilim dünyasına	Ülkemizde	23	74,19%	Ekin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
			Bilim adamlar <u>ı</u>	8	25,81%	İyelik ekine yönelme hâli eki deme hatası
C15	Gecenin ağırlığına karşı, hafiftiler, inceden inceden	gecenin ağırlığına	Inceden inceden	27	100,00%	Ayrılma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
C16	Karşıdaki yola kadar yarışalım mı?	karşıdaki yola	<u>Kadar</u>	34	100,00%	Edata yönelme hâli eki deme hatası
			Saksıy <u>ı</u>	32	84,21%	Belirtme hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
D17a	Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü	Sarayına	<u>Kadar</u>	4	10,53%	Edata yönelme hâli eki deme hatası
			Böylece	2	5,26%	Ekin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
D18a	Komutanımız da vatanına sadık bir insandı	Vatanına	Komutanımız	27	87,10%	Yalnız hâldeki iyelik eki almış isme yönelme hâli eki deme hatası
			Sadık	4	12,90%	Sıfata yönelme hâli eki deme hatası
D19a	Hafta sonu Adana'ya gideceğiz	Adana'ya	Hafta sonu	25	100,00%	Ünlüyle biten isme yönelme hâli eki deme hatası
F30a	Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü	Altı parçaya	Şeyler	23	76,67%	Yalnız hâldeki çokluk eki almış isme yönelme hâli eki deme hatası
			Mırıldanarak	7	23,33%	Zarf- fil ekine yönelme hâli eki deme hatası
F31a	Vaktiyle bu kitapları onar liraya almıştık	onar liraya	Vaktiyle	21	77,78%	Vasıta hâli ekine
			Kitapları	6	22,22%	Belirtme hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni (Tablo 4.26 Devamı)
F32a	İkinciye Bursa'yı geçmiş olacağız	ikinciye	Bursa'yı	15	75,00%	Belirtme hâli ekiyle biten isme yönelme hâli eki deme hatası
			Bursa	5	25,00%	İsmin son ünlüsüne
F33a	Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik	parkta gezmesine	Bizimle	37	100,00%	Vasıta hâli ekine
F34a	Arkadaşlarımızla Çanakkale'ye geleceğiz	Çanakkale'ye	Arkadaşlarımızla	30	100,00%	Vasıta hâli ekine
F35a		üniversiteyi kazanmasına	Okulu	36	100,00%	Belirtme hâli ekiyle biten isme yönelme hâli eki deme hatası
F36a	İstediği okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	o günün akşamına	İçerisin de	39	100,00%	Bulunma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
			ailesin den ayrılıp	19	44,19%	Ayrılma hâli ekiyle biten isme veya zarf-fiil ekiyle biten fiile yönelme hâli eki deme hatası
F37a		İstanbul'a	Okulunu bitirecek	8	18,60%	Belirtme hâli ekine veya gelecek zaman kipi ekine yönelme hâli eki deme hatası
			olmuştu.	6	13,95%	Hikâye kipi ekine
			gidecekti	6	13,95%	Hikâye kipi ekine
			Bunu	4	9,30%	Belirtme hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası

Tablo 4.26'da görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları hata zarf fiil ekine yönelme hâli eki deme hatası en çok 81 kişi (%56,26) “Dokuzu beş geçe sınıfa girdi.” ile A2 sorusunda, sonrasında 37 kişi (%25,69) “İkinciye doğru iyice susamıştı, kana kana su içti.” ile A1 sorusunda, 19 kişi (%13,19) ile “İstediği okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.” F37a sorusunda ve son olarak 7 kişi (%4,86) ile F30a “Hamdi bir şeyler murıldanarak peyniri altı parçaya böldü.” sorusunda yaptıkları görülmektedir.

Tablo 4.26. dikkate alınarak öğrencilerin verdikleri hatalı yanıtların hata nedenlerine göre en çok yaptıkları hatalar ilerleyen bölümlerde detaylı olarak incelenmiştir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları hata olan zarf-fiil eki ile karıştırma hatasına ait detaylar Tablo 4.27'de sunulmuştur:

Tablo 4.27. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Zarf-Fiil Eki ile Karıştırma Hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni
A2	Dokuzu beş geçe sınıfa girdi .	Sınıfa	Geçe	81	56,25%	
A1	İkinciye doğru iyice susamıştı, kana kana su içti	İkinciye	Kana	37	25,69%	
F37a	İstediği okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasın a mutlu olmuştu. O günün akşamın a annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	İstanbul'a	Ailesinden ayrılıp	19	13,19%	Zarf-fiil ekine yönelme hâli eki deme hatası
F30a	Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü	Altı parçaya	Mırıldanarak	7	4,86%	

Tablo 4.27’de görüldüğü üzere öğrencilerin yönelme hâli ekini bulmaları beklenen sorulara yanlış yanıt olarak zarf fiil ekini verdikleri sorulardan A2 sorusuna doğru yanıt olan yönelme hâli eki “sınıfa” yerine zarf-fiil olan “geçe” diyerek en çok hatayı bu soruda yaptıkları görülmektedir. Sonrasında sırasıyla A1 sorusuna doğru yanıt olan “ikinciye” yerine “kana”, F37a sorusunda “İstanbul’a” yerine “ailesinden ayrılıp” ve son olarak F30a sorusunda “altı parçaya” yerine “mırıldanarak” diyerek doğru yanıt olan yönelme hâli eki yerine zarf fiil ekini yanlış yanıt olarak verdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları ikinci hata olan ekin ünlüsü ile karıştırma hatasına ait detaylar Tablo 4.28’de sunulmuştur:

Tablo 4.28. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Ekin Ünlüsü ile Karıştırma Hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni
B11a	Usta, küçük çırağına göz ucuyla şöyle bir baktı	çırağına	Ucuyla	39	44,83%	
C14	Ülkemizde bilim dünyasına değerli bilim adamları yetişiyor Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreydi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk:	bilim dünyasına	Ülkemizde bilim	23	26,44%	
A7	saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.	Bize	kapmaca	21	24,14%	Ekin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası
A1	İkinciye doğru iyice susamıştı, kana kana su içti	İkinciye	İyice	2	2,30%	
D17a	Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü	Sarayına	Böylece	2	2,30%	

Tablo 4.28’de görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları ikinci hata yönelme hâli ekine ekin ünlüsü deme hatası en çok 39 kişi ile (%44,83) “Usta, küçük çırağına göz ucuyla şöyle bir baktı.” ile B11a, 23 kişi (%26,44) ile “Ülkemizde

bilim dünyasına değerli bilim adamları yetişiyor.” ile C14, 21 kişi (%24,14) ile A7 ve son olarak 2 kişi (%2,30) ile A1 ve benzer şekilde 2 kişi (%2,30) ile D17a sorusudur.

Tablo 4.28. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekini bulmaları beklenirken yanlış yanıt olarak ekin ünlüsünü belirttikleri sorulardan B11a’da doğru yanıt olan yönelme hâli eki “*çırağına*” yerine ekin ünlüsü “*ucuyla*” diyerek en çok hatayı bu soruda yaptıkları görülmektedir. Hemen sonrasında C14’te yönelme hâli eki olan “*bilim dünyasına*” yerine “*ülkemizde bilim*” ile yanlış yanıt olarak ekin ünlüsünü belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin sonrasında sırasıyla A7 sorusunda doğru yanıt olan “*bize*” yerine “*kapmaca*”, A1 sorusunda “*ikindiye*” yerine “*iyice*” ve son olarak D17a sorusunda “*altı parçaya*” yerine “*mırıldanarak*” yanlış yanıtlarını verdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları üçüncü hata olan hâl ekleri ile karıştırma hatasına ait detaylar Tablo 4.29’da sunulmuştur:

Tablo 4.29. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Hâl Ekleri ile Karıştırma Hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni
A3	Oyuncakları dolaptan alıp odanın ortasına <u>a</u> koydum	Ortasına <u>a</u>	Dolaptan <u>a</u>	50	41,32%	Ayrılma hâli ekine
B10a	Ona <u>a</u> buradan gitmesini söyledim	Ona <u>a</u>	Buradan <u>a</u>	44	36,36%	yönelme hâli eki deme hatası
C15	Gecenin ağırlığına <u>a</u> karşı, hafiftiler, inceden inceden	gecenin ağırlığına <u>a</u>	İnceden <u>a</u> inceden <u>a</u>	27	22,31%	
F35a	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına <u>a</u> mutlu olmuştu. O günün akşamına <u>a</u> annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul’ <u>a</u> gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	üniversiteyi kazanmasına <u>a</u>	Okulu <u>a</u>	36	31,03%	
D17a	Böylece o da boş saksıyı sarayına <u>a</u> kadar götürdü	Sarayına <u>a</u>	Saksıyı <u>a</u>	32	27,59%	
F32a	İkinciye <u>a</u> Bursa’yı geçmiş olacağız	ikindiye <u>a</u>	Bursa’yı <u>a</u>	15	12,93%	Belirtme hâli ekiyle biten isme
A2	Dokuzu beş geçe sınıfa <u>a</u> girdi.	Sınıfa <u>a</u>	Dokuzu <u>a</u>	9	7,76%	yönelme hâli eki deme hatası
F37a	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına <u>a</u> mutlu olmuştu. O günün akşamına <u>a</u> annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul’ <u>a</u> gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	İstanbul’ <u>a</u>	Okulunu <u>a</u> bitirecek <u>a</u>	8	6,90%	
					5,17%	
F31a	Vaktiyle bu kitapları onar liraya <u>a</u> almıştık	onar liraya <u>a</u>	Kitapları <u>a</u>	6		

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni(Tablo 4.29.Devamı)
F37a	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	Istanbul'a	Bunu		43,45%	
A7	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreymi	Bize	Yeri	2	1,72%	
A8	çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk:	Buraya	Yeri	2	1,72%	
A9	saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.	Alana	Yeri	2	1,72%	
A9	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	Alana	gölgesinde	47	37,90%	Bulunma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
F36a	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreymi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.		o günün akşamına İçerisinde	39	31,45%	
A8	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreymi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.	Buraya	gölgesinde	35	28,23%	Bulunma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
A7		Bize	gölgesinde	3	2,42%	
B12a	Mehmet kendisine eziyet ediyordu.	Kendisine	Mehmet	25	100,00%	Yalın hâldeki isme yönelme hâli eki deme hatası

Tablo 4.29'da görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini hâl ekleri ile karıştırma hatasında en çok yanlış yanıt olarak verdikleri hâl eki *ayrılma hâli eki*, sonrasında sırasıyla *belirtme hâli eki*, *bulunma hâli* ve son olarak *yalın hâl* olduğu görülmektedir. Buna göre en çok yapılan hatalardan ayrılma hâli ekinde 50 kişi ile (%41,32) A3 sorusu “*Oyuncakları dolaptan alıp odanın ortasına koydum*”, belirtme hâli ekinde 36 kişi ile (%31,03) F35a sorusu “*İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.*” olduğu görülmektedir. Sonrasında yanlış yanıt olarak verilen bulunma hâli ekine 47 kişi (%37,90) ile A9 sorusu “*Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreymi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.*” ve son olarak yanlış yanıtlardan yalın hâldeki isme yönelme hâli eki deme hatası 25 kişi (%100) ile B12a sorusu

“*Mehmet kendisine eziyet ediyordu.*” olduğu görülmektedir.

Tablo 4.29. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken hâl ekleri ile karıştırma hatası olarak en sık yaptıkları hata olan ayrılma hâli ekine yönelme hâli eki deme hatasında A3 sorusu için doğru yanıt “*ortasına*” iken “*dolaptan*”, B10a sorusunda “*ona*” iken “*buradan*”, C15 sorusunda “*gecenin ağırlığına*” yerine yanlış yanıt olarak “*inceden inceden*” yanıtını verdiği görülmektedir. Öğrencilerin yönelme hâli eki doğru yanıtı yerine hâl ekleri deme hatası olarak en az hata yaptıkları yalın hâldeki isme yönelme eki deme hatasında B12a sorusunda “*kendisine*” yerine “*Mehmet*” yanıtını verdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları dördüncü hata olan kelimenin ünlüsü ile karıştırma hatasına ait detaylar Tablo 4.30’da sunulmuştur:

Tablo 4.30. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Kelimenin Ünlüsü ile Karıştırma Hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni
A4	Istediğın kese kâğıtlarını masaya koydum	Masaya	Kese	63	33,69%	
A6	Uzun yolu yaya yürüdükten sonra bir çeşmeye rastladı	Çeşmeye	Yaya	45	24,06%	
B13a	Bir duvarabir taş koy, çiçek kokla!	Duvara	Kokla	34	18,18%	
A5	Kasa o açana dek kilitli duruyordu	Açana	Kasa	33	17,65%	
A7	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı.Kavak ağaçlarının altı tam bize göreydi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirlerdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.	Bize	Körebe	8	4,28%	
B11a	Usta, küçük çırağına göz ucuyla şöyle bir baktı	Çırağına	Şöyle	4	2,14%	Kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası

Tablo 4.30’da görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları dördüncü hata olan kelimenin ünlüsüne yönelme hâli eki deme hatası en çok 63 kişi ile (%33,69) A4 “*İstediğın kese kâğıtlarını masaya koydum.*” sorusunda yaptıkları görülmektedir. Yönelme hâli eki yerine kelimenin ünlüsü ile karıştırma hatasının en az 4 kişi (%2,14) ile B11a “*Usta, küçük çırağına göz ucuyla şöyle bir baktı.*” sorusunda verildiği görülmektedir. Tablo 4.30. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken kelimenin ünlüsü ile karıştırma hatasını en çok yaptıkları A4 sorusunda “*masaya*” yerine “*kese*” diyerek yanlış yanıtladıkları görülmektedir. Yönelme hâli ekini bulurken kelimenin ünlüsü ile

karıştırma hatasının en az yapıldığı B11a sorusunda ise “*çırağına*” yerine “*şöyle*” dendiği görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları beşinci hata olan tamlanan, ilgi ve iyelik eki ile karıştırma hatasına ait detaylar Tablo 4.31’de sunulmuştur:

Tablo 4.31. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Tamlanan, İlgi ve İyelik Eki ile Karıştırma Hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni
A8	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreydi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca...	Buraya	Merkezi	19	38,78%	Tamlanan ekine yönelme hâli eki deme hatası
A7	Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.	Bize	ağaçların	16	32,65%	İlgi hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
C14	Ülkemizde bilim dünyasına değerli bilim adamları yetişiyor	bilim dünyasına	Bilim adamları	8	16,33%	İyelik ekine yönelme hâli eki deme hatası
A9	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreydi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca...	Alana	Ağaçlarının	2	4,08%	İlgi hâli ekine yönelme hâli eki deme hatası
A9	Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreydi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca...	Alana	Altı	2	4,08%	Tamlanan ekine yönelme hâli eki deme hatası
A9	Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.	Alana	Haberini	2	4,08%	İyelik ekine yönelme hâli eki deme hatası

Tablo 4.31’de görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları beşinci hata en çok 21 kişi ile (%42,86) yönelme hâli eki yerine tamlanan eki deme hatası olduğu görülmektedir. Sonrasında 18 kişi (%36,73) ile ilgi hâli eki hatası ve son olarak 10 kişi (%20,41) ile iyelik eki hatası olduğu görülmektedir. Tablo 4.31. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken tamlanan eki ile karıştırma hatasını en çok A8 sorusunda “*buraya*” yerine “*merkezi*” diyerek yanlış yanıtladıkları görülmektedir. Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken ilgi hâli eki ile karıştırma hatasını en çok A7 sorusunda “*bize*” yerine “*ağaçların*” diyerek yanlış yanıtladıkları görülmektedir. Yönelme

hâli ekini bulurken iyelik eki ile karıştırma hatasını öğrenciler en çok C14 sorusunda “*bilim dünyasına*” yerine “*bilim adamları*” diyerek yanlış yanıtladıkları görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları altıncı hata olan hikâye kipi eki ile karıştırma hatasına ait detaylar Tablo 4.32’de sunulmuştur:

Tablo 4.32. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Hikâye Kipi ile Karıştırma Hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni
F37a	İstediği okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul’a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	İstanbul’a	olmuştu.	6	33,33%	
F37a	İstediği okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul’a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	İstanbul’a	gidecekti	6	33,33%	Hikâye kipi ekine yönelme hâli eki deme hatası
A5	Kasa o açana dek kilitli duruyordu	Açana	duruyordu	4	22,22%	
A3	Oyuncakları dolaptan alıp odanın ortasına koydum	Ortasına	Koydum	2	11,11%	

Tablo 4.32’de görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları altıncı hata olan hikâye kipi eki deme hatası en çok 12 kişi ile (%66,66) F37a “*İstediği okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul’a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.*” sorusudur. Sonrasında 4 kişi (%22,22) ile A5 “*Kasa o açana dek kilitli duruyordu.*” ve son olarak 2 kişi (%11,11) ile A3 “*Oyuncakları dolaptan alıp odanın ortasına koydum.*” sorusu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.32. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken hikâye kipi eki ile karıştırma hatasını en çok F37a sorusunda “*İstanbul’a*” yerine “*olmuştu*” ve “*gidecekti*”, A5 sorusunda “*açana*” yerine “*duruyordu*” ve son olarak A3 sorusunda “*ortasına*” yerine “*koydum*” diyerek yanlış yanıtladıkları görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları diğer hatalar Tablo 4.33’te sunulmuştur:

Tablo 4. 33. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekini Bulurken Yaptıkları Diğer Hatalar

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni
F33a	Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik	parkta gezmesine	Bizimle	37	17,62%	
C16	Karşıdaki yola kadar yarışalım mı?	karşıdaki yola	Kadar	34	16,19%	Diğer
F34a	Arkadaşlarımızla Çanakkale’ye geleceğiz	Çanakkale’ye	Arkadaşlarımızla	30	14,29%	

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde	Hata Nedeni (Tablo 4.33'ün devamı)
D18a	Komutanımız da vatanına <u>a</u> sadık bir insandı	Vatanına	Komutanımız	27	12,86%	
D19a	Hafta sonu Adana'ya gideceğiz	Adana'ya	Hafta sonu	25	11,90%	
F30a	Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü	Altı parçaya	Şeyler	23	10,95%	
F31a	Vaktiyle bu kitapları onar liraya almıştık	onar liraya	Vaktiyle	21	10,00%	Diğer
F32a	İkinciye Bursa'yı geçmiş olacağız	İkinciye	Bursa	5	2,38%	
D17a	Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü	Sarayına	Kadar	4	1,90%	
D18a	Komutanımız da vatanına <u>a</u> sadık bir insandı	Vatanına	Sadık	4	1,90%	

Tablo 4.33'te görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları diğer hatalar en çok 37 kişi ile (%17,62) F33a “Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik.” sorusudur. Sonrasında 34 kişi (%16,19) ile C16 “Karşıdaki yola kadar yarışalım mı?” ve 30 kişi ile (%14,29) ile F34a “Arkadaşlarımızla Çanakkale'ye geleceğiz.” sorusu olduğu görülmektedir. Yönelme hâli ekini bulurken öğrencilerin en az yaptıkları diğer hata ise 4 kişi (%1,90) kişi ile D17a “Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü.” ve D18a “Komutanımız da vatanına sadık bir insandı.” olduğu görülmektedir.

Tablo 4.33. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken diğer durumlar ile karıştırma hatasını en çok F33a sorusunda “parkta gezmesine” yerine “bizimle”, C16 sorusunda “karşıdaki yola” yerine “kadar” ve en az diğer hataları yaptıkları D18a sorusunda “vatanına” yerine “sadık” diyerek yanlış yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo 4.34'te öğrencilerin her bir cümle bağlamında yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün isim veya zamir türünü bulurken verdikleri cevaplardan boş veya doğru olanlar haricinde hatalı olarak verdikleri yanıtlar ve bu hataların nedenleri sunulmuştur:

Tablo 4.34. Öğrencilerin Yönelme Hâli Ekini Bulup Üzerine Geldiği Sözcüğün Türünü (İsim veya Zamir) Bulma Hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni
B12b	Mehmet kendisine eziyet ediyordu	Zamir	İsim	46	31,72%	Zamir türü yerine isim deme hatası
B10b	Ona buradan gitmesini söyledim	Zamir	İsim	36	24,83%	Zamir türü yerine isim deme hatası
B11b	Usta, küçük çırağına göz ucuyla şöyle bir baktı	İsim	Zamir	31	21,38%	İsim türü yerine zamir deme hatası
B13b	Bir duvara bir taş koy, çiçek kokla!	İsim	Zamir	27	18,62%	İsim türü yerine zamir deme hatası
B12b	Mehmet kendisine eziyet ediyordu	Zamir	Sıfat	5	3,45%	Zamir türü yerine sıfat deme hatası

Tablo 4.34'te görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün isim veya zamir türünü bulurken en sık yaptıkları birinci hata 82 kişi ile (%56,55)

zamir türü yerine isim deme hatası, en çok yapılan ikinci hata 58 kişi ile (%40) isim türü yerine zamir deme hatası ve son olarak 5 kişi ile (%3,45) zamir türü yerine sıfat deme hatası olduğu görülmektedir.

Tablo 4.34. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün isim veya zamir türünü bulurken en sık yaptıkları ile zamir türü yerine isim deme hatası en çok B12b sorusunda, sonrasında ikinci olarak en çok hata yaptıkları isim türü yerine zamir deme hatası en çok B11b sorusunda ve son olarak zamir türü yerine sıfat deme hatası en çok B12b sorusunda yapıldığı görülmektedir.

Tablo 4.35'te öğrencilerin her bir cümle bağlamında yönelme hâli ekini altı çizili olarak verilen sözcük grubunu bulurken verdikleri cevaplardan boş veya doğru olanlar haricinde hatalı olarak verdikleri yanıtlar ve bu hataların nedenleri sunulmuştur:

Tablo 4.35. Öğrencilerin, Yönelme Hâli Ekini Altı Çizili Olarak Verilen Sözcük Grubunu Bulurken Yaptıkları Hatalar

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni
C16	Karşıdaki yola kadar yarışalım mı?	karşıdaki yola	yola kadar	34	36,96%	Yönelme hâli eki almış ismin sıfatını almayıp bağlandığı edatla birlikte alma hatası
C15	Gecenin ağırlığına karşı, hafiftiler, inceden inceden Ülkemizde bilim dünyasına	gecenin ağırlığına	incedeninc eden	27	29,35%	Yönelme hâli eki almamış kelime grubu bulma hatası
C14	değerli bilim adamları yetişiyor Ülkemizde bilim dünyasına	bilim dünyasına	ülkemizde bilim	23	25,00%	Yönelme hâli eki almamış kelime grubu bulma hatası
C14	değerli bilim adamları yetişiyor	bilim dünyasına	bilim adamları	8	8,70%	Yönelme hâli eki almamış kelime grubu bulma hatası

Tablo 4.35'te görüldüğü üzere öğrenciler yönelme hâli ekini altı çizili olarak verilen sözcük grubunu bulurken en sık yaptıkları birinci hata 58 kişi ile (%63,04) ile yönelme hâli eki almamış kelime grubu bulma ve en çok yaptıkları ikinci hata ise 34 kişi ile (%36,96) yönelme hâli eki almış ismin sıfatını almayıp bağlandığı edatla birlikte alma hatası olduğu görülmektedir.

Tablo 4.35. incelendiğinde öğrencilerin en sık yaptıkları hata nedeni yönelme hâli eki almamış kelime grubu bulma hatasını en çok C15 sorusunda “*gecenin ağırlığına*” yerine “*inceden inceden*” ikinci olarak C14 sorusunda “*bilim dünyasına*” yerine “*ülkemizde bilim*” ve “*bilim adamları*” diyerek yanlış yanıtladıkları görülmektedir. Sonrasında yönelme hâli eki almış ismin sıfatını almayıp bağlandığı edatla birlikte alma hatasını ise C16 sorusunda “*karşıdaki yola*” yerine “*yola kadar*” cevabı ile yanlış yanıtladıkları görülmektedir.

4.4.2. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsuru Bulurken Yaptıkları Hatalar Nelerdir?

Öğrencilerin, yönelme hâli ekinin bağlandığı unsur bulurken yaptıkları hatalar tablo 4.36’da sunulmuştur:

Tablo 4.36. Öğrencilerin, Yönelme Hâli Ekinin Bağlandığı Unsuru Bulurken Yaptıkları Hatalar

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)
D17b	Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü	kadar	edat	32	37,21%
			Böylece	2	2,33%
D18b	Komutanımız da vatanına sadık bir insandı	sadık	isme	27	31,40%
D19b	Hafta sonu Adana’ya gideceğiz	gideceğiz	fiil	20	23,26%
			hafta sonu	5	5,81%

Tablo 4.36’da görüldüğü üzere öğrencilerden 32 kişi (%37,21) ile D17b sorusuna verdikleri yanlış yanıt “*kadar*” yerine, “*sadık*” yerine, “*edat*”, 27 kişi (%31,4) ile D18b sorusuna verdikleri yanlış yanıt “*isme*” ve 20 kişi ile D19b sorusuna verdikleri yanlış yanıtın “*gideceğiz*” yerine, “*fiil*” olduğu görülmektedir.

4.4.3. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Yaptıkları Hatalar Nelerdir?

Öğrencilerin her bir cümle bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulurken yaptıkları hatalar tablo 4.37’de sunulmuştur:

Tablo 4.37. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Yaptıkları Hatalar

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni
E20	Anadolu’nun yemeklerine bayılıyorum	belirtme	yönelme	35	70,00%	Belirtme işlevine yönelme deme hatası
			yapım eki	15	30,00%	Belirtme işlevine yapım eki deme hatası
			amaç	11	26,09%	Bedel işlevine amaç işlevi deme hatası
E21	Bu, daire aşağı yukarı iki bin liraya mal olmuştu	bedel	belirtme	11	26,09%	Bedel işlevine belirtme işlevi deme hatası
			yönelme	7	17,39%	Bedel işlevine yönelme deme hatası
			durum	6	13,04%	Bedel işlevine durum işlevi deme hatası
E22	Otobüs on dakika sonra Ankara’ya hareket edecek	yere yönelme	yapım eki	4	8,70%	Bedel işlevine yapım eki deme hatası
			belirtme	38	90,91%	Yere yönelme işlevine belirtme işlevi deme hatası
			amaç	16	37,50%	Zaman işlevine amaç işlevi deme hatası
E23	Yarına bu ödevi bitirmelisin	zaman	durum	11	25,00%	Zaman işlevine durum işlevi deme hatası
			yönelme	11	25,00%	Zaman işlevine yönelme işlevi deme hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni (Tablo 4.37'nin devamı)
E24	Şehitlerimiz vatanlarına canlarını feda ettiler	amaç	durum	22	33,33%	Amaç işlevine durum işlevi deme hatası
			zaman	14	22,22%	Amaç işlevine zaman işlevi deme hatası
			yönelme	10	15,56%	Amaç işlevine yönelme işlevi deme hatası
			iiye	6	8,89%	Amaç işlevine iiye deme hatası
			çekim eki	4	6,67%	Amaç işlevine çekim eki deme hatası
			belirtme	3	4,44%	Amaç işlevine belirtme işlevi deme hatası
E25	Dolaptan aldığı ekmeği dört parçaya böldü	durum	amaç	34	57,89%	Durum işlevine amaç işlevi deme hatası
			iiye	17	28,95%	Durum işlevine iiye deme hatası
			bedel	5	7,89%	Durum işlevine bedel işlevi deme hatası
			durum	43	43,59%	İiye işlevine durum işlevi deme hatası
E26	Kızımı boşuna sinirlendirmişim	iiye	amaç	15	15,38%	İiye işlevine amaç işlevi deme hatası
			belirtme	8	7,69%	İiye işlevine belirtme işlevi deme hatası
			zaman	8	7,69%	İiye işlevine zaman işlevi deme hatası
			yapım eki	3	2,56%	İiye işlevine yapım eki deme hatası
			belirtme	13	35,29%	Amaç işlevine belirtme işlevi deme hatası
			yönelme	11	29,41%	Amaç işlevine yönelme işlevi deme hatası
E27	Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta ,evde yatıyor.Komşuları hatır sormay ageliyorlar.İki gündür tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağımı sedef yağıyla ovup sıcak tül bent koyuyorlar.Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar.	amaç	zaman	7	17,65%	Amaç işlevine zaman işlevi deme hatası
			durum	7	17,65%	Amaç işlevine durum işlevi deme hatası
			zaman	15	38,89%	Yere yönelme işlevine zaman işlevi deme hatası
			durum	13	33,33%	Yere yönelme işlevine durum işlevi deme hatası
E28		yere yönelme	amaç	11	27,78%	Yere yönelme işlevine amaç işlevi deme hatası
			durum	11	27,78%	Yere yönelme işlevine durum işlevi deme hatası
E29		zaman	yönelme	11	33,33%	Zaman işlevine yönelme işlevi deme hatası
			yönelme	20	41,38%	Durum işlevine yönelme işlevi deme hatası
F30b	Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü	durum	sebepl	15	31,03%	Durum işlevine sebep işlevi deme hatası
			bedel	8	17,24%	Durum işlevine bedel işlevi deme hatası
			zaman	5	10,34%	Durum işlevine zaman işlevi deme hatası
			yönelme	26	55,56%	Bedel işlevine yönelme işlevi deme hatası
F31b	Vaktiyle bu kitapları onar liraya almıştık	bedel	amaç	9	18,52%	Bedel işlevine amaç işlevi deme hatası
			sebepl	7	14,81%	Bedel işlevine sebep işlevi deme hatası
			durum	5	11,11%	Bedel işlevine durum işlevi deme hatası
F32b	İkinciye Bursa'yı geçmiş olacağız	zaman	yönelme	33	84,21%	Zaman işlevine yönelme işlevi deme hatası
			durum	6	15,79%	Zaman işlevine durum işlevi deme hatası
F33b	Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik	sebepl	yönelme	50	100,00%	Sebepl işlevine yönelme işlevi deme hatası

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni (Tablo 4.37'nin devamı)
F34b	Arkadaşlarımızla Çanakkale'ye geleceğiz	yere yönelme	durum	24	64,71%	Yere yönelme işlevine durum işlevi deme hatası
			sebep	11	29,41%	Yere yönelme işlevine sebep işlevi deme hatası
			bedel	2	5,88%	Yere yönelme işlevine bedel işlevi deme hatası
F35b	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi	sebep	yönelme	33	67,86%	Sebep işlevine yönelme işlevi deme hatası
			zaman	12	25,00%	Sebep işlevine yönelme işlevi deme hatası
			yönelme	18	36,67%	Zaman işlevine yönelme işlevi deme hatası
F36b	kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	zaman	sebep	17	33,33%	Zaman işlevine sebep işlevi deme hatası
			durum	15	30,00%	Zaman işlevine durum işlevi deme hatası
			belirtme	18	35,48%	Yere yönelme işlevine belirtme işlevi deme hatası
			durum	18	35,48%	Yere yönelme işlevine durum işlevi deme hatası
F37b		yere yönelme	zaman	15	29,03%	Yere yönelme işlevine zaman işlevi deme hatası

Tablo 4.37'de görüldüğü üzere öğrencilerin en çok hata yaptıkları soru 100 kişi ile (%11,98) ile E26 “Kızımı boşuna sinirlendirmişim.”, sonrasında 59 kişi ile (%7,07) E24 “Şehitlerimiz vatanlarına canlarını feda ettiler.” ve 56 kişi ile (%6,71) E25 “Dolaptan aldığı ekmeği dört parçaya böldü.” soruları olduğu görülmektedir. Öğrencilerin her bir cümle veya metin bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulurken en az hata yaptıkları sorular ise sırasıyla 11 kişi (%1,32) ile E29 “Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta ,evde yatıyor. Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağıyla ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar.” sorusu, 37 kişi ile (%4,43) F34b “Arkadaşlarımızla Çanakkale'ye geleceğiz” sorusu ve 38 kişi (%4,55) ile benzer şekilde E22 “Otobüs on dakika sonra Ankara'ya hareket edecek.”, E23 “Yarına bu ödevi bitirmelisin.” ve E27 “Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta, evde yatıyor. Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağıyla ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar” sorularıdır.

Öğrencilerin, her bir cümle bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulurken yaptıkları diğer hatalar Tablo 4.38'de sunulmuştur:

Tablo 4.38. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Yaptıkları Diğer Hatalar

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni
E29	Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta, evde yatıyor. Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür; tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağı ile ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar.	Zaman	Akşama	11	27,50%	
			gene uğruyorlar	5	12,50%	
			Giderken	5	12,50%	
E23	Yarına bu ödevi bitirmelisin	Zaman	Ödevi	5	12,50%	
E21	Bu, daire aşağı yukarı iki bin liraya mal olmuştu	Bedel	iki bin lira	2	5,00%	Sebepsiz hata
			Liraya	2	5,00%	
E22	Otobüs on dakika sonra Ankara'ya hareket edecek	Yere yönelme	Otobüs	2	5,00%	
			on dakika	2	5,00%	
E24	Şehitlerimiz vatanlarına canlarını feda ettiler	Amaç	Şehitlerimiz	3	7,50%	
F35b	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	Sebep	mutlu olmuştu	3	7,50%	

Tablo 4.38'de görüldüğü üzere öğrencilerin en çok sebepsiz şekilde hata yaptıkları soru 21 kişi ile (%52,50) ile E29 “*Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta, evde yatıyor. Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağıyla ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar*” sonrasında 5 kişi ile (%12,5) E23 “*Yarına bu ödevi bitirmelisin.*” ve 4 kişi ile (%10) E21 “*Bu, daire aşağı yukarı iki bin liraya mal olmuştu.*” ve benzer şekilde 4 kişi ile E22 “*Otobüs on dakika sonra Ankara'ya hareket edecek.*” soruları son olarak 3 kişi ile (%7,5) E24 “*Şehitlerimiz vatanlarına canlarını feda ettiler.*” ve F35b “*İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.*” soruları olduğu görülmektedir.

Tablo 4.38. incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken yaptıkları diğer hataları en çok E29 sorusunda “*akşama*”, “*gene uğruyorlar*” ve “*giderken*” cevapları ile verildiği görülmektedir. Diğer hatalar türünde en az hata yapılan F35b sorunda ise “*mutlu olmuştu*” ve E24 sorusunda “*şehitlerimiz*” diyerek yanlış yanıt verildiği görülmektedir.

Tablo 4.39'da öğrencilerin her bir cümle bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulurken verdikleri boş veya doğru yanıtları haricinde hatalı olarak verdikleri yanıtlar ve bu hataların nedenleri sunulmuştur:

Tablo 4.39. Öğrencilerin, Genel ve Her Bir Cümle/Metin Bağlamında Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken En Çok Yaptıkları Hataların Dağılımı

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni
E22	Otobüs on dakika sonra Ankara'ya hareket edecek	yere yönelme	Belirtme	38	23,03%	Yere yönelme işlevine belirtme işlevi deme hatası
E28	Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta, evde yatıyor. Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür; tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağı ile ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar.	yere yönelme	Zaman Durum Amaç	15 13 11	9,09% 7,88% 6,67%	Yere yönelme işlevine zaman işlevi deme hatası Yere yönelme işlevine durum işlevi deme hatası Yere yönelme işlevine amaç işlevi deme hatası Yere yönelme işlevine durum işlevi deme hatası
F34b	Arkadaşlarımızla Çanakkale'ye geleceğiz	yere yönelme	Sebep	11	6,67%	işlevine sebep işlevi deme hatası Yere yönelme işlevine bedel işlevi deme hatası
F37b	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu .O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	yere yönelme	Belirtme Durum	18 18	10,91% 10,91%	Yere yönelme işlevine belirtme işlevi deme hatası Yere yönelme işlevine durum işlevi deme hatası
TOPLAM			zaman	15	9,09%	işlevine zaman işlevi deme hatası
				165	19,76%	Yere yönelme işlevi
E23	Yarına bu ödevi bitirmelisin		amaç	16	11,59%	Zaman işlevine amaç işlevi deme hatası
E29	Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta, evde yatıyor. Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür; tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağı ile ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar.	zaman	durum yönelme	11 11	7,97% 7,97%	Zaman işlevine durum işlevi deme hatası Zaman işlevine yönelme işlevi deme hatası
F32b	İkindiye Bursa'yı geçmiş olacağız		yönelme	33	23,91%	Zaman işlevine yönelme işlevi deme hatası
F36b	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu.O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	zaman	durum yönelme sebep	6 18 17	4,35% 13,04% 12,32%	Zaman işlevine durum işlevi deme hatası Zaman işlevine yönelme işlevi deme hatası Zaman işlevine sebep işlevi deme hatası
TOPLAM			durum	15	10,87%	Zaman işlevine durum işlevi deme hatası
				138	16,53%	Zaman işlevi

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni (Tablo 4.39'nin devamı)
E25	Dolaptan aldığı ekmeği dört parçaya böldü	durum	amaç	34	32,69%	Durum işlevine amaç işlevi deme hatası
			iiye	17	16,35%	Durum işlevine iiye deme hatası
			bedel	5	4,81%	Durum işlevine bedel işlevi deme hatası
F30b	Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü	durum	yönelme	20	19,23%	Durum işlevine yönelme işlevi deme hatası
			sebepl	15	14,42%	Durum işlevine sebep işlevi deme hatası
			bedel	8	7,69%	Durum işlevine bedel işlevi deme hatası
			zaman	5	4,81%	Durum işlevine zaman işlevi deme hatası
TOPLAM				104	12,46%	Durum işlevi
E26	Kızımı boşuna sinirlendirmişim	iiye	durum	43	43,00%	İiye işlevine durum işlevi deme hatası
			yönelme	23	23,00%	İiye işlevine yönelme işlevi deme hatası
			amaç	15	15,00%	İiye işlevine amaç işlevi deme hatası
			belirtme	8	8,00%	İiye işlevine belirtme işlevi deme hatası
			zaman	8	8,00%	İiye işlevine zaman işlevi deme hatası
			yapım eki	3	3,00%	İiye işlevine yapım eki deme hatası
TOPLAM				100	11,98%	İiye işlevi
E24	Şehitlerimiz vatanlarına canlarını feda ettiler	amaç	durum	22	22,68%	Amaç işlevine durum işlevi deme hatası
			zaman	14	14,43%	Amaç işlevine zaman işlevi deme hatası
			yönelme	10	10,31%	Amaç işlevine yönelme işlevi deme hatası
			iiye	6	6,19%	Amaç işlevine iiye deme hatası
			çekim eki	4	4,12%	Amaç işlevine çekim eki deme hatası
			belirtme	3	3,09%	Amaç işlevine belirtme işlevi deme hatası
E27	Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta, evde yatıyor. Komşuları hatır sormaya geliyorlar. İki gündür; tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağı ile ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin işyerlerine giderken uğramışlardı, akşama gene uğruyorlar.	amaç	belirtme	13	13,40%	Amaç işlevine belirtme işlevi deme hatası
			yönelme	11	11,34%	Amaç işlevine yönelme işlevi deme hatası
			zaman	7	7,22%	Amaç işlevine zaman işlevi deme hatası
			durum	7	7,22%	Amaç işlevine durum işlevi deme hatası
TOPLAM				97	11,62%	Amaç işlevi
F35b	İstedığı okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.	sebep	yönelme	33	34,74%	Sebep işlevine yönelme işlevi deme hatası
			zaman	12	12,63%	Sebep işlevine yönelme işlevi deme hatası
F33b	Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik	sebep	yönelme	50	52,63%	Sebep işlevine yönelme işlevi deme hatası
TOPLAM				95	11,38%	Sebep işlevi

Kodu	Cümle	Cevaplar	Hatalar	N	Yüzde (%)	Hata Nedeni (Tablo 4.39'nin devamı)
E21	Bu, daire aşağı yukarı iki bin liraya mal olmuştu	bedel	amaç	11	12,79%	Bedel işlevine amaç işlevi deme hatası
			belirtme	11	12,79%	Bedel işlevine belirtme işlevi deme hatası
			yönelme	7	8,14%	Bedel işlevine yönelme deme hatası
			durum	6	6,98%	Bedel işlevine durum işlevi deme hatası
			yapım eki	4	4,65%	Bedel işlevine yapım eki deme hatası
F31b	Vaktiyle bu kitapları onar liraya almıştık	bedel	yönelme	26	30,23%	Bedel işlevine yönelme işlevi deme hatası
			amaç	9	10,47%	Bedel işlevine amaç işlevi deme hatası
			sebeup	7	8,14%	Bedel işlevine sebep işlevi deme hatası
			durum	5	5,81%	Bedel işlevine durum işlevi deme hatası
			TOPLAM	86	10,30%	Bedel işlevi
E20	Anadolu'nun yemeklerine bayılıyorum	belirtme	yönelme	35	70,00%	Belirtme işlevine yönelme deme hatası
			yapım eki	15	30,00%	Belirtme işlevine yapım eki deme hatası
			TOPLAM	50	5,99%	Belirtme işlevi

Tablo 4.39'da görüldüğü üzere öğrencilerden 165 kişi (%19,76) ile en çok yere yönelme işlevini bulurken hata yaptıkları görülmektedir. Sonrasında öğrencilerin verdikleri yanlış yanıtlar sırasıyla; 138 kişi (%16,53) ile zaman işlevini bulurken, 104 kişi (%12,46) ile durum işlevini bulurken, 100 kişi (%11,98) ile iye işlevini bulurken, 97 kişi (%11,62) ile amaç işlevini bulurken, 95 kişi (%11,38) ile sebep işlevini bulurken, 86 kişi (%10,30) ile bedel işlevini bulurken, 50 kişi (%5,99) ile belirtme işlevini bulurken hata yaptıkları tespit edilmiştir. Tablo 4.39 incelendiğinde öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken yere yönelme işlevi doğru yanıtı yerine en çok hata yaptıkları belirtme işlevi deme hatasını en çok toplamda 56 kişi ile (%33,94) E22 ve F37b sorularında yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken yere yönelme işlevi doğru yanıtı yerine en az hata yaptıkları bedel işlevi deme hatasını ise 2 kişi ile (%1,21) F34b sorusunda yaptıkları görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken zaman işlevi doğru yanıtı yerine en çok hata yaptıkları yönelme işlevi deme hatasını en çok toplamda 73 kişi ile (%52,90) E23, E29, F32b ve F36b sorularında yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin zaman işlevi doğru yanıtı yerine en az hata yaptıkları amaç işlevi deme hatasını ise 16 kişi ile (%11,59) E23 sorusunda yaptıkları görülmektedir.

Yönelme hâli ekinin işlevini bulurken durum işlevi doğru yanıtı yerine öğrencilerin en çok yaptıkları hata olan amaç işlevi deme hatasını en çok 34 kişi ile (%32,69) E25 sorusunda yaptıkları görülmektedir. Durum işlevi doğru yanıtı yerine öğrencilerin en az hatalı olarak yanıt verdikleri zaman işlevi deme hatası ise 5 kişi ile (%4,81) F30b sorusunda yaptıkları görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken isimden isim yapan yapım eki işlevi doğru yanıtı vermeleri beklenen E26 sorusuna isimden isim yapım eki işlevi doğru yanıtı yerine en çok 43 kişi ile (%43) durum işlevi ve en az ise 3 kişi (%3) ile hatalı olarak yapım eki deme hatasında buldukları görülmektedir.

Öğrencilerin amaç işlevi doğru yanıtı yerine en çok hata yaptıkları durum işlevi deme hatasını en çok toplamda 29 kişi ile (%29,90) E24 ve E27 sorularında yaptıkları görülmektedir. Amaç işlevi doğru yanıtı yerine en az hatalı olarak verilen çekim eki deme hatası ise 4 kişi ile (%4,12) E24 sorusunda yapıldığı görülmektedir.

Öğrencilerin sebep işlevi doğru yanıtı yerine yönelme işlevi deme hatasını en çok toplamda 95 kişi ile (%100) F33b ve F35b sorularında yaptıkları görülmektedir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken amaç işlevi doğru yanıtı yerine en fazla hata yaptıkları durum işlevi deme hatasını en çok toplamda 29 kişi ile (%29,90) E24 ve E27 sorularında yaptıkları görülmektedir. Amaç işlevi doğru yanıtı yerine en az hatalı olarak verilen çekim eki deme hatasının ise 4 kişi ile (%4,12) E24 sorusunda yapıldığı görülmektedir.

Öğrencilerin bedel işlevi doğru yanıtı yerine en fazla hatalı olarak verdikleri yönelme işlevi deme hatasını en çok toplamda 33 kişi ile (%38,37) E21 ve F31b sorularında yaptıkları görülmektedir. Bedel işlevi doğru yanıtı yerine en az hatalı olarak verilen yapım eki deme hatası ise 4 kişi ile (%4,65) E21 sorusunda yapıldığı görülmektedir.

Son olarak öğrencilerin belirtme işlevi doğru yanıtı yerine en fazla hata yaptıkları yönelme işlevi deme hatasını en çok 35 kişi ile (%70) E20 sorusunda yaptıkları görülmektedir. Belirtme işlevi doğru yanıtı yerine en az hatalı olarak verilen yapım eki deme hatasının ise 15 kişi ile (%30) E20 sorusunda yapıldığı görülmektedir.

4.5. Türkçe Öğretmenlerin Yönelme Hâli Ekini Öğretirken, Buldururken ve Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Buldurmada İzledikleri Yollar

Araştırma kapsamında Türkçe öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yönelme hâli ekinin öğretimine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öncelikle formun yöneltildiği 26 Türkçe öğretmenin her birine kod (T1, T2 gibi) atanmış ve verdikleri yanıtlar kodlanarak gruplandırılmış ve bu şekilde elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Öğretmenlerin yönelme hâli ekini öğretirken izledikleri yollar teması altında yer alan kodlar ve bunlara ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.40'ta sunulmuştur:

Tablo 4.40.Öğretmenlerin “Yönelme Hâli Ekini Öğretirken Hangi Yolu İzliyorsunuz Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Verilen Cevaplara Ait Kodlar	N	%
Örneklerle karşılaştırma yapma yolunu izliyorum.	18	69,2
Yükleme "neye, kime, nereye vb." sorularını sorarım.	6	23,1
Yol aşamasını gösteririm.	2	7,7
TOPLAM	26	100,0

Tablo 4.40'ta görüldüğü gibi katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda sınıflandırılan, “yönelme hâli ekini öğretirken izledikleri yollar” teması altında yer alan kodlar incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (n=18, %69,2) yönelme hâli ekini öğretirken ilk olarak örneklerle karşılaştırma yaparak anlattığı tespit edilmiştir. Örneklerle karşılaştırma yapma yolunu izleyen öğretmenlerden 11 ve 15 yıl arasında kıdeme sahip devlet okulunda görev yapan öğretmen T1 bunu “*Yönelme hâl ekinin anlatımında öğrencilere akıllı tahtada karikatürize ederek, bir nesne üzerinden diğer hâl ekleriyle işlevleri karşılaştırmalı olarak anlatılır. Diğer adımın ”Yaklaştırma Hâl Eki” olduğu vurgulanır. Yeterli miktarda örnek cümleler yazılarak, üzerinde çalışmalar yapılarak, konunun pekişmesi sağlanır.*” şeklinde ifade etmiştir. Yönelme hâli ekini örneklerle karşılaştırma yapma yolunu izleyerek öğreten 11 ve 15 yıl arasında kıdeme sahip devlet okulunda görev yapan öğretmen T7 bunu “*Yönelme ekini anlatırken önce klasik tanımlama yöntemini kullanıyorum. Örnek cümleler üzerinde yönelme eki almış kelimeleri gösteriyorum. Öğrencilerden birini seçip onu robot olarak görevlendiriyorum ve yönelme eki almış sözcüklerin bulunduğu kısa cümlelerle komutlar veriyorum. Robotun hareketlerini öğrencilerin takip etmesini istiyorum. Daha sonra öğrencilerin örnek cümleler oluşturmasını sağlıyorum.*” sözleriyle dile getirmiştir.

Araştırmada yer alan Türkçe öğretmenlerinin %23,1'i ise öğrencilere yönelme hâli ekini öğretirken yükleme neye, kime, nereye vb. sorularını sordurdukları görülmektedir. Yönelme hâli ekini öğretirken bu yolu izleyen öğretmenlerden 16 yıl üzerinde kıdeme sahip devlet okulunda görev yapan öğretmen olan T15 bunu “*Çok kısa bir fıkra anlatırım. Fıkroda vurguladığım tümceyi tahtaya yazarım. Yönelme hâl eki olan sözcüğün altını çizerim. Kelimeyi kök ve eklere ayırmalarını isterim. Ek ile birlikte “Nereye?” sorusunu yöneltmek bu ekin yönelme eki olduğunu fark etmelerini sağlarım.*” sözleriyle ifade etmiştir. Yönelme hâli ekini öğretirken yükleme neye, kime, nereye vb. sorularını sordurma yolunu izleyerek öğreten öğretmenlerden 11 ve 15 yıl arasında kıdeme sahip özel okulda görev yapan öğretmen T24

bunu “Cümlede ismin yönelme anlamını ifade ettiği için ‘neye, kime’ sorularını sorarak bulmaları konusunda yönlendiriyorum.” şeklinde dile getirmiştir.

Öğrencilere yönelme hâli ekini öğretirken bunu yol aşamasını göstererek yaptığını belirten öğretmenlerin oranı ise %7,7’dir. Öğrencilerine bu şekilde yönelme hâli ekini öğreten öğretmenlerden 6 ve 10 yıl kıdeme sahip devlet okulunda görev yapan öğretmen T3 bunu “Bir yere gidileceğini o yere gitmek için hangi yolu izleyeceğinizi belirtiriz.” şeklinde dile getirmiştir. Bu şekilde öğreten öğretmenlerden 11 ve 15 yıl arasında kıdeme sahip devlet okulu öğretmeni olan T9 bunu “Önce kelimeyi tahtaya yazıyorum. Eki + işareti ile ekliyorum. Örneğin: Okul+a gidiyorum. Yöneldiğimi de vücut dili ile de destekliyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin yönelme hâli ekini buldururken izledikleri yollar teması altında yer alan kodlar ve bunlara ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.41’de sunulmuştur:

Tablo 4.41.Öğretmenlerin “Yönelme Hâl Ekini Öğrencilere Buldurmada Hangi Yolu İzlemektesiniz ve Bununla İlgili Neler Yapıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Verilen Cevaplara Ait Kodlar	n	%
Anlam içeren ve içermeyen kelime örnekleriyle çalışmaya dikkat ederim	11	42,3
Yükleme "neye, kime, nereye, ne zaman vb." sorularını sorarım	8	30,8
-e,-a ekini kullanıyorum	7	26,9
TOPLAM	26	100,0

Tablo 4.41’de görüldüğü gibi katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda sınıflandırılan, “Öğretmenlerin yönelme hâli ekini öğrencilerine buldururken izledikleri yollar” teması altında yer alan kodlara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun (n=11, %42,3) yönelme hâli ekini buldururken anlam içeren ve içermeyen kelimelerle çalışmaları gerektiği tespit edilmiştir. Anlam içeren ve içermeyen kelime örnekleriyle çalışmaya dikkat ettiklerini belirten öğretmenlerden 11 ve 15 yıl kıdeme sahip devlet okulu öğretmeni olan T6 bunu “Yönelme hâli eki almış kelimenin cümlede verdiği anlamı tespit etmelerini isterim. Zarf fiil eki ile karıştırılmaması için isme gelen ek olduğunu vurgularım. Nereye sorusuna dikkat çekerim.” cümlesiyle dile getirmiştir. Bu yöntemi uygulayan bir başka öğretmen olan kıdem yılı 11 ve 15 arasında olup özel bir okulda öğretmenlik yapan T26 bunu “İsmlere geldiğini ve anlamına dikkat etmeleri gerektiğini anlatıyorum” sözüyle ifade etmiştir.

Tablo 4.41’de görüldüğü üzere öğretmenlerin %30,8’inin “Yönelme hâli ekini öğrencilere buldurmada hangi yolu izlemektesiniz ve bununla ilgili neler yapıyorsunuz?”

sorusuna “Yükleme neye, kime, nereye, ne zaman vb.” sorularını sorarım cevabını verdikleri görülmektedir. Buna örnek olarak öğretmenlerden 16 yıl üzerinde kıdeme sahip olan devlet okulu öğretmeni T2 bunu “Yüklemi belirleyip, yükleme neye, kime, nereye, ne zaman sorularını sormalarını belirtirim.” sözleriyle ifade etmiştir. Bu yöntem ile yönelme hâli ekini öğrencilerine bulduran öğretmenlerden 11 ve 15 yıl kıdeme sahip devlet okulu öğretmeni T12 bunu “Yükleme neye, kime sorularını sordurur. Aldığımız cevaptaki sözcükte bulunan ekin olduğunu anlatır ve örneklendirme yaparım. Pekiştirmek için test ve alıştırma veririm.” şeklinde dile getirmiştir.

Yönelme hâli ekini öğrencilerine buldururken izledikleri yollardan “-e,-a ekini kullanıyorum.” cevabını veren öğretmenlerin oranı ise %2,9 olarak bulunmuştur. Yönelme hâli ekini “-e,-a ekini” kullanarak bulduran öğretmenlerden 11 ve 15 yıl kıdeme sahip özel okul öğretmeni T21 bunu “e hâlinin işlevinin öğrendikten sonra uygulama kısmında öğrencileri işin içine katarak örnek cümleler veririm. Soru sorarak cevabı bulmalarını sağlarım. Bulamayana mantık yürüterek cevabı bulmaları için ipuçları veririm.” cümlesiyle dile getirmiştir. Bu şekilde öğretim yapan öğretmenlerden 11 ve 15 yıl kıdeme sahip devlet okulu öğretmeni T9 bunu “Nereye yöneliyor? sorusu ve -e/-a ekine dikkat etmelerini söyleyerek bulduruyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin yönelme hâli ekinin işlevini buldurmada izlenen yollar teması altında yer alan kodlar ve bunlara ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.42’de sunulmuştur:

Tablo 4.42. Öğretmenlerin “Öğrencilere İşlevleri Nasıl Öğretiyorsunuz, Cümlede ve Metinde Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Buldurmada Hangi Yolu İzliyorsunuz” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Verilen Cevaplara Ait Kodlar	n	%
Cümlenin anlam bütünlüğüne dikkat etmelerini isterim	9	34,6
Örneklerle konu anlatımına dikkat ederim	8	30,8
Nereye sorusu üzerinde durmaya dikkat ediyorum	8	30,8
Boş	1	3,8
TOPLAM	26	100,0

Tablo 4.42’de görüldüğü gibi katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda sınıflandırılan “Yönelme hâl ekinin işlevini buldurmada izlenen yollar” teması altında yer alan kodlardan öğretmenlerin %34,6’sının cümlenin anlam bütünlüğüne dikkat etmelerini istedikleri görülmektedir. Bu şekilde yönelme hâli ekinin işlevini buldurulmasını sağlayan öğretmenlerden kıdem yılı 11 ve 15 yıl olup özel okulda öğretmenlik yapan T19 bunu “Metni

okutarak, cümlelerin içinde yönelme eki almış kelimelerin altlarını çizdiririm. Bu kelimelerin cümleye kattığı anlamlara göre işlevleri açıklanır.” cümlesiyle dile getirmiştir. Yönelme hâli ekinin işlevini buldurmada benzer yolu izleyen öğretmenlerden 16 yıl üzeri kıdeme sahip devlet okulunda görev yapan öğretmen T13 bunu “Yönelme hâl ekinin işlevi içinde anlamına dikkat etmek gerektiğini düşünüyorum. Bu ekin kattığı anlamları kavrayınca bulmakta zorlanmıyorlar. Zarf-fül eki olan ‘-e-a’ arasındaki farkı da cümlelerle açıklayarak işlevini daha rahat anlıyorlar.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin %30,8’i ile yönelme hâli ekinin işlevini buldururken izledikleri diğer bir yolun da örneklerle konu anlatımına dikkat etmek olduğu görülmektedir. Bu şekilde yönelme hâli ekinin işlevini öğreten öğretmenlerden 6 ve 10 yıl kıdeme sahip devlet okulu öğretmeni olan T14 bunu “Çeşitli yönelme eki almış cümleler kurdururum. Bu cümlelerde aralarındaki farklılıkları anlatırım. En son konuyu özetleme yaptırırım.” şeklinde ifade etmiştir. Bu yöntemi uygulayan bir başka öğretmen olan 11 ve 15 yıl kıdeme sahip özel okul çalışanı olan öğretmen T25 bunu “Yönümüzü tayin ettiğini belirtiyorum. Fakat bazı durumlarda farklı anlamlar katabildiğine vurgu yapıyorum. Farklı anlamlar kattığına örnekler vererek izlenmesi gereken yolu açıklarım.” cümlesi ile dile getirmiştir.

Öğrencilerine yönelme hâli ekinin işlevini buldururken nereye sorusu üzerinde durmaya dikkat ettiklerini bildiren öğretmenlerin oranı ise %30,8 olduğu tespit edilmiştir. Bu şekilde yönelme hâli ekinin işlevini öğreten öğretmenlerden 11 ve 15 yıl kıdeme sahip devlet okulunda görev yapan öğretmen T9 bunu “Nereye sorusu üzerinde durmalarını ve eklere dikkat etmelerini söylüyorum.” şeklinde dile getirdi. Bu şekilde yönelme hâli ekinin işlevini bulduran öğretmenlerden 11 ve 15 yıl kıdeme sahip devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden T8 bunu “‘Nereye’ sorusunu kullanıyorum. Farklı örneklerle pekiştiriyorum. -e ve -a olan sözcükleri bulmalarını ve daha sonra hangi işleve sahip olduğunu cümleden gelişine göre anlamalarını sağlıyorum.” cümlesiyle dile getirdi.

4.6. Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yönelme Hâli Ekini ve İşlevini Bulurken İzledikleri Yollar

Araştırma kapsamında öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yönelme hâli ekinin öğrenimine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Öncelikle formun yöneltildiği 160 öğrencinin her birine kod (Ö1, Ö2 gibi) atanmış ve verdikleri yanıtlar kodlanarak gruplandırılmış ve bu şekilde elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Tablo 4.43’te öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken izledikleri yollar teması altında yer alan kodlar ve bunlara ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 4.43’te sunulmuştur:

Tablo 4.43. Öğrencilerin “Yönelme Hâli Ekini Cümlede ve Metinde Bulurken Hangi Yolu İzliyorsunuz? Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Verilen Cevaplara Ait Kodlar	n	%
e/a ekine dikkat ediyorum	103	64,4
Metin/cümle anlamına dikkat ediyorum	21	13,1
İsim olmasına dikkat ediyorum	13	8,1
Sebep/yer/zaman vs. sorusuna cevap olmasına dikkat ediyorum	10	6,3
Dersteki örneklerden yola çıkıyorum	5	3,1
Boş	8	5,0
TOPLAM	160	100,0

Tablo 4.43'te görüldüğü üzere öğrencilerin yönelme hâli ekini cümlede veya metinde bulurken en çok başvurdukları yolun %64,4 ile ‘e/a ‘ ekine dikkat etmek olduğu görülmektedir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten özel okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö92 bunu “*Aldığı eke bakarak bulurum. e, a alırsa odur.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö12 ise “*Yönelme hâli eki a, e tek olduğu ünlü harflerden ı, i, o, ö gibi benzerleri yoktur. O yüzden aklımıza gelir.*” cümlesiyle dile getirdi.

Öğrencilerin %13,1’i ile yönelme hâli ekini cümlede ve metinde bulurken en çok başvurdukları ikinci yolun metin veya cümle anlamına dikkat etmek olduğu görülmektedir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö69 bunu “*İlk önce anlama bakar sonra düşünüp karar veririm.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö98 ise “*Metini okuyup buluyorum.*” cümlesiyle dile getirdi.

Yönelme hâli ekini bulurken isim olmasına dikkat ettiğini belirten öğrencilerin oranının %8,1 olduğu görülmektedir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten özel okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö86 bunu “*İsmin üzerine gelip gelmemesine baktım.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö84 ise “*İsme gelmesine dikkat ettim. Yönelme hâli ekini bulurken dikkat ettim.*” cümlesiyle dile getirdi.

Yönelme hâli ekini cümlede ve metinde bulurken sebep, yer, zaman vs. sorusuna cevap olmasına dikkat ettiklerini belirten öğrencilerin oranı ise %6,3’tür. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö1 bunu “*Zaman, durum, yönelme onlara dikkat ederek buluyorum.*” şeklinde

dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö88 ise “*Kelimelerin altını çizdiğimiz anlamlı kelimeler bulduk ve Ankara’ya dediğimizde yere yönelmeyi buldum. Çünkü Ankara’dan bahsediyordu. Akşam zaman deriz çünkü zaman, para varsa bedel dedim.*” cümlesiyle dile getirdi.

Dersteki örneklerden yola çıkarak cümlede veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten öğrencilerin oranı ise %3,1 olduğu tespit edilmiştir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö93 bunu “*Hocaların verdiği, derste öğrettiği bilgilerden yararlanmaya çalışarak yaptım.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö83 ise “*Defterden bakarım.*” cümlesiyle dile getirdi.

Tablo 4.44’te öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken izledikleri yollar teması altında yer alan kodlar ve bunlara ait frekans ve yüzde değerleri sunulmuştur:

Tablo 4.44. Öğrencilerin “Cümlede ve Metinde Yönelme Hâli Ekinin İşlevini Bulurken Hangi Yolu İzliyorsunuz? Nelere Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Verilen Cevaplara Ait Kodlar	n	%
Metin/cümle anlamına dikkat ediyorum	67	41,9
Kelimenin işlev/sebeup/yer/zaman olmasına dikkat ediyorum	46	28,8
Sonundaki eklere dikkat ediyorum	20	12,5
Boş/diğer (altı çizili, hepsi, bilmiyorum, hiç...)	18	11,3
Ders notlarına dikkat ediyorum	5	3,1
İsim olmasına dikkat ediyorum	3	1,9
Noktalama işaretlerine dikkat ediyorum	1	0,6
TOPLAM	160	100,0

Tablo 4.44’te görüldüğü üzere öğrencilerin %41,9 ile yönelme hâli ekinin işlevini bulurken en çok izledikleri yollun metin veya cümle anlamına dikkat etmek olduğu görülmektedir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö98 bunu “*İlk olarak cümlede yönelme hâl ekini buluyorum. Ardından o kelimeye dikkat ederek cümleyi okuyup mantıklı olacak şekilde cümledeki anlamını buluyoruz.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö90 ise “*Anlamına bakarak hangisinin olup olmayacağına bakarak.*” cümlesiyle dile getirdi.

Öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken en çok izledikleri ikinci yolun kelimenin; işlev, sebep, yer ve zaman olmasına dikkat etmek olduğu görülmektedir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö95 bunu “*Yere yönelme; yere yöneldiği için anlıyorum. Durum; bir durumu gösterdiği için anlıyorum. Zaman; bir zamandan bahsettiği için anlıyorum. Belirtme; bir şeyi belirttiği için anlıyorum*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö94 ise “*Sebep, durum, zaman, bedel, yere yönelme olmasına dikkat ederek çok iyi bir yol izledim. Mesela akşama İstanbul’a gideceğiz cümlesinde Akşam’a sözcüğü zamanı akşam olduğu için zaman işlevinin olduğunu anladım.*” cümlesiyle dile getirdi.

Yönelme hâli ekinin işlevini bulurken %12,5 ile öğrencilerin izledikleri yolun sonundaki eklere dikkat etmek olduğu görülmektedir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö91 bunu “*Kelimenin aldığı eke bakıyorum.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö99 ise “*Sonuna bakıp ‘-e, -a’ eki var mı diye bakıp yapıyorum.*” cümlesiyle dile getirdi.

Yönelme hâli ekinin işlevini bulurken ders notlarına dikkat eden öğrencilerin oranı ise %1,9 olduğu görülmektedir. Yönelme hâli ekinin işlevini bulurken ders notlarına dikkat ettiğini belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö1 bunu “*Defterden bakarım.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö96 ise “*Öğretmenimizin anlattığı konulardan yola çıkarak bu soruları yaptım.*” cümlesiyle dile getirdi.

Öğrencilerin %1,9 ile daha çok daha azı yönelme hâli ekinin işlevini bulurken isim olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Bu şekilde cümle veya metinde yönelme hâli ekini bulduğunu belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö1 bunu “*İsim veya isim soylu sözcüklere gelmesine dikkat ediyorum.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka özel okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö93 ise “*Sonuna bakıp ‘İsime, fiile baktım.*” cümlesiyle dile getirdi.

Yönelme hâli ekinin işlevini bulurken başvurduğu yolun noktalama işaretlerine dikkat etmek olduğu belirten bir öğrenci (%0,6) olduğu görülmektedir. Yönelme hâli ekinin işlevini bulurken noktalama işaretlerine dikkat ettiğini belirten devlet okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerden Ö87 bunu “*Noktalama işaretlerine dikkat ediyorum. Yere yönelme; noktalama işaretlerinde kullanılır.*” şeklinde dile getirdi. Bir başka devlet okulunda öğrenim gören 6. sınıf öğrencisi Ö85 ise “*Noktalama ve virgüle bakarım.*” cümlesiyle dile getirdi.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölüm altında araştırma bulguları sonucunda elde edilen sonuçlar ve araştırma sonuçlarının benzer alanda yapılan diğer araştırmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılması yer almaktadır. Son olarak ise araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında gelecek araştırmacılar için sunulan öneriler bu bölümde yer almaktadır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sorularından birinci araştırma sorusu olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini bulma durumları nedir?*” sorusunu incelediğimizde; öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekini bularak doğru cevaplama oranı %65,6; yanlış cevaplama oranı %25,9; boş bırakma oranı ise %8,5 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından fazlası cümle veya metinlerde yönelme hâli ekini doğru olarak buldukları görülmüştür. Tepesu (2015) hâl eklerinin; eklendikleri kelimeyi başka kelimelere bağlayan, yeni kelime türleri türeten ve çeşitli işlevleri yerine getiren ekler olduğunu belirtmiş ve bu eklerle ilgili çalışma yapmıştır. Türkçede hâl görevinin, hâl eki adını verdiğimiz ekler ve bu eklerle birlikte kullanılan edatlarla yapıldığını belirtmiş ve hâl eklerinin görevlerini ortaya koymuştur. Ayrıca yazar yönelme hâli eklerinin eklendiği kelimeyi fiil veya edata bağlayan, yeni kelimeler türeten ve çeşitli işlevlerde kullanılan ek olduğunu da belirtmiştir.

“*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini bulma durumları nedir?*” araştırma probleminin alt başlığı altında “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre paragraflarda yönelme hâli ekini bulma durumları nedir?*” alt problemi incelendiğinde genel olarak öğrencilerin paragraflarda yönelme hâli ekini bularak doğru cevaplama oranı %58,4; yanlış cevaplama oranı %29,0; boş bırakma oranı ise %12,6 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından fazlasının paragraflarda yönelme hâli ekini doğru olarak buldukları görülmüştür. Öğrencilerin

paragraflarda yönelme hâli ekini doğru olarak bulmaları genel olarak yönelme hâli ekini doğru bulma oranlarına göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Birinci araştırma sorusunun ikinci alt başlığı olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekini cümleler üzerinden bulma durumları nedir?*” alt problemi incelendiğinde genel olarak öğrencilerin cümleler üzerinden yönelme hâli ekini bularak doğru cevaplama oranı %70,1; yanlış cevaplama oranı %23,4; boş bırakma oranı ise %6,6 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından çok daha fazlası cümleler üzerinden yönelme hâli ekini doğru olarak buldukları görülmüştür.

Araştırmanın birinci problemine ait iki alt problemine ait sonuçlar birlikte incelendiğinde öğrencilerin paragraflarda yönelme hâli ekini doğru bulma oranlarının cümleler üzerinden yönelme hâli ekini doğru olarak bulmalarına göre daha düşük olduğu görülmektedir. Özet olarak öğrencilerin paragraflara göre cümlelerde yönelme hâli ekini daha doğru bir şekilde bulduklarını söylenebilir.

Araştırmanın ilk alt problemi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda yönelme hâli ekini bulmada altıncı sınıf kız ve erkek öğrencilerin yönelme hâli ekini doğru bir şekilde bulma oranlarının benzer olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda yönelme hâli ekini doğru şekilde bulmada özel okula devam eden altıncı sınıf öğrencilerinin devlet okulu öğrencilerine göre daha iyi oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme ekini bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda yönelme hâli ekini doğru şekilde bulmada farklı devlet okullarına giden öğrencilerin doğru yanıtlarının farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin yönelme ekini doğru şekilde bulma durumlarının sırası ile DO₁okulu, DO₃ ve sonrasında DO₂ okulu olduğu bulunmuştur. Bunun yanı sıra DO₁ okulunun yönelme hâl ekini doğru bulma başarısı DO₂ve DO₃ devlet okullarından daha iyi olduğu, ancak DO₂ ve DO₃ devlet okullarının başarı seviyelerinin birbirine yakın olduğu da tespit edilmiştir. Nihayetinde DO₁ okulunun yönelme hâli ekini bulmada diğer iki devlet

okulundan daha başarılı olduğu, diğer iki devlet okulunun ise başarı bakımından hemen hemen aynı olduğu görülmüştür.

Araştırmanın dördüncü alt problemine “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekini bulma durumları okul başarısına göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda yönelme hâli ekini doğru şekilde bulmada öğrencilerin okul başarısının etkili olduğu görülmüştür. Okul başarı puanının 80-100 arasında olanların yönelme hâli ekini bulma durumu, 60-80 arasında olanlara göre daha iyi olduğu görülmüştür. Bu durumda okul başarısı arttıkça öğrencilerin dil bilgisi konusu olan yönelme hâli ekini doğru bir şekilde tespit edebildikleri söylenebilir.

Araştırmanın ikinci probleminin alt cümlesi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bulma durumları nedir?*” alt problemi incelendiğinde öğrencilerin genel olarak cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) bularak doğru cevaplama oranı %65,7; yanlış cevaplama oranı %24,1; boş bırakma oranı ise %10,4 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından fazlasının cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) doğru olarak buldukları görülmüştür. Bu sonuç öğrencilerin yönelme hâli ekini doğru şekilde bulabilme oranları ile de benzerlik göstermektedir. Sonuç olarak öğrencilerin benzer oranlarda yönelme hâli ekini ve yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğü doğru bir şekilde bulabilmişlerdir. Bozkuş (2019) yaptığı çalışmada öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarını incelendiğinde, zamirlerin bağlantı oluşturma görevini öğrencilerin tam olarak anlayamadığını görmüştür. Zamirlerin, tek başına kelime türlerinden biri olarak ele alınmaması gerektiğini, zamirlerin, metin içinde gönderimler oluşturularak bağdaşıklığı sağlayan en önemli unsurlardan olduğunu belirtmiştir. Öğrencinin bu görevi kavrayabilmesi için ders kitaplarındaki etkinlikler, zamirlerle ilgili yalnızca kuramsal bilgileri yansıtan nitelikte olmaması gerektiğini, kitaplarda, zamirlerin metin içindeki görevlerine daha çok odaklanılması gerektiğine, özellikle bağdaşıklığı sağlayan bir unsur olduğunu hissettirecek etkinliklere ve sorulara yer verilmesi gerektiğine değinmiştir.

Araştırmanın ikinci probleminin ikinci alt cümlesi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumları nedir?*” alt problemi incelendiğinde öğrencilerin genel olarak cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumunu doğru cevaplama oranı %73,3; yanlış

cevaplama oranı %19,2; boş bırakma oranı ise %7,5olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından çok daha fazlası cümleler üzerinden yönelme hâli ekinin doğru olarak buldukları görülmüştür. Araştırmanın ikinci problemini olan yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü doğru bulabilme durumlarına göre yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizme durumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç olarak öğrenciler daha başarılı şekilde yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizebilirken bu altı çizili sözcüğün türünü doğru bir şekilde bulmada daha az başarı göstermişlerdir.

Araştırmanın ikinci probleminin üçüncü alt cümlesi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümleler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları nedir?*” alt problemi incelendiğinde öğrencilerin genel olarak cümleler bağlamında yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulup altını çizme durumunu doğru cevaplama oranı %82,1; yanlış cevaplama oranı %11,9; boş bırakma oranı ise %6,1olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları doğru şekilde bulma durumlarının, yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcüğün türünü bulma ve yönelme hâli ekinin üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizebilme durumlarına göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Ekler; yapımdan çekime, kelime türetmeden birleşik yapılara, kelimeleri birbirine bağlamaktan cümle unsurlarını yükleme bağlamaya ve cümlelere anlam incelikleri katmaktan ifade zenginliği kazandırmaya kadar pek çok görev üstlenmiştir. Bu nedenle, dilimizin en önemli yapı taşları olan ekleri sadece şekilci bakış açısıyla dar kalıplara hapsedmek yerine “görev işlev-anlam” çeşitliliği ve bütünlüğü çerçevesinde ele alacak çalışmaları artırmak gerekmektedir. Yönelme hâli ekinin tanımlamasını yaparken de belirttiğimiz gibi yönelme hâli eki, sonuna eklendiği kelimeyi ondan sonra gelen kelimeye bağlama görevi yapmaktadır. Muharrem Ergin yönelme hâli ekinin bu görevini anlatırken ismi, fiile bağlama görevinin yanında edatlara bağlama görevinin de olduğunu ifade etmiştir (2013).

Araştırmanın öğelerinin bağlanma durumuna ait ilk alt problemi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda altıncı sınıfa devam eden erkek ve kız öğrencilerin benzer oranda yönelme hâli ekinin bağladığı sözcükleri doğru buldukları görülmüştür.

Araştırmanın öğelerinin bağlanma durumu kısmının ikinci alt problemi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda özel ve devlet

okullarında altıncı sınıfa devam eden öğrencilerin benzer şekilde yönelme hâli ekinin bağladığı sözcükleri doğru buldukları görülmüştür.

Araştırmanın öğelerinin bağlanma durumu kısmının üçüncü alt problemi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda farklı devlet okullarında altıncı sınıfa devam eden öğrencilerin yönelme hâli ekinin bağladığı sözcükleri doğru yanıtlama durumlarının farklılık gösterildiği tespit edilmiştir. D17b ve D19b sorularını doğru yanıtlama başarıları devlet okulları için sırasıyla D3, D2 ve D1 olduğu görüşmüştür. D18b sorusuna doğru yanıtlama başarıları devlet okulları için sırasıyla D3, D1 ve D2 olduğu görüşmüştür. Sonuç olarak tüm devlet okulları için D3 devlet okulunun yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulmada diğer devlet okullarına göre daha başarılı olduğu görülmüştür. Bu sonuçların bir özeti olarak öğrencilerin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları doğru şekilde bulma durumlarına göre en başarılı devlet okulunun D3 olduğu söylenebilir. Araştırmanın bir başka problemi olan öğrencilerin yönelme hâli ekini doğru şekilde bulmada en başarılı okulun D1 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde okullar arasında baskın bir başarı sıralaması olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın öğelerinin bağlanma durumunu kısmının dördüncü alt problemi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulma durumları öğrenci başarısına göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda bu doğrultuda yöneltilen üç sorudan (D17b, D18b ve D19b) yalnızca D18b (Komutanımız da vatanına sadık bir insandı /Bağlandığı sözcük) sorusunun doğru yanıtlanma durumunun 80-100 puan arasında olan öğrencilerin 60-80 puan arasında olan öğrencilere göre yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları bulmada daha başarılı olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları doğru şekilde bulma durumlarını ölçebilmek amacıyla yönlendirilen üç soru içine yalnızca bir sorunun yanıtlanmasında öğrencilerin okul başarısının fark yarattığı görülmüştür. Daha önce yönelme hâli ekini doğru şekilde bulabilme durumlarında okul başarısı daha yüksek olan öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmüş ve öğrencilerin yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları doğru şekilde bulma durumlarında da okul başarısı yüksek olan öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü problem cümlesi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini bulma durumları nedir?*” sorusunu incelediğimizde; öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bularak doğru cevaplama oranı

%64,0; yanlış cevaplama oranı %30,2; boş bırakma oranı ise %5,8olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından fazlası cümle veya metinlerde yönelme hâli ekinin işlevini doğru olarak buldukları görülmüştür. Hâl ekleriyle ilgili bir araştırma yapan Alyılmaz (2010) işlevler konusunda Türkçede farklı terimlerle ifade edilen hâl kategorisinin / ad durum kategorisinin asıl işlevinin yüklem özel ve geçici açıklayıcıları, belirleyicileri olan tümleçleri yapmak olduğunu belirtmiştir. Kalkan (2006)'a göre ise yönelme durumu sadece yönelme, yer bildirme işleviyle kullanılarak sözdiziminde dolaylı tümleç olarak kullanılmamaktadır. Zaman, sebep, tarz, miktar, oran işlevleri ile zarf tümleci olarak da kullanılır. Aynı zamanda isim cümlelerinin yüklemi olarak kullanımları da mevcuttur.

Araştırmanın üçüncü probleminin birinci alt cümlesi olan *“Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumları nedir?”* sorusunu incelediğimizde; öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bularak doğru cevaplama oranı %63,1; yanlış cevaplama oranı %31,6; boş bırakma oranı ise %5,3olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından fazlası cümle veya metinlerde yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinde doğru olarak buldukları görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü probleminin ikinci alt cümlesi olan *“Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumları nedir?”* sorusunu incelediğimizde; öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bularak doğru cevaplama oranı %65,1; yanlış cevaplama oranı %28,4; boş bırakma oranı ise %6,5olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın birinci ve ikinci alt problemine ait sonuçlar birlikte incelendiğinde öğrencilerin cümle veya metinlerde yönelme hâli ekinin işlevini altı çizili olarak verilmeyen sözcükler üzerinden bulma durumlarının altı çizili olarak verilen sözcükler üzerinden bulma durumlarına göre az da olsa daha yüksek bir oranda doğru cevapladıkları görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü probleminin üçüncü alt cümlesi olan *“Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinin işlevini cümleler üzerinden bulma durumları nedir?”* sorusunu incelediğimizde; öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli

ekinini işlevini cümleler üzerinden bularak doğru cevaplama oranı %63,5; yanlış cevaplama oranı %32,3; boş bırakma oranı ise %4,1 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yarısından fazlası cümle veya metinlerde yönelme hâli ekinini işlevini cümleler üzerinden bularak doğru cevapladıkları görülmüştür. Tepesu (2015) yaptığı çalışmada yönelme hâli ekinini; eklendiği ismi, zamiri, zarfı, fiilimsiyi edatlara bağladığını belirtmiştir. Bu edatlardan bazılarının "ait, has, karşı" gibi geçici edat görevi yapan kelimeler de olabileceğini ve yönelme hâli ekinini, bu bağlantıyı sağlarken eksiz kullanımındaki işlevine uygun edatı aldığını da söylemiştir.

Araştırmanın üçüncü probleminin dördüncü alt cümlesi olan “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında genel ve cinsiyete göre yönelme hâli ekinini işlevini paragraf üzerinden bulma durumları nedir?*” sorusunu incelediğimizde; öğrencilerin ölçme aracındaki cümle ve metinler bağlamında yönelme hâli ekinini işlevini paragraf üzerinden bularak doğru cevaplama oranı %64,8; yanlış cevaplama oranı %25,9; boş bırakma oranı ise %9,3 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yönelme hâli ekinini işlevini paragraf üzerinden bulma durumları ile cümleler üzerinden bulma durumlarının benzer oranda doğru olarak tespit edebildikleri görülmüştür.

Araştırmanın işlev kısmının ilk alt problemine “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinini işlevini bulma durumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda altıncı sınıfa devam eden erkek ve kız öğrencilerin benzer oranda yönelme hâli ekinini işlevini doğru buldukları görülmüştür.

Araştırmanın işlev kısmının ikinci alt problemine “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinini işlevini bulma durumları okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda özel okula devam eden öğrencilerin devlet okulu öğrencilerine göre yönelme hâli ekinini işlevini doğru bulmada daha başarılı oldukları görülmüştür.

Araştırmanın işlev kısmının üçüncü alt problemine “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinini işlevini bulma durumları devlet okulları arasında farklılaşmakta mıdır?*” sorusunun analizi sonucunda DO₁ devlet okulunun diğer iki devlet okullarına göre yönelme hâli ekinini işlevini doğru bulmada daha başarılı olduğu görülmüştür. Bu sonuç yönelme hâli ekini doğru şekilde bulmada en başarılı okulun DO₁ olduğu sonucu ile paralellik göstermektedir.

Araştırmanın işlev kısmının dördüncü alt problemine “*Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin ölçme aracındaki yönelme hâli ekinini işlevini bulma durumları okul başarısına*

göre farklılaşmakta mıdır?” sorusunun analizi sonucunda okul başarı puanının 80-100 arasında olanların 60-80 arasında olanlara göre yönelme hâli ekinin işlevini doğru bulmada daha başarılı olduğu görülmüştür. Benzer şekilde bu sonuç okul başarısı daha yüksek olan öğrencilerin yönelme hâli ekini bulmada ve yönelme hâli ekinin bağlandığı unsurları doğru şekilde bulma durumlarının daha yüksek olması sonucu ile benzerlik göstermektedir. Tepesu (2015) yaptığı çalışmada yönelme hâli ekinin "+(y)A"; isimleri, zamirleri ve fiilimsileri fiile bağlama ana görevi yanı sıra isimleri edatlara ve isim soyundan başka kelimelere (ait, dâhil, dair, doğru, göre, has, kadar, karşı...) bağlama görevi üstlendiğini ortaya koymuştur. Ekin ayrıca; yeni isimler (veresiye), zarflar (yarına konuşuruz, ezbere olarak) zarf-fiiller (demediğine, çekeceğine) türetme; ikilemeler (göz göze, odadan odaya) kurma görevlerinin de bulunmakta olduğunu ve öte yandan bu ekin, bağlaçlar oluşturma (aksine, tersine) ve birleşik fiil kurma (göze çarp-, endişeye düş-) görevlerini de yerine getirdiğini, bu görevleriyle bağlantılı biçimde ekin ifadeye katkısının da oldukça fazla olduğunu ve bundan dolayı birçok işlevi (aitlik, amaç, belirtme, birliktelik, bulunma, görelilik, ilgi, karşı, karşılık, karşıtlık, neden, sahiplik, seçenek, sınırlama, yaptırma, yer ilgisi, yönelme, zaman, zıtlık) yerine getirdiğini dile getirmiştir.

Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları hatalardan en çok yapılan birinci hatanın zarf fiil ekine yönelme hâli eki deme hatası, ikinci hata olan ekin ünlüsü ile karıştırma hatası, üçüncü hata olan hâl ekleri ile karıştırma hatası olduğu görülmüştür. Sonrasında ise sırasıyla; hâl ekleri ile karıştırma hatası, kelimenin ünlüsü ile karıştırma hatası, tamlanan, ilgi ve iyelik eki ile karıştırma hatası, hikâye kipi ile karıştırma hatası olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak görülmektedir ki öğrenciler zarf fiil eki ile yönelme hâli ekini karıştırmaktadır. Öğrencilere özellikle zarf fiil eki ile yönelme hâli eki arasındaki farklılıklar öğretilerek bu karışıklığın önüne geçilebilir. Nitekim Erdem ve Bahşi (2019) “8. Sınıf Öğrencilerinin Dil Bilgisi Konularını Öğrenme Düzeyleri” adlı çalışmasında öğrencilerin dil bilgisi konularını öğrenmede yaşadıkları zorluk düzeylerinde “zarf fiiller” öğrenmede en çok zorluk yaşandığı sonucuna varılan “yan cümlecik” koşunundan hemen sonra gelmektedir.

Öğrenciler yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün isim veya zamir türünü bulurken en sık yaptıkları birinci hata %56,55 ile zamir türü yerine isim deme hatası, en çok yapılan ikinci hata %40 ile isim türü yerine zamir deme hatası ve son olarak %3,45 ile zamir türü yerine sıfat deme hatası olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün isim veya zamir türünü bulurken hata yaptıkları görülmüştür.

Yönelme hâli ekini altı çizili olarak verilen sözcük grubunu bulurken öğrencilerin en sık yaptıkları birinci hata %63,04 ile yönelme hâli eki almamış kelime grubu bulma ve en çok yaptıkları ikinci hata ise %36,96 ile yönelme hâli eki almış ismin sıfatını almayıp bağlandığı edatla birlikte alma hatası olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin her bir cümle bağlamında yönelme hâli ekinin işlevini bulurken en sık yaptıkları hatalar %19,76 ile en çok yere yönelme işlevini bulurken hata yaptıkları tespit edilmiştir. Sonrasında yapılan hatalar sırası ile %16,53 ile zaman işlevini bulurken, %12,46 ile durum işlevini bulurken, %11,98 ile iiye işlevini bulurken, %11,62 ile amaç işlevini bulurken, %11,38 ile sebep işlevini bulurken, %10,30 ile bedel işlevini bulurken, %5,99 ile belirtme işlevini bulurken hata yaptıkları tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında Türkçe öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yönelme hâli ekinin öğretimine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda öğretmenlere ilk olarak yönelme hâli ekini öğretirken izledikleri yolların neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin yönelme hâli ekini öğretirken %69,2 ile en çok örneklerle karşılaştırma yapma yolunu izledikleri, sonrasında %23,1 ile yükleme "neye, kime, nereye vb." sorularını sordurmak ve son olarak %7,7 ile yol aşamasını gösterme yolunu izledikleri tespit edilmiştir. İşcan ve Kolukısa (2005) yaptıkları çalışmanın sonuncunda ilköğretim ikinci kademedeki dil bilgisi öğretiminin sözcük ya da söz grupları üzerinden gerçekleştiğini tespit etmişlerdir. Bunun sonucunda da dil bilgisi konuları cümleler üzerinden öğretilmediği için öğrencilerin konuları öğrenmekte zorluk çektiklerini tespit etmişlerdir. Bu çalışmada ise öğretmenlerin yönelme hâli ekini öğretirken en çok izledikleri yol olan örneklerle karşılaştırma yapma yolunu izledikleri yani cümleler üzerinden çalışmalarının isabetli ve iyi bir yol olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında öğretmenlere yönelme hâli ekini buldururken izledikleri yolların neler olduğu sorulmuştur. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin %42,3 ile en çok izledikleri yolun anlam içeren ve içermeyen kelime örnekleriyle çalışmaya dikkat ettiği görülmüştür. Sonrasında izledikleri yollar sırasıyla; %30,8 ile yükleme "neye, kime, nereye, ne zaman vb." sorularını sordurarak ve son olarak %26,9 ile -e,-a ekini kullanarak öğrencilere yönelme hâli ekini buldurdukları görülmüştür.

Araştırma kapsamında öğretmenlere yönelme hâli ekinin işlevini buldururken izledikleri yolların neler olduğu sorulmuştur. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin %34,6 ile en çok izledikleri yolun öğrencilerine cümlenin anlam bütünlüğüne dikkat etmelerini istedikleri görülmüştür. Sonrasında izledikleri yollar sırasıyla; %30,8 ile örneklerle

konu anlatımına dikkat etmek ve son olarak %30,8 ile nereye sorusu üzerinde durmaya dikkat ederek öğrencilere yönelme hâli ekinin işlevini buldukları görülmüştür.

Genel olarak öğretmenlerin yönelme hâli ekini öğretirken izledikleri yolun belirgin şekilde ezbere dayalı yönetime göre daha çok tercih edilen örnekler üzerinden bol alıştırma yolu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yönelme hâli ekini buldururken en çok izledikleri yolun ise anlam içeren ve içermeyen kelime örnekleriyle çalışmaya dikkat etmek olduğu görülmüştür. Son olarak öğretmenlerin yönelme hâli ekinin işlevini buldururken izledikleri yolların öncelikle cümlenin anlam bütünlüğüne dikkat etmek ve hemen sonrasında örneklerle konuyu anlatmak olduğu görülmüştür. Dil bilgisi aracılığı ile öğrencilerin doğru düşünme ve sağlıklı karar verme becerilerini geliştirir. Dil bilgisi öğretiminde esas olan diğer beceri alanlarıyla birlikte yürütülmesidir. Bu gerçekleşmediğinde öğrencilerin öğrendikleri konular ezberlenmiş ve bu sebeple de uygulamadan yoksun kalmış olur (Erdem, 2008). Özet olarak bu çalışmada öğretmenlerin yönelme hâli ekini öğretirken, buldururken ve ekin işlevini buldururken izledikleri yolun daha çok örnekler üzerinden alıştırma yapmak olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile yönelme hâli ekinin öğrenimine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda öğrencilere yönelme hâli ekini cümlede veya metinde bulurken en çok başvurdukları yolun ne olduğu sorulmuştur. Öğrencilerin %64,4 ile e/a ekine dikkat etmek, %13,1 ile metin ve cümle anlamına dikkat etmek, %8,1 ile isim olmasına dikkat etmek, %6,3 ile sebep/yer/zaman vs. sorusuna cevap olmasına dikkat etmek, %3,1 ile dersteki örneklerden yola çıkarak yönelme hâli ekini buldukları görülmüştür. Bu sonuçlar dikkate alındığında öğrencilerin yönelme hâli ekini cümlede veya metinde bulurken daha çok ezbere dayalı yöntemleri tercih ettikleri görülmüştür.

Öğretmenlerin öğrencilerine yönelme hâli ekini cümlede veya metinde bulurken en çok izledikleri yolun anlam içeren ve içermeyen kelime örnekleriyle çalışmaya dikkat etmek olduğu göz önüne alındığında öğrencilerin bu yöntemi metin ve cümle anlamına dikkat etmek olarak görüp daha az başvurdukları yol olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında öğrencilere yönelme hâli ekinin işlevini bulurken izledikleri yolların neler olduğu sorulmuştur. Sonuç olarak öğrencilerin %41,9 ile en çok izledikleri yolun metin veya cümle anlamına dikkat etmenin en çok izledikleri yol olduğu görülmüştür. Sonrasında izledikleri yollar sırasıyla; %28,8 ile kelimenin işlev, sebep, yer ve zaman olmasına dikkat etmek, %12,5 ile sonundaki eklere dikkat etmek, %11,3 ile hiçbir yolu izlemedikleri, %3,1 ile ders notlarına dikkat etmek, %1,9 ile isim olmasına dikkat etmek ve

son olarak %0,6 ile çok daha az kullandıkları yolun noktalama işaretlerine dikkat etmek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken en çok izledikleri yol olan metin veya cümle anlamına dikkat etme yolu benzer şekilde öğretmenlerin öğrencilerine yönelme hâli ekinin işlevini buldururken izledikleri yol olan cümlenin anlam bütünlüğüne dikkat etme ile benzerlik göstermektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bulguları ışığında uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik uygulamalar bu başlık altında sunulmuştur.

Ugulayıcılara Yönelik Öneriler

Araştırma sonuçları neticesinde uygulayıcılara yönelik öneriler aşağıda yer almaktadır.

- Yönelme hâli ekinin öğretimi ve buldurulması konusunda öğrencilere yönelik yapılan testler sonucunda özel okulların devlet okullarına göre daha başarılı olduğu bu araştırma sonucunda bulunmuştur. Söz konusu okullar arasındaki başarı farkına neden olan değişkenlerin incelenmesi ve bu inceleme sonucunda elde edilen uygulanabilir olan farklılıkların da devlet okullarında uygulanması önerilebilir.
- Araştırma kapsamında yönelme hâli ekinin öğretimi ve buldurulması konularında incelenen farklılıklar arasında okul başarısının önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir. Okul başarısı yüksek olan öğrencilerin yönelme hâli ekinin öğretimi ve buldurulması konularında daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç dikkate alınarak öğrencilerin okul başarılarını arttırma çalışmaları yapılabilir.
- Öğrencilerin yönelme hâli ekini bulurken en sık yaptıkları hatanın zarf fiil ekine yönelme hâli eki deme hatası olduğu göz önüne alındığında öğrencilere hâl ekleri ile diğer ekler öğretilirken ekler arasındaki farklılıklar özellikle belirtilmelidir.
- Öğrenciler yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün isim veya zamir türünü bulurken hata yaptıklarında bu hatanın isim ve zamir türlerini karıştırmalarından kaynaklandığı görülmüştür. Bu bakımdan öğrencilere yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün türü öğretilirken zamir ve isim türlerinin karşılaştırılmalı olarak öğretilmesi ve farklılıklarının vurgulanması önerilebilir.

- Öğrencilerin yönelme hâli ekinin işlevini bulurken yaptıkları hatalar göz önüne alındığında yönelme hâli ekinin işlevi öğretilirken karşılaştırma yapılması ve işlevlerin her birinin farklılıklarının vurgulanması önerilebilir.
- Öğrencilere yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün türünü doğru şekilde tespit edebilmeleri için zamir ile isim türünü ayırabilme becerisi kazandırılmaya çalışılabilir.
- Dil bilgisi öğretiminin amacı, yalnızca dilin kurallarını öğretmek değil öğretilen bu dilin hayatın her aşamasında işlevsel olarak kullanılmasını sağlamak olmalıdır. Bu bakımdan öğretmenlerin öğrencilere yönelme hâli eki ve işlevleri öğretilirken daha az ezbere dayalı yöntemlere başvurulması ve öğretilen bu konunun öğrenciler tarafından işlevsel olarak kullanılmasını sağlamalıdır.

İleriye Dönük Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Öğrencilerin yönelme hâli eki (+A) ve işlevini bulma durumuna dair daha fazla çalışma yapılabilir. Bunun için ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin dışında farklı sınıf kademelerinde de incelemeler yapıp yönelme hâli ekini ve işlevini bulmada başvurdukları yöntemler karşılaştırılabilir.
- Öğrencilerin yönelme hâli eki dışında diğer hâl eklerini bulma durumları da incelenebilir.
- Öğrencilerin yönelme hâli ekini ve işlevini bulma ve öğrenmelerinde yaşadıkları zorlukların tespit edilebilmesi için öğrencilere yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla yaşadıkları zorluklara dair sorular yönlendirilebilir. Ayrıca öğretmenlere öğrencilerin yönelme hâli ekini ve işlevini bulmayı öğrenirken en çok yaptıkları hatalara dair sorular yönlendirilebilir. Böylece öğrencilerin en çok yaptıkları hatalar ya da öğrenirken yaşadıkları zorluklar tespit edilip çözüm önerileri geliştirilebilir.
- Benzer nitelikli öğrencileri gruplara ayırıp her guruba araştırma sonucunda öğretmenlerin yönelme hâli ekini ve işlevini bulmayı öğretirken en çok başvurdukları yöntemler uygulanabilir. Böylece öğrenciler üzerinde yönelme hâli eki ve işlevini bulurken en etkili yöntemin keşfi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1998). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Alkayış, M. (2012). Türkçenin hâl ekleri ve fiil kiplerinde çok terimlilik sorunu. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 276-287.
- Alyılmaz, S. (2010). Türkiye Türkçesinde bulunma hâli kategorisi. *Dil Araştırmaları Dergisi*(7), 107-123.
- Avcı, Y. Y. (2016). *Türkiye Türkçesi atasözlerindeki zamirler üzerine bir inceleme*. 9. Uluslararası Türkçenin Eğitim-Öğretimi Kurultayı Bildirileri. PegemAkademi
- Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baykul, Y. (1999). *İstatistik metotlar ve uygulamalar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bozkuş, T. (2019). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarında zamirlerin işlenişi ve 7. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında zamirleri kullanma becerileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Bulak, Ş. (2017). İlgi eki hâl eki midir?. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(41), 91-105.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J., & Clark, V. (2016). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. California: SAGE Publications.
- Demir, İ. (2014). Türkçede belirtme-yönelme hâli ekleri ve güneybatı anadolu ağızlarındaki kullanımları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 129-147.
- Dinçer, Ş. (2008). *Türkiye Türkçesinde “ad + durum biçimbirimi + ilgeç” yapısındaki ilgeç öbeklerinin işlevleri*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E., & Çinko, M. (2011). *Sosyal bilimlerde spss'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Ediskun, H. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erdem, İ. (2008). Öğretmen görüşlerine göre dil bilgisi konularının öğretilme güçlükleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 85-105.

- Erdem, İ., & Çelik, M. (2011). Dil bilgisi öğretim yöntemi üzerine değerlendirmeler. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic*, 6(1), 1057-1069.
- Erdem, İ., ve Bahşi, N. (2019) 8. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi konularını öğrenme düzeyleri. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2(1), 25-46.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Hergüner, E. (2013). *Ortaokullarda dil bilgisi öğretiminin değerlendirilmesi: hâl ekleri örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- İşcan, A., & Kolukısa, H. (2005). İlköğretim ikinci kademe dil bilgisi öğretiminin durumu, sorunları ve çözüm önerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 299-308.
- Kalkan, U. (2006). *Türkiye Türkçesinde hâl (durum) kavramı ve hâl (durum) eklerinin işlevleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kaplan, M. (2009). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Koçoğlu Gündoğdu, V. (2011). Türk dilinde yönelme ve bulunma hâli ile ilgili birkaç ayrıntı Tuva Türkçesi örneği. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6, 1197-1206.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Landis, J., & Koch, G. (1977). An Application of Hierarchical Kappa-type Statistics in the Assessment of Majority Agreement among Multiple Observers. *Biometrics*, 33(2), 363-374.

- Leontik, M. (2018). Zamirler. *Bal-Tam Türklük Bilgisi*(29), 69-84.
- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Msakhradze, M. (2019). Türkçe Ad Durum Eklerinin Gürcü Öğrencilere Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Özek, F., & Sağlam, B. (2014). +Dan çıkma hâli ekinin vasıta ve bulunma hâli işlevi üzerine. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 13-18.
- Özen, Y., & Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(15), 394-422.
- Özkan, A. A. (1992). *Yabancıların türkçeyi öğrenmeleri esnasında yaptıkları isim hâl eki yanırları ve bu konunun değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özkan, N. (2001). Hâl Ekleri Kalıplaşmaları ve Sebepler Üzerinde Bir Değerlendirme. *İlmi Araştırmalar*, 12(2001), 153-165.
- Palys, T. (2008). Purposive Sampling. M. Given (Dü.) içinde, *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* (s. 697-6698). Los Angeles: Sage.
- Sencer, M. (1989). *Toplumbilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Basım.
- TDK. (1949). *Ek. Dilbilim Terimleri Sözlüğü - 1949*: <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK. (1949). *Kök. Dilbilim Terimleri Sözlüğü - 1949*: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi:10.11.2018.
- TDK. (1972). *Ek. Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü - 1972*: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 10.11.2018.
- TDK. (2018a). *Dil. Güncel Türkçe Sözlük*: <https://sozluk.gov.tr>
- TDK. (2018b). *Kök. Güncel Türkçe Sözlük*: <https://sozluk.gov.tr>
- TDK. (2018c). *Ek. Güncel Türkçe Sözlük*: <https://sozluk.gov.tr/>
- Tepeli, Y. (2012). İsim+fiil ilişkisi bağlamında yemînî'nin fazîlet-nâme'sinde yönelme hâli ekinin (+a) işletimlik işlevleri. *Alevilik Araştırmaları Dergisi*(3), 127-160.
- Tepesu, M. (2015). *Refik Halit Karay'ın eserlerindeki hâl eklerinin görev ve işlevleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Üstünova, K. (2004). Eklerin öğretimi üzerine bir iki söz. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2004-1(6), 173-182.
- Von Gabain., A. (2013). Eski Türkçede zamirler. *Bellekten*, 61(1), 131-142.

- Vural, H., & Böler, T. (2011). *Ses ve şekil bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Yenen Avcı, Y. (2016). Türkiye Türkçesi Atasözlerindeki Zamirler Üzerine Bir İnceleme. 9. *Uluslararası Türkçenin Eğitim-Öğretimi Kurultayı Bildirileri (06-08 Ekim 2016)* (s. 363-380). Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F., & Temiz, Ç. (2015). İsim hâl eklerinin yabancı öğrencilere etkinliklerle öğretimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*(36), 139-155.

EKLER

EK 1 Etik Kurul Onayı

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi : 08/05/2019

Karar Sayısı : 117

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Yusuf TEPELİ**'nin danışmanlığında, **Ceyda KASAPÖZLU**'nun araştırmacılığını üstlendiği, "Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Hal Eki (+A) ve İşlevini Bulma Durumu Üzerine Bir İnceleme" başlıklı tez çalışması kapsamında kullanılacak olan mülakat çalışmasının uygunluğunun görüşülmesi istemi.

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Yusuf TEPELİ**'nin danışmanlığında, **Ceyda KASAPÖZLU**'nun araştırmacılığını üstlendiği, "Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcılık Hal Eki (+A) ve İşlevini Bulma Durumu Üzerine Bir İnceleme" konulu mülakat çalışmasının, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve diline ilişkin sorumluluğun başvurusuca ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan
Prof. Dr.
Osman KRAVŞAR
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Bahattin ÖZDEMİR
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Hüseyin DEMİRKAYA
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Mustafa ŞEKER
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Adnan DÖNMEZ
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Abdulrahman KARAÇAOĞLU
(imza)

Üye
Prof. Dr.
Eyyup YARAS
(imza)

08.05.2019
A.A.ÖZ
R.R.Ş.

EK 2- TEZ İZİN BELGESİ

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-20-E.10016877
Konu : Anket Uygulaması

22.05.2019

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Ceyda KASAPOĞLU' nun "Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yönelme Hali Eki (+A) ve İşlevini Bulma Durumu Üzerine Bir İnceleme" adlı araştırmasını, Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği ile ilgili 16/05/2019 tarih ve 14225 sayılı yazısı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 20/05/2019 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca "Ortaokul 6. Sınıf Öğrencilerinin Yönelme Hali Eki (+A) ve İşlevini Bulma Durumu Üzerine Bir İnceleme" isimli araştırmasını, Müdürlüğümüze bağlı ekli listede belirtilen okullarda öğrenim gören öğrencilere, Okul Müdürünün bilgisi dahilinde, bahse konu Genelge ve çalışma takvimi doğrultusunda, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapılması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 02/04/2019 tarih ve 12935 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
22.05.2019

Yüksel ARSLAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projeler07@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 565a-2c05-323c-b317-8be5 kodu ile teyit edilebilir.

EK -3 YÖNELME HÂLİ EKİ ÖLÇME FORMU

I.BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

Değerli öğrenciler,

Aşağıda sizinle ve ailenizle ilgili bazı sorular yer almaktadır. Lütfen soruların tamamını cevaplayın. Cevaplarınızı benden başkası görmeyeceği için ve sadece araştırma amacıyla bu sorular sorulduğu için, soruları açık yüreklilikle cevaplamanız çok önemlidir. Araştırmama katkılarınız için teşekkürler...

OKULU: DEVLET OKULU ÖZEL OKUL

SINIF/ŞUBE:

CİNSİYET: KIZ ERKEK

1.DÖNEM KARNE ORTALAMASI:

ANNE- BABA EĞİTİM DURUMU: OKUMA YAZMA BİLMİYOR

İLKOKUL

ORTAOKUL

LİSE

ÜNİVERSİTE

II.BÖLÜM: Ölçme Formu

Yönelme Hâli Ekini ve İşlevini Bulmayla İlgili Ölçme Formu

Okulu:

Cinsiyeti:

Ağırlıklı Not Ortalaması/Dönem Sonu Başarı Puanı:

A1) Aşağıdaki cümlelerde geçen yönelme hâli ekini bulup altını çiziniz.

1. İkinciye doğru iyice susamıştı, kana kana su içti.
2. Dokuzu beş geçe sınıfa girdi.
3. Oyuncakları dolaptan alıp odanın ortasına koydum.
4. İstedğin kese kâğıtlarını masaya koydum.
5. Kasa o açana dek kilitli duruyordu.
6. Uzun yolu yaya yürüdükten sonra bir çeşmeye rastladı.

A2) Aşağıdaki paragrafta geçen yönelme hâli ekinin altını çizerek yönelme hali eki almış sözcüğü alttaki boşluğa yazınız.

Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Kavak ağaçlarının altı tam bize göreydi çünkü ağaçların gölgesinde birçok oyun oynayabiliyorduk: saklambaç, körebe, mendil kapmaca... Zaman zaman annelerimiz de piknik yapmak için buraya gelirdi. Bir gün, bu alana alışveriş merkezi yapılacağı haberini aldık.

7. Yönelme hâli eki almış sözcük:.....

8. Yönelme hâli eki almış sözcük:.....

9. Yönelme hâli eki almış sözcük:.....

B1) Aşağıdaki cümlelerde geçen yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğün türünü (isim veya zamir) ilgili boşluğa yazınız.

10. Ona buradan gitmesini söyledim.

a) Yönelme hali eki almış sözcük:..... b) Sözcük türü:.....

11. Usta, küçük çırağına göz ucuyla şöyle bir baktı.

a) Yönelme hali eki almış sözcük:..... b) Sözcük türü:.....

12. Mehmet kendisine eziyet ediyordu.

a) Yönelme hali eki almış sözcük:..... b) Sözcük türü:.....

13. Bir duvara bir taş koy, çiçek kokla!

a) Yönelme hali eki almış sözcük:..... b) Sözcük türü:

C1) Aşağıdaki cümlelerde geçen yönelme hâli ekini ve üzerine geldiği sözcük grubunu bulup altını çizerek ilgili boşluğa yazınız.

14. Ülkemizde bilim dünyasına değerli bilim adamları yetişiyor.

-Yönelme hâli eki almış sözcük grubu:

15. Gecenin ağırlığına karşı, hafiftiler, inceden inceden.

-Yönelme hâli eki almış sözcük grubu:

16. Karşıdaki yola kadar yarışalım mı?

-Yönelme hâli eki almış sözcük grubu:

D1) Aşağıdaki cümlelerde yönelme hâli ekini bulup üzerine geldiği sözcüğü hangi sözcüğe bağladığını ilgili boşluğa yazınız.

17. Böylece o da boş saksıyı sarayına kadar götürdü.

a) Yönelme hâli eki alan sözcük:.....

b) Onun bağlandığı sözcük:

18. Komutanımız da vatanına sadık bir insandı.

a) Yönelme hâli eki alan sözcük:.....

b) Onun bağlandığı sözcük:

19. Hafta sonu Adana'ya gideceğiz.

a) Yönelme hâli eki alan sözcük:.....

b) Onun bağlandığı sözcük:

E1) Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ve koyu olarak verilen yönelme hâli ekinin aşağıdaki işlevlerden hangisine girdiğini ilgili boşluğa yazınız.

(Durum, Zaman, Belirtme, Amaç, Bedel, İsimden İsim Yapım Eki, Yere Yönelme)

20. Anadolu'nun yemeklerine bayılıyorum.

-Yönelme hâli ekinin işlevi:.....

21. Bu, daire aşağı yukarı iki bin liraya mal olmuştu.

-Yönelme hâli ekinin işlevi:.....

22. Otobüs on dakika sonra Ankara'ya hareket edecek.

-Yönelme hâli ekinin işlevi:.....

23. Yarına bu ödevi bitirmelisin.

-Yönelme hâli ekinin işlevi:.....

24. Şehitlerimiz vatanlarına canlarını feda ettiler.

-Yönelme hâli ekinin işlevi:.....

25. Dolaptan aldığı ekmeği dört parçaya böldü.

-Yönelme hâli ekinin işlevi:.....

26. Kızımı boşuna sinirlendirmişim.

-Yönelme hâli ekinin işlevi:.....

E2) Aşağıdaki paragrafta altı çizili ve koyu olarak verilen yönelme hâli ekinin aşağıdaki işlevlerden hangisine girdiğini ilgili boşluğa yazınız.

(Zaman, Amaç, Yere Yönelme,)

Maliye Veznesinden Tevfik Efendi, banka önünde vezne arabasından inerken nasıl oldu ise ayak bileğini incitmiş, iki gündür hasta, evde yatıyor. Komşuları **hatır sormaya** geliyorlar. İki gündür; tavuk suyuyla çorba pişiyor, ıhlamur kaynatılıyor, ayağını sedef yağı ile ovup sıcak tülbent koyuyorlar. Komşular içinde öyleleri var ki sabahleyin **işyerlerine** giderken uğramışlardı, **akşama** gene uğruyorlar.

27. Yönelme hâli ekinin işlevi :.....

28. Yönelme hâli ekinin işlevi :.....

29. Yönelme hâli ekinin işlevi :.....

F1) Aşağıdaki cümlelerde geçen yönelme hâli ekinin altını çizerek aşağıdaki işlevlerden hangisine girdiğini ilgili boşluğa yazınız.

(Sebepl, Durum, Zaman, Bedel, Yere Yönelme)

30. Hamdi bir şeyler mırıldanarak peyniri altı parçaya böldü.

a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu :

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

31. Vaktiyle bu kitapları onar liraya almıştık.

a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu :.....

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

32. İkindiye Bursa'yı geçmiş olacağız.

a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu :.....

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

33. Annemin bizimle parkta gezmesine sevindik.

a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu :

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

34. Arkadaşlarımızla Çanakkale'ye geleceğiz.

a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu :.....

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

F2) Aşağıdaki paragrafta geçen yönelme hâli ekinin altını çizerek aşağıdaki işlevlerden hangisine girdiğini ilgili boşluğa yazınız.

(Zaman, Yere Yönelme, Sebep)

İsteddiği okulu kazanmıştı ve bunu hak etmişti. Ailesi de üniversiteyi kazanmasına mutlu olmuştu. O günün akşamına annesi en sevdiği yemekleri yapmıştı. Ailesinden ayrılıp İstanbul'a gidecekti. Dört yıl içerisinde okulunu bitirecek ve bir mühendis olacaktı.

35. a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu:.....

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

36. a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu :

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

37. a) Yönelme hâli eki almış olan sözcük/sözcük grubu :.....

b) Yönelme hâli ekinin işlevi :

EK -4 ÖĞRENCİLER İÇİN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

III. BÖLÜM:

ÖĞRENCİLER İÇİN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

Merhaba,

Bu görüşmenin amacı Türkçe dersinde yönelme hâl ekinin öğretimine ilişkin görüşler almaktır. Yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin tümü gizli tutulacak ve başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın nihai raporunda katılımcıların kişisel bilgilerine yer verilmeyecektir. Aşağıda yer alan görüşme soruları süreç içerisinde uygulamalara ve katılımcılara bağlı olarak değişiklik gösterebilir.

OKULUNUZ:

SINIFINIZ:

1.Yönelme hâli ekini cümlede ve metinde bulurken hangi yolu izliyorsunuz?

Nelere dikkat ediyorsunuz? Açıklayınız.

2.Cümlede ve metinde yönelme hâli ekinin işlevini buldururken hangi yolu

izliyorsunuz? Nelere dikkat ediyorsunuz? Açıklayınız.

EK- 5 ÖĞRETMENLER İÇİN YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

YÖNELME HÂL EKİNİN ÖĞRETİMİ ÜZERİNE YARI YAPILANDIRILMIŞ BİREYSEL ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Merhaba,

Türkçe dersinde yönelme hâl ekinin öğretimine ilişkin bir çalışma yürütüyoruz. Bu doğrultuda siz öğretmenlerin de görüşlerine başvurmak istiyoruz. Çalışmamızda yer alan sorulara vermiş olduğunuz yanıtların ve diğer bilgilerinizin çalışma dışında gizli tutulacağını taahhüt eder, çalışmamıza vermiş olduğunuz katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Bu form Akdeniz Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında yapılmakta olan bir araştırma nedeniyle Türkçe Öğretmenleri tarafından doldurulacaktır.

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ

Ceyda KASAPOĞLU

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Akdeniz Üniversitesi Türkçe Eğitimi ABD

Görev Yaptığınız Okul ve İli :

Yaş:

Cinsiyet: Erkek

Kadın

Eğitim Düzeyi: Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

Görevde Geçirmiş Olduğunuz Yıl: 2-5 yıl

6-10 yıl

11-15 yıl

16+yıl

GÖRÜŞME SORULARI

1.Yönelme hâli ekini öğretirken hangi yolu izliyorsunuz ve nelere dikkat ediyorsunuz? Açıklayınız.

2. Yönelme hâli ekini öğrencilere buldurmada hangi yolu izliyorsunuz ve bununla ilgili neler yapıyorsunuz? Açıklayınız.

3. Öğrencilere işlevi nasıl öğretiyorsunuz, cümlede ve metinde yönelme hâli ekinin işlevi ni buldurmada hangi yolu izliyorsunuz? Açıklayınız.

EK -6AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “ Ortaokul 6.Sınıf Yönelme Hâli Ekini (+A) ve İşlevini Bulma Durumu Üzerine Bir İnceleme” adıyla Nisan 2019- Haziran 2019 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Ortaokul altıncı sınıf öğrencilerinin yönelme hâli ekini ve işlevini bulma durumlarını çeşitli değişkenler açısından tespit etmektir.

Araştırma Uygulaması: Anket / Görüşme şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamada ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla.

Saygılarımızla,

Araştırmacı : Ceyda KASAPOĞLU
İletişim bilgileri : cydkspgl1@gmail.com

*Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi
.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum. (Lütfen formu
imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).*

...../...../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

EK 7- BİLDİRİM SAYFASI

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir. Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ceyda KASAPOĞLU

12.08.2020

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Ceyda KASAPOĞLU

Doğum Yeri ve Tarihi: Antalya 31.03.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği.

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Programı.

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce.

Bilimsel Faaliyetleri:

Tepeli, Y. ve Kasapoğlu, C., (2018,Ekim). “Gürcistan’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi” , Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Sempozyumu, Antalya, Türkiye,15 Ekim 2018,1335-1341.

Tepeli, Y. ve Kasapoğlu, C. , (2019,Mart) “Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde Yönelme Hali Ekinin İşlev ve Görev Bakımından Kullanılma Durumu İncelenmesi” , 5. Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumu, Antalya, Türkiye,239-246.

Tepeli, Y. ve Kasapoğlu C., (2020,Haziran) “Deyimlerin Öğretimi Üzerine Sistemik Bir Derleme Çalışması” , Türkçenin Eğitimi ve Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar 11Ankara Üniversitesi TÖMER, Ankara, Türkiye, 623-641.

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar:

Necdet Seçkinöz Ortaokulu-Stajyer (2015-2016)-Türkçe Öğretmenliği

Altın Küre Etüt Merkezi (2016-2017)-Türkçe Öğretmenliği

Ersoy Ortaokulu (2017-2018)-Türkçe Öğretmenliği

Mutlu Dahiler Etüt Merkezi (2018-2019)-Türkçe Öğretmenliği

Teomanpaşa Halk Eğitim Merkezi (2018-2019)-Türkçe Öğretmenliği

Kepez İmamhatip Ortaokul-u (2018-2019)- Türkçe Öğretmenliği

Akdeniz Üniversitesi Spor Bilimleri (2018-2019)-Drama Öğretmenliği
General Şadi Çetinkaya İlkokulu (2019-2020)-Sınıf Öğretmenliği Atakan
Çiftçi Kişisel Eğitim Kursu (2019-2020)- Türkçe Öğretmenliği Yıldırım
Beyazıt İlkokulu (2019-2020)- Özel Eğitim Öğretmenliği

İletişim

E-posta adresi: cydkspg11@gmail.com

Tarih:

İNTİHAL RAPORU

yüksek lisans

ORJİNALLIK RAPORU

% 16	% 15	% 5	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.turuz.info İnternet Kaynağı	%2
2	turuz.com İnternet Kaynağı	%2
3	issuu.com İnternet Kaynağı	%1
4	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
5	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%1
6	acikerisim.aku.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
7	www.eyuder.org İnternet Kaynağı	<%1
8	yenisehir33.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	www.acarindex.com İnternet Kaynağı	<%1

Prof. Dr. Yusuf TEPELİ
Yusuf Tepe